

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Bc. Andrea Morávková

*Programy MŠMT ČR : Informační zdroje pro výzkum a vývoj a
Informační infrastruktura výzkumu*

Diplomová práce

Praha 2008

Autor diplomové práce: Andrea Morávková

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Milena Černá

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci „*Programy MŠMT ČR : Informační zdroje pro výzkum a vývoj a Informační infrastruktura výzkumu*“, zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 20. srpna 2008

.....

Bc. Andrea Morávková

Identifikační záznam

MORÁVKOVÁ, Andrea. *Programy MŠMT ČR : Informační zdroje pro výzkum a vývoj a Informační infrastruktura výzkumu [Programmes MŠMT ČR : Informational sources of research and development and Fact-finding infrastructure for R&D]*. Praha, 2008. 113 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví 2008. Vedoucí diplomové práce PhDr. Milena Černá.

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je popis, analýza, srovnání a vyhodnocení přínosu programů LI a 1N Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR. Práce se věnuje analýze legislativy a podmínek daných rozvojových programů, jejich podstatě a postavení v rámci rozvojové politiky.

Z každého programu byly také vybrány konkrétní projekty, jejichž nositelem byla Národní knihovna ČR a nebo Státní technická knihovna v Praze. Tyto jsou v práci popsány a zhodnoceny z hlediska poskytnutých financí i na základě užité hodnoty (pověětšinou měřené statistickými údaji o vytíženosti).

Klíčová slova

program Informační zdroje pro výzkum a vývoj, program Informační infrastruktura výzkumu, Národního programu výzkumu,

Obsah

OBSAH	6
PŘEDMLUVA	8
1. ÚVOD	10
2. POPIS, PODSTATA, VÝZNAM A PROCES PROGRAMU „INFORMAČNÍ ZDROJE PRO VÝZKUM A VÝVOJ“ (LI)	14
2.1. PROGRAM INFORMAČNÍ ZDROJE PRO VÝZKUM A VÝVOJ.....	17
2.1.1. Základní podmínky veřejné soutěže	18
2.1.2. Závazné podmínky předložení návrhu projektu.....	19
2.1.3. Způsob předkládání návrhů projektů.....	21
2.2. HODNOCENÍ NÁVRHŮ PROJEKTŮ.....	22
2.3. PRŮBĚH VEŘEJNÉ SOUTĚŽE.....	23
3. POPIS, PODSTATA, VÝZNAM A PROCES PROGRAMU „INFORMAČNÍ INFRASTRUKTURA VÝZKUMU“ (1N)	26
3.1. NÁRODNÍ PROGRAM VÝZKUMU VE VZTAHU K PROGRAMU 1N.....	26
3.2. PROGRAM INFORMAČNÍ INFRASTRUKTURA VÝZKUMU	29
3.2.1. Základní podmínky veřejné soutěže	30
3.2.2. Závazné podmínky předložení návrhu projektu.....	39
3.2.3. Způsob předkládání návrhů projektů.....	40
3.3. HODNOCENÍ NÁVRHŮ PROJEKTŮ.....	41
3.4. PRŮBĚH VEŘEJNÉ SOUTĚŽE.....	43
4.1. LI01018 – INFORMAČNÍ ZDROJE PRO STM A NÁSTROJE PRO JEJICH ZPŘÍSTUPŇOVÁNÍ.....	44
4.1.2. Popis řešení.....	47
4.1.3. SWOT analýza	52
4.2. LI200028 - MULTIFUNKČNÍ CENTRUM VIRTUÁLNÍ POLYTECHNICKÉ KNIHOVNY.....	54
4.2.1. Popis projektu.....	55
4.2.2. Popis řešení.....	56
4.2.3. SWOT analýza.....	58
4.3. LI200035 - EIFL DIRECT	60
4.3.1. Popis projektu.....	60
4.3.2. Popis řešení.....	61
4.3.3. SWOT analýza.....	63
4.4. PROJEKT 1N04129 - DATABÁZE EBSCO	66
4.4.1. Popis projektu.....	66
4.3.2. Popis řešení.....	67
4.4.3. SWOT analýza.....	70
5. ANALÝZA PROGRAMŮ LI A 1N A VYBRANÝCH PROJEKTŮ.....	71

5.1 PROGRAMY LI A 1N VZÁJEMNÉ SROVNÁNÍ	71
5.2. PROGRAMY 1N A JEHO POSTAVENÍ V RÁMCI NPV I.....	73
5.3. UŽITNÁ HODNOTA VLOŽENÝCH PROSTŘEDKŮ NA VYBRANÝCH PROJEKTECH NK ČR A STK.....	76
5.3.1. LI200035 a 1N04129.....	76
5.3.2. LI01018 a LI200028.....	80
5.4.1. Hodnocení výsledů vědy a výzkumu ve sledovaném období	85
5.6. EFEKTIVNÍ VYUŽÍVÁNÍ EL. ZDROJŮ	87
5.6.1. Technické zázemí a forma zpřístupňování.....	87
5.6.2. Informační gramotnost obyvatelstva, počítačová gramotnost a infrastruktura	88
5.6.3. Sledování údajů o využívání el. zdrojů a propagace.....	90
6. ZÁVĚR.....	92
BIBLIOGRAFIE.....	94
SEZNAM ZKRATEK.....	105
SEZNAM VYOBRAZENÍ.....	106
SEZNAM GRAFŮ	107
SEZNAM TABULEK.....	108
SEZNAM PŘÍLOH.....	109

Předmluva

Tématem této diplomové práce je popis, analýza, srovnání a vyhodnocení přínosu programů LI a 1N Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Pozornost je také věnována rozboru legislativy a podmínek stanovených ve vyhlášení výše zmíněných programů, jejich podstatě a postavení v rámci rozvojové politiky vědy a výzkumu v ČR.

Provést analýzu všech projektů zabývajících se touto problematikou by přesáhlo rámec této diplomové práce, a proto bude podrobnější rozbor využití řešení, vzniklých na základě finančních prostředků přidělených z těchto iniciativ, proveden na vybraných projektech Národní knihovny v Praze a Státní technické knihovny v Praze. Shromáždování dat pro potřeby této práce probíhalo v letech 2006-2007.

Teoretická část diplomové práce se zabývá charakteristikou a právním rámcem programů LI a 1N, které si kladou za cíl poskytnout knihovnám, případně jiným institucím, účelovou podporu zaměřenou především na zlepšení informační infrastruktury a na pořízování primárních a sekundárních informačních zdrojů. V praktické části pak bylo provedeno srovnání těchto programů z hlediska počtu přihlášených projektů, jejich úspěšnosti, míře vynaložených prostředků a složení řešitelů. Z každého programu byly také vybrány konkrétní projekty, jež byly popsány a zhodnoceny z hlediska poskytnutých financí i na základě užité hodnoty (povětšinou měřené statistickými údaji o vytíženosti). Pro výběr daných projektů byla použita tato kritéria: nositelem musela být Státní technická knihovna nebo Národní knihovna ČR; daný projekt musel mít dostupné statistické údaje o vytíženosti; projekt se týkal pořízování či zprostředkování elektronických zdrojů. Dále je hodnoceno, jestli a jakým způsobem byly naplněny cíle v daných programech, konkrétně zda a do jaké míry se zvýšila publikační činnost vědců z České republiky a došlo-li k nárůstu podávání patentů ve sledovaném období.

V závěru jsou shrnuty výsledky prováděné analýzy a jsou navržena řešení pro efektivní přístup knihoven a jiných institucí k finančním prostředkům určeným k nákupu informačních zdrojů, a to i z jiných než vládních prostředků.

K výběru tohoto tématu mne přivedla i náplň mojí práce ve Státní technické knihovně v oddělení Speciálních služeb a PSH, kde my byla poskytnuta možnost se přímo v praxi setkat s problematikou se zpřístupňováním, evidence, využívání a propagace draze pořízených elektronických zdrojů.

V průběhu zpracovávání dokumentů jsem bohužel narazila na problematiku zveřejňování a zpřístupňování statistických údajů. Obecně mohu říci, že většina projektů (vyjma projekty LI200035 a 1N04129) otevřeně nezveřejnila údaje o statistice přístupů a využívání pořízených elektronických zdrojů v celém rozsahu. Dalším problémem při zpracování se ukázalo stanovit přímou příčinnou souvislost mezi vývojem ukazatelů vědy a výzkumu v ČR tak jak je uveřejňuje Rada pro vědu a výzkum a sledovanými programy.

Metodou citování byl zvolen tzv. Harvardský systém neboli citování pomocí prvního údaje záznamu a roku vydání dokumentu (v případě zákonů, je přidáno označení zákona z důvodu snadnější orientace v legislativě). Tento systém je v souladu s normami ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2 a je doporučován k aplikaci také mezinárodní normou ČSN ISO 7144:1986. Práce vznikala na teoretické půdě knihovnictví, nicméně se částečně pohybuje i v ekonomickém pojmosloví, které je přiblíženo v úvodu.

Na tomto místě bych také ráda poděkovala všem, kteří mi pomohli při tvorbě této práce. Zvláště pak PhDr. Mileně Černé za trpělivé vedení této práce.

1. Úvod

V celosvětovém měřítku stoupá míra využívání elektronických odborných dokumentů oproti jejich tištěným verzím. Podobný trend je i u impaktovaných časopisů, které jsou těžištěm informačního zajištění vysoké kvality výzkumu. Dále vzrůstá objem dat v elektronických databázích plných textů a také počet elektronických knih (tzv. e-books). Dokladem vzrůstajících potřeb a nároků uživatelů je rapidní technický pokrok v zpřístupňování elektronických zdrojů, exponenciální nárůst objemu těchto zdrojů a zdokonalování služeb vydavateli či zprostředkovateli odborných databází (propojení vyhledavače Google scholar, alerty, sumary plus a pod.).

Začátek nového tisíciletí znamenal pro knihovnictví v ČR převrat. Pozornost a zájem knihovníků se začal přesouvat od tištěných publikací k elektronickým informačním zdrojům. Tento trend je pochopitelný neboť elektronické publikace přináší nesporně mnoho výhod oproti publikacím tištěným, a to obzvláště v oblasti vědy a výzkumu. V případě knihovní praxe se jedná především o tyto výhody: snadnější přístupnost zdrojů z hlediska uživatele (zmiňme například online vzdálený přístup), menší požadavky na prostor knihovny, možnost simultánního využívání zdrojů více uživateli popř. institucemi (jedná-li se o konsorcium viz. níže), možnost rychlého a mnoho-hlediskového vyhledávání, dynamičnost a flexibilita. Oproti všem těmto nesporným výhodám stojí poměrně vysoká finanční náročnost na pořízení těchto zdrojů, jejich spravování a zpřístupňování.

Knihovní zákon v původním znění definuje možnost přístupu k placeným vnějším informačním zdrojům pomocí telekomunikačního zařízení (na základě v té době platného zákona č. 151/2000 Sb. o telekomunikacích a o změně dalších zákonů) je považováno zákonem č. 257/2001 Sb. (knihovní zákon) za tzv. další služby v seznamu veřejných knihovnických a informačních služeb [Česko, 2001, s. 5684]. Podle definic tohoto zákona je provozovatel knihovny oprávněn požadovat úhrady skutečně vynaložených nákladů. Ovšem pouze za situace, že zpřístupňované dokumenty nejsou již součástí knihovního fondu a v tomto případě platí, že tyto zdroje musí být poskytovány bezplatně (pořizování kopií se samozřejmě řídí autorským právem). Úplné znění knihovního zákona se zapracováním všech novel přijatých do června 2006 již mluví v dalších službách o umožnění přístupu k placeným informacím na internetu, pravidlo o nákladech ovšem zůstalo ve stejném znění.

Knihovny obvykle hospodaří převážně s prostředky od svého zřizovatele a s veřejnými prostředky poskytnutými formou dotací, grantů apod. Čerpání financí z veřejných zdrojů je umožněno díky veřejně prospěšnému charakteru knihoven. Veřejná podpora bývá realizována dvěma způsoby jako přímá a nepřímá. Přímou se rozumí financování knihoven z veřejných rozpočtů, poskytování dotací a grantů a programové financování v rámci veřejných výdajových programů. Nepřímou podporou se rozumí různá daňová zvýhodnění knihoven nebo jejich příspěvatelů. Státní správa zřizuje knihovny jako státní příspěvkové organizace a jako organizační složky státu a pro jejich financování platí podmínky stanovené v zákoně č. 218/2000 Sb. (rozpočtová pravidla) tak, jak je stanoví Hlava XIII. Pro účely této práce je uvedeme:

„Organizační složka státu hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu. Její příjmy jsou příjmy státního rozpočtu a výdaje jsou výdaji státního rozpočtu, nestanoví-li zákon jinak. Rozpočet organizační složky státu může zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s činnostmi vymezenými ve zřizovací listině, případně stanovenými jí zákonem, kterým byla zřízena. Musí také dbát, aby dosahovala příjmů stanovených rozpočtem a plnila určené úkoly nejhospodárnějším způsobem. Také může hospodařit s mimorozpočtovými zdroji, kterými jsou prostředky fondů organizační složky státu, zisk získaný hospodářskou činností vykonávanou na základě zvláštního zákona, peněžité dary a prostředky poskytnuté ze zahraničí podle jejich vymezení na základě právního aktu, kterým byly poskytnuty.“ [Česko, Zákon č. 218/2000 Sb., s. 3118]

„Příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými hlavní činností a s peněžními prostředky přijatými ze státního rozpočtu pouze v rámci finančních vztahů stanovených zřizovatelem. Dále hospodaří s prostředky svých fondů, s prostředky získanými jinou činností s peněžními dary od fyzických a právnických osob a prostředky poskytnutými ze zahraničí.“ [Česko, Zákon č. 218/2000 Sb., s. 3121]

Dotací se, dle zákona č. 218/2000 Sb., rozumí peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktivit nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel.

Programem se rozumí soubor věcných, časových a finančních podmínek pro pořízení nebo technické zhodnocení hmotného a nehmotného dlouhodobého i krátkodobého majetku jeho údržbu a opravy, případně i pro jiné činnosti potřebné k dosažení stanovených cílů. [Česko zákon č. 130/2002 Sb., s. 3182]. Shodně tento pojem chápe i zákon číslo 218/2000 Sb. (rozpočtová pravidla).

Veřejné knihovny si ze svého běžného rozpočtu ve většině případů nemohou dovolit drahé elektronické zdroje a služby pořizovat či zřizovat. Mají však možnost používat jak programy národní tak zahraniční (především strukturální fondy EU). V případě strukturálních fondů EU je maximální výše dotace 75% z celkových způsobilých výdajů na projekt. Tato práce se bude konkrétně věnovat speciálním dotačním programům LI a 1N. Poskytovatelem finančních prostředků bylo stanoveno Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Zákon č. 130/2002 (zákon o podpoře výzkumu a vývoje) poskytovatelem rozumí správce kapitoly státního rozpočtu nebo územní samosprávný celek, který rozhoduje o poskytnutí podpory a který tuto podporu poskytuje [Česko, 130/2002 Sb., s. 3182].

Definujme dále pojmy související s řešeným problémem a uveďme je do souvislostí s právním rámcem ČR. Jedná se především o pojem „konsorcium“ a „licence“.

Licenci bychom mohli charakterizovat jako oprávnění k výkonu práva dílo užit, a to k jednotlivým způsobům užití nebo ke všem způsobům užití.

V autorském zákonu je řečeno v §46, odstavci 1, že licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užit k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném a nabyvatel se zavazuje není-li zákonem stanoveno jinak, poskytnout autorovi odměnu [Česko, 121/2000 Sb., s. 1667].

Licence jsou většinou regulované smluvním právem. Rozsah přístupu a dovolený stupeň využití elektronického časopisu silně závisí na definici podmínek sjednaných v licenci pro příslušný produkt. Jestliže majitel autorských práv zasílá licenční smlouvu, mělo by se pamatovat na ten fakt, že v podstatě tím zasílá výzvu k jednání o vymezení pojmů - smlouvy a podmínek, za kterých může být produkt využíván [BAYER, 2003, s. 13].

Pojem „Konsorcium“ není v českém právním systému definován, ačkoliv podle ustanovení společnostech se mohou instituce spojovat za účelem dosáhnout společně dohodnutého cíle. V rámci projektů programu Li (i jinde) užívaný pojem „konsorcium“ zahrnuje v podstatě volné sdružení institucí, které nemá právní subjektivitu a za které vystupuje nositel resp. Řešitel projektu.

Podle důvodové zprávy Asociace knihoven vysokých škol ČR by mělo být konsorcium chápáno jako dobrovolné sdružení vysokých škol, ústavů akademie a případných dalších subjektů, které mají naprosto shodný, jasný a formulovatelný zájem o přístup ke konkrétním zdrojům vědeckých informací a tento svůj zájem společně projeví, zpravidla spolu se sdružením finančních prostředků, dohodnou společný přístup či sdílení přístupu s producentem, majitelem nebo provozovatelem daného informačního zdroje nebo souboru informačních zdrojů. Nejpodstatnější s toho jsou aspekty seriózního a prokazatelného zájmu o daný informační zdroj a určitá forma sdružování prostředků a lidských kapacit nutných pro získání a udržování přístupových práv k danému informačnímu zdroji [Asociace knihoven vysokých škol, 2003].

Pod pojmem celonárodní licence jsou zpravidla chápány takové licence, které nabízejí zpřístupnění určitého informačního zdroje prakticky jakémukoliv subjektu na teritoriu daného státu, a to zpravidla bez jakékoliv finanční spoluúčasti, jediným omezením bývá neziskový sektor.

Dalším důležitým pojmem objevujícím se spolu s problematikou tzv. konsorcií je tzv. „unlimited access“ tedy neomezený počet současně pracujících uživatelů. Opakem tohoto je přístup vázaný na pevně nastavený počet současně pracujících uživatelů.

Podstatou programového financování je to, že na základě definovaných priorit rozvoje jsou vytvářeny a realizovány programy, jejichž prostřednictvím dochází k poskytování prostředků jednotlivým subjektům na základě předem stanovených kritérií a které podporují iniciativu jednotlivých subjektů, jež se chtějí programu účastnit. V následující kapitolách budeme rozebírat stanovená kritéria jednotlivých programů.

2. Popis, podstata, význam a proces programu „Informační zdroje pro výzkum a vývoj“ (LI)

Program LI ve své tématice navazoval na některé pilotní projekty zpřístupnění informačních zdrojů, které byly realizovány v rámci tříletého programu *Rozvoj informační infrastruktury pro výzkum a vývoj*¹, a dále pak tématicky navazoval na neuskutečněný program *Optimalizace dostupnosti informací ze světových periodických informačních zdrojů* (viz. níže).

Podívejme se blíže na program *Rozvoj informační infrastruktury pro výzkum a vývoj*. Cílem programu bylo vytváření, aktualizace a zpřístupnění metainformačního systému pro výzkum a vývoj [Rada pro vědu a výzkum, 2000, s. 1]. Probíhal v letech 1998-2000 pod záštitou MŠMT. V rámci tohoto programu byly, vzhledem k našemu tématu, přínosné především projekty, které se zabývaly tvorbou či zpřístupňováním elektronických zdrojů, nebo technologií pro jejich zpřístupňování. Jmenujme pár namátkových příkladů:

- *Current Contents*. Projekt LB98100. Cílem projektu bylo vytvořit podmínky pro efektivní zpřístupnění databáze Current Contents prostřednictvím WWW a akademické sítě CESNET všem vědecko-výzkumným pracovníkům, učitelům a studentům na všech vysokých školách v ČR.
- *Podpora pedagogického a výzkumného využití grafických strukturních informačních zdrojů chemických sloučenin a jejich sdílení v prostředí vysokorychlostních sítí*. Projekt ID96010. Projekt vychází z již instalovaných grafických strukturních informačních zdrojů chemických sloučenin a jejich sdílení v síti CESNET, předpokládá údržbu a případné další účelné rozšíření stávajícího systému, který by se tak měl stát trvalou součástí celkové přípravy všech vysokoškolských absolventů chemických oborů pro aktivní využívání elektronických odborných informací v prostředí vysokorychlostních sítí. Zpřístupnění strukturních a reakčníchází dat pro všechny chemické fakulty v ČR.

¹ LB, též INFRA 2

- *Zpřístupnění informačních zdrojů z CD-Rom v síti Univerzity Pardubice pomocí technologie ULTRA*NET.* Projekt LB98070 byl zaměřen na využití moderních způsobů zpřístupňování informací. K tomuto účelu je navrženo pořízení informační technologie ULTRA*NET, která je nejrozšířenějším evropským systémem pro síťovou práci s CD-Rom a je určena především pro knihovny, univerzity a další velké profesionální uživatele.
- *Oborové informace pro teologii, religionistiku a filozofii.* Projekt LB98046. Návrh projektu předpokládal vytvoření centra při knihovně ETF UK, které bude zajišťovat komplexní referenční služby pro teologii, religionistiku a filozofii. Centrum referenčních služeb bude poskytovat informace z veřejně přístupných informačních elektronických zdrojů přístupných lokálně (CD-ROM) i online (databázová střediska, Internet). Součástí projektu je i tvorba a zpřístupnění vlastních databází a koncepce komplexního školícího programu pro všechny typy uživatelů oborových informačních zdrojů. Služby referenčního centra budou přístupné v lokálním režimu i online.

Náznaky podobné koncepce financování informačních zdrojů pro vědu a výzkum můžeme pozorovat také již v roce 1999 v projektu „*Optimalizace dostupnosti informací ze světových periodických informačních zdrojů*“. Vypracování podkladových materiálů pro tento projekt se ujala Ústřední knihovnická rada – poradní orgán ministra kultury. Zpracováním materiálu byla pověřena PhDr. Patočková a na přípravě se podíleli 4 pracovní skupiny, které se zabývaly především vytipováváním informačních zdrojů a přípravou systému oborového pokrývání uživatelských potřeb. Jednalo se o skupinu pro přírodní vědy s garancí PhDr. Kadlecové (KAV v Praze), pro společenské vědy s garancí PhDr. Nové (NK ČR), pro lékařství s garancí PhDr. Bouzkové (NLK v Praze), pro techniku a aplikované vědy s garancí Ing. Svobody (STK v Praze).

Návrh programu formuloval řešení problémů dostupnosti především zahraničních odborných časopisů a jeho součástí byl i výčet variantních možností financování tohoto programu. Tento program měl usilovat o vytvoření podmínek pro zajištění dostupnosti informací publikovaných ve světových vědeckých časopisech pro potřeby české vědy, výzkumu, vývoje, vzdělávání a dalších společenských aktivit. Rozpracovával tak myšlenku společné koordinace akvizice informačních zdrojů pro celou Českou republiku.

V rámci financování se uvažovalo o několika variantních řešeních, a to:

- zúčastněná ministerstva vyčlení k realizaci programu částku pro svůj rezort
- program bude financován ze státního rozpočtu obdobně jako RISK
- program bude vyhlášen jako účelový program výzkumu a vývoje.

Bohužel celá koncepce selhala, neboť potřebné finanční prostředky nakonec k dispozici nebyly.

V téže době bylo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pověřeno Radou vlády pro výzkum a vývoj ČR zpracovat program, kterým by bylo možné saturovat naléhavou potřebu informačních zdrojů pro výzkum a vývoj. V rámci přípravy programu byla oslovena úzká, ale reprezentativní konzultační skupina odborníků, s jejíž pomocí byl program připraven tak, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy mohlo v září roku 1999 vyhlásit veřejnou soutěž na řešení projektů programu *Informační zdroje pro výzkum a vývoj*. Vzhledem k tomu, že zabezpečení výzkumu a vývoje informačními zdroji je chápáno jako součást informační infrastruktury výzkumu a vývoje, byl v průběhu roku 1999 zformulován a vyhlášen program s názvem *Informační zdroje pro výzkum a vývoj* (dále pod zkratkou LI) [KUBÍKOVÁ, 2001]. Vyhlášení bylo v souladu s tehdy platnou legislativou, konkrétně se zákonem č.300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje a změn a doplnění vyplývajících ze zákona č.1/1995 Sb., programy na podporu výzkumu a vývoje.

2.1. Program Informační zdroje pro výzkum a vývoj

Program probíhal ve čtyřletém období 2000–2003. Cílem programu bylo, aby vědecký či výzkumný pracovník nebo uživatel výsledků výzkumu a vývoje měl možnost získat v daném oboru na jednom místě veškeré dostupné informace. Jednotlivé projekty museli zajistit pro příslušnou skupinu oborů získávání, zpřístupňování a poskytování informací, informačních zdrojů (databází, periodik, elektronických i klasických dokumentů) a komplexních služeb s využitím moderní technické a technologické infrastruktury [Rada pro vědy a výzkum, 2004, s. 1].

A právě s ohledem na výše uvedené a zejména na skutečnost, že v případě tohoto programu se jednalo o zcela nový typ věcného zaměření programu (informační zdroje), určený specifickému typu pracovišť (knihovny a informační pracoviště), se při vyhlášení programu v listopadu 1999 předpokládala možnost opakovaného vyhlášení.

Program se stával ze tří podprogramů:

Projekty v **podprogramu A** se zaměřovali na podporu či vytvoření multifunkčních knihovnických center oborově orientovaných nebo orientovaných na speciálních druhy dokumentů, která budou schopna s využitím účelových prostředků na nákup informačních zdrojů garantovat zpřístupňování informací a informačních zdrojů pro výzkum a vývoj. Důraz kladli na zpřístupňování prostřednictvím služeb a nástrojů moderních informačních a síťových technologií, a to v národním a mezinárodním měřítku.

Projekty **podprogramu B** se měly především zaměřovat na získání konkrétních, z hlediska potřeb výzkumu a vývoje prokazatelně zdůvodněných titulů informačních zdrojů či dokumentů, bez ohledu na jejich formu, resp. nosič. Podmínkou bylo veřejné a dlouhodobé zpřístupňování.

Projekty **podprogramu C** usilovaly o prostředky na získání multilicencí/velkoplošných licencí pro přístup k primárním, sekundárním a kombinovaným zdrojům, resp. podporující zpřístupňování zdrojů prostřednictvím síťových technologií ("document delivery services", "pay-as-you-go" apod.). V případě nákupu multilicencí on-line přístupu k databázovým službám nebo velkoplošných licencí pro přístup k rozsáhlým elektronickým zdrojům se předpokládá uzavírání dohod o společném nákupu a využívání služeb, resp. zdrojů.

2.1.1. Základní podmínky veřejné soutěže

K programu LI jmenoval náměstek skupiny pro vědu a vysoké školství doc. Ing. J.Průša, CSc. poradní orgán Radu programu, složenou z předních odborníků jak z oblasti knihovnicko-informační, tak z oblasti uživatelské, která na základě posudků formálních náležitostí i na základě posudků oponentských doporučila (či nedoporučila) vybrané projekty k financování. Činnost Rady ale nekončí jen doporučením projektů. Členové Rady se zúčastnili koncem roku 2000 průběžného oponentního řízení zatím jen u pěti vybraných projektů, náročných především z finančního hlediska. Členové Rady se také dohodli na účasti při oponentních řízeních, které se v roce 2001 budou konat u všech projektů jako povinná součást jejich hodnocení.

V rámci programu bylo možné poskytnout z prostředků zadavatele investiční i neinvestiční prostředky. Mzdové prostředky byly poskytnuty na platy a mzdy pracovníků, kteří byli přijati výhradně na řešení projektu. Z přidělených prostředků bylo možné také financovat odměnu řešiteli projektu za odborné vedení, koordinaci prací a administrativu spojenou s realizací projektu a to do maximální výše 20 tis. Kč za kalendářní rok.

O finanční prostředky se mohli ucházet všechny právnické osoby se sídlem na území České republiky, byť se předpokládaly návrhy zejména těch právnických osob nebo jejich součástí, které působí jako knihovny nebo informační pracoviště, která systematicky získávají, zpracovávají a zpřístupňují informační zdroje pro potřebu a využití v oblasti výzkumu a vývoje.

Je namístě zdůraznit, že na poskytnutí finančních prostředků na řešení projektů není právní nárok.

2.1.2. Závazné podmínky předložení návrhu projektu

Ve vyhlášení programu byly formulovány závazné podmínky předložení návrhu projektu, z nichž samozřejmě nejdůležitější představoval soulad s cílem a strukturou programu a využití pro potřeby výzkumu a vývoje. Z návrhu projektu muselo být zřejmé, že prostředky budou využity pro potřeby výzkumu a vývoje, a že bude zabráněno v překrývání různých programů v podpoře navrhovaných aktivit.

Vklad nositele projektu spočíval ve vytvoření podmínek pro realizaci projektu, zejména poskytnutím mezd, prostor, technického a technologického vybavení a energií. Bylo tedy nutné tyto náklady vyčíslit v rámci sekce vlastního vkladu do projektu ze strany řešitele. Tento vklad uvedený v návrhu projektu byl následně zahrnut do smlouvy na řešení projektu, přičemž mohlo být později vyžadováno účetní doložení.

Celková cena projektu měla tedy být součtem vkladu nositele a dotace zadavatele. Součástí vkladu nositele mohly být i různé zdroje. V žádném případě se ale nesmělo jednat o účelové prostředky státního rozpočtu na výzkum a vývoj.

Žadatel musel podrobně doložit zájem o služby nebo zdroje, které měl projekt poskytovat. Dalším požadavkem bylo finanční vyjádření vkladu nositele projektu. Tedy specifikace všech finančních zdrojů a podrobné zdůvodnění jednotlivých položek veškerých finančních nákladů, včetně doložení obchodních nabídek v případě návrhů nákupu investic a služeb. Na tomto místě bychom měli zdůraznit, že paušální a nspecifikovaná podpora nositele byla jedním z důvodů k odmítnutí návrhu projektu.

K návrhu projektu musely být přiloženy kopie všech dokladů o zřízení nebo založení organizace, která projekt podávala.

Součástí návrhu projektu měla být také příloha, jejímž obsahem mělo být prohlášení nositele opatřené podpisem a razítkem statutárního orgánu nositele (nebo jím pověřeného zástupce). V prohlášení mělo být řečeno, že při realizaci navrhovaného projektu nebude současně čerpána finanční podpora z účelových prostředků státního rozpočtu na výzkum a vývoj z jiného programu, a že ze strany nositele nedojde k překrývání různých programů financovaných z účelových prostředků státního rozpočtu na výzkum a vývoj, dále pak, že k datu podání návrhu projektu došlo z jeho strany k řádnému vypořádání všech závazků se

státním rozpočtem a státními fondy republiky, a že všechny finanční zdroje předkládaného projektu jsou uvedeny a specifikovány pravdivě.

Dále prohlášení mělo obsahovat souhlas nositele se zveřejněním informací o projektu ve struktuře a rozsahu Centrální evidence projektů (CEP), spravované Radou vlády ČR pro výzkum a vývoj, a souhlas se zpřístupněním realizovaného výstupu (popř. závěrečné zprávy) veřejnosti prostřednictvím Státní technické knihovny. Obsažena měla být také informace, zda obdobný návrh byl již v minulosti předložen do výběrového řízení některého z programů v rámci účelové podpory výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu, včetně názvu projektu a příslušného programu a identifikačního čísla projektu.

V případě, že v návrhu byli uvedeni i spolunositelé, bylo povinností je specifikovat tím, že návrh obsahoval název, sídlo ve formě adresy, právní formu a jméno osoby odpovědné za část projektu realizovanou spolunositelem.

Dále byl nositel povinen přiložit k návrhu projektu kopii smlouvy uzavřené mezi nositelem a spolunositelem, která se měla především týkat spolupráce při realizaci projektu a využití finančních prostředků.

Program m.j. také umožnil v rámci požadovaných neinvestičních prostředků přijmout nové pracovníky, ale výhradně na řešení projektů (nově vytvořené místo, jednoznačné doložení pracovní náplně, souvislost s dalším zabezpečením projektu po skončení dotace), tj. možnost získat mzdové prostředky.

2.1.3. Způsob předkládání návrhů projektů

Ve vyhlášení programu bylo požadováno, aby byl návrh projektu vypracován elektronicky na formulářích speciálně vytvořených pro toto výběrové řízení. Formuláře, včetně stručného komentáře, byly vystaveny na www stránkách MŠMT (<http://www.msmt.cz>).

Formuláře bylo možné obdržet také v digitální formě spolu s plným textem vyhlášeného programu proti předání nové čisté diskety 3,5" v odboru 31 programů výzkumu a vývoje MŠMT.

Při odevzdání musel být vypracovaný návrh uložen na disketě 3,5" v souborech jako tabulková (formát "*.xls") a textová část (formát "*.doc", resp. "*.rtf"), výjimku mohly tvořit kopie firemních dokumentů v příloze.

Digitální forma se nesměla, kromě uvedené výjimky, lišit od tištěné podoby. Názvy souborů po vyplnění formulářů musely zůstat stejné (LI.xls, LI.doc, resp. LI.rtf) a disketa musela být označena štítkem obsahujícím viditelnou značku "LI", název nositele a, pokud existuje, e-mailovou adresu navrhovaného řešitele. Disketa nesmí obsahovat jiné soubory než dva výše uvedené.

Každý návrh projektu je ministerstvu předáván celkem ve čtyřech vyhotoveních. Konkrétně 1 nevázaný, nesešitý originál, dále jeho 2 úplné kopie, včetně příloh, v tištěné podobě a 1 elektronická forma na disketě 3,5.

Originál návrhu projektu musí obsahovat originální podpisy a razítka. Návrh projektu je předáván kompletní v uzavřené obálce označené "LI".

Návrh projektu musí být předán do podatelny MŠMT do 12:00 h dne určeného vyhlášením veřejné soutěže nebo zaslán poštou (nejpozději označený poštovním razítkem ze dne, jež předcházal poslednímu možnému dne podání dle vyhlášení veřejné soutěže) na adresu Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor programů výzkumu a vývoje (31).

2.2. Hodnocení návrhů projektů

Ve vyhlášení programu byla rovněž uvedena kritéria pro hodnocení projektů. Při hodnocení projektu hrálo roli několik faktorů. V první řadě bylo nutné, aby návrh splňoval tzv. formální náležitosti návrhu projektu. Tedy doložení termínu dodání návrhu projektu k předepsanému datu, požadované podpisy a razítka, počet kopií návrhu včetně digitálního tvaru, dodržení předepsaného digitálního formátu a shodnost tištěné a digitální formy návrhu.

Kontrolována byla také správnost výpočtu nákladů projektu a shodnost navzájem si odpovídajících položek, doložení obchodních nabídek v případech nákupu investic a služeb, přiložení návrhu smlouvy mezi nositelem a spolunositeli - v případě spolunositelů uvedených v návrhu projektu atd.

Další podstatným kritériem, jež muselo být splněno, byl věcný soulad s cílem a strukturou vyhlášeného programu, doložení a zdůvodnění všech položek nákladů. Důraz byl kladen na doložení potřebnosti výsledků řešení projektu pro oblast výzkumu a vývoje (nositel by měl specifikovat a doložit, jaký podíl jeho činnosti je určen a využíván oblastí výzkumu a vývoje) a způsob dalšího využití výsledků řešení projektu po ukončení podpory projektu z účelových prostředků na podporu výzkumu a vývoje (tj. po ukončení dotace z tohoto programu). V rámci hodnocení bylo také posuzováno odborné zajištění řešení programu ze strany nositele projektu, tedy jak nositel specifikoval technickou, technologickou a personální způsobilost pracoviště k řešení projektu. Další bod uvedený ve vyhlášení projektu se týkal porovnání podílu nositele na financování projektu k výši požadované státní dotace s podílem celkové hlavní činnosti nositele k činnosti využívané výzkumem a vývojem.

Rada programu si vyhradila právo doporučit modifikaci projektů, které vyhoví všem náležitostem, avšak při jejich realizaci by došlo k nežádoucím a neúčelným duplicitám.

2. 3. Průběh veřejné soutěže

Podle informací na stránkách MŠMT byla v rámci tohoto projektu vyhlášena tři kola veřejných soutěží, ale v Informačním systému výzkumu a vývoje jsou však zaneseny pouze dvě veřejné soutěže. V této práci budeme především vyházet z informací pocházející ze strany MŠMT [KUBÍKOVA, 2001] a [Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2001].

Termínem podání návrhů projektů do prvního kola byl 12. listopad 1999 a výsledky byly vyhlášeny ke dni 15.1.2000. Bylo přihlášeno celkem 79 návrhů projektů, z nich 27 neprošlo procesem schvalování z důvodu nesplnění formální náležitostí, 21 nebylo Radou projektu doporučeno k financování a 31 projektů bylo doporučeno.

V informačním systému výzkumu a vývoje tyto hodnoty odpovídají veřejné soutěži s kódovým označením SMSM0031006. Datum schválení soutěže radou VaV bylo 30.8.1999 a datum vyhlášení 24.9.1999. Výše přidělených prostředků byl 128 232 000 Kč.

Druhé kolo bylo vyhlášeno 24. března 2000, podání návrhů projektů bylo možné do 21. dubna 2000 a výsledky byly vyhlášeny ke dni 30.6.2000 [Kubíkova, 2001]. Bylo přihlášeno celkem 48 návrhů projektů z nich 13 neprošlo procesem schvalování z důvodu nesplnění formální náležitostí, 19 nebylo Radou projektu doporučeno k financování a 16 projektů bylo doporučeno [KUBÍKOVA, 2001].

Třetí kolo, jakožto doplňkové výběrové řízení, pak bylo, opět s doporučením Rady programu, vyhlášeno 27. října s datem podání návrhů do 30. listopadu 2000 [Kubíkova, 2001]. Výsledky byly vyhlášeny 31.1.2001. Celkem bylo v tomto třetím kole přihlášeno 53 projektů, z toho pět 13 neprošlo procesem schvalování z důvodu nesplnění formálních náležitostí, 25 nebylo Radou projektu doporučeno k financování a 15 projektů bylo doporučeno.

Objem prostředků, potřebných pro 15 doporučených projektů je ve výši 36 mil. Kč, v současné době ale pro nedostatek finančních prostředků může být finančně podpořeno pouze 11 projektů ve výši 16 mil. Kč.

Ke druhému i třetímu kolu je třeba dodat, že řada navrhovatelů, kteří neuspěli v předchozích kolech, využili možnosti konzultace, nebo seznámení se s důvody zamítnutí a opravený projekt většinou úspěšně podali do dalšího.

Budeme-li vycházet z čísel uvedených v Informačním systému vědy a výzkumu, pak musíme konstatovat, že proběhly dvě veřejné soutěže, a to pod kódovým označením SMSM200131001 a SMSM0031006.

Pro veřejnou soutěž SMSM200131001 se uvádí datum schválení soutěže radou VaV 30.8.2000, skutečné datum vyhlášení soutěže 24.9.2000, datum uzávěrky 12.11.2000, vyhlášení výsledků 15.1.2001. Počet doručených návrhů projektů 79 a počet podporovaných projektů 15. Výše účelové podpory přidělená ve veřejné soutěži 30 000 tis. Kč.

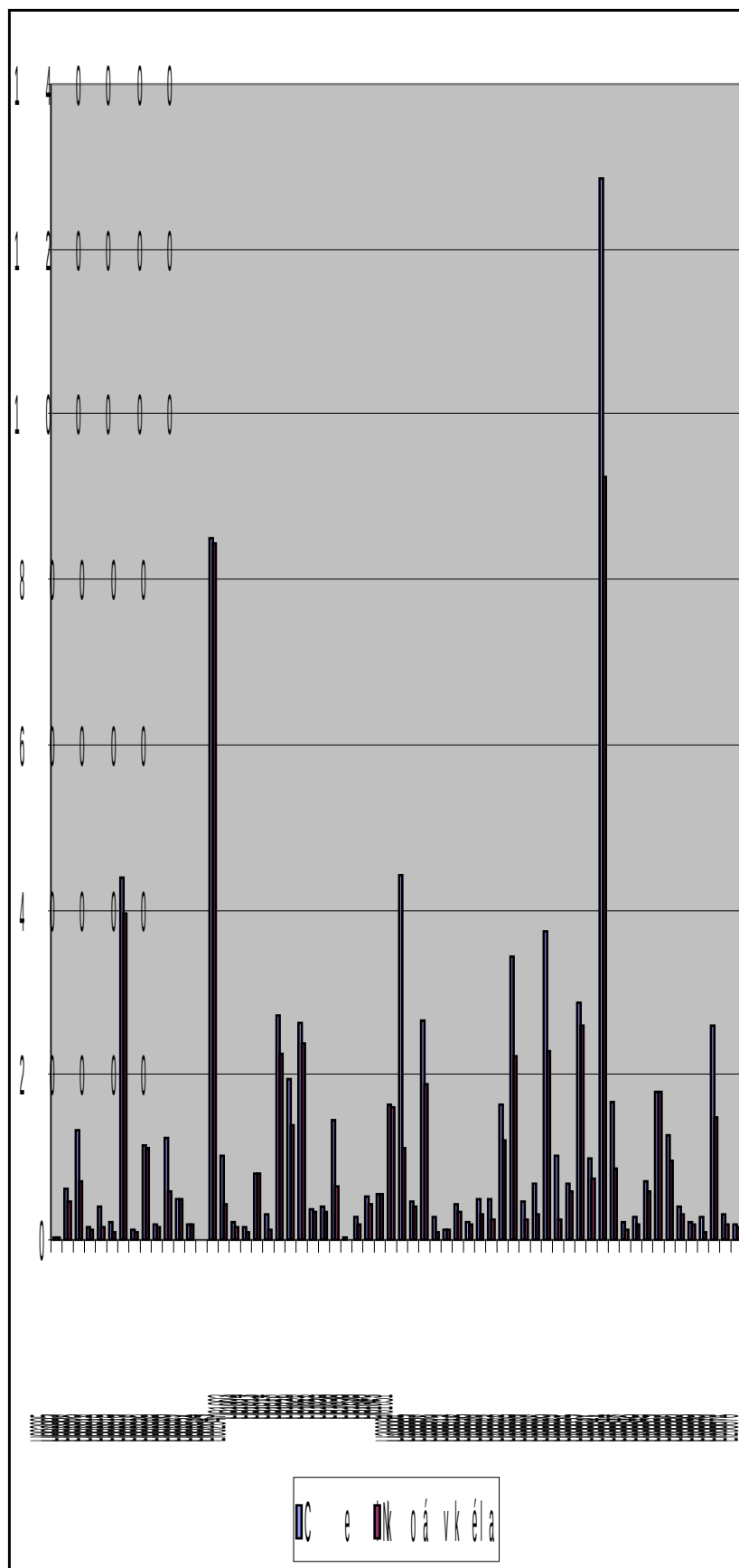
Pro veřejnou soutěž SMSM0031006 je uvedeno datum schválení soutěže radou VaV 30.8.1999, datum vyhlášení soutěže 24.9.1999, datum uzávěrky 12.11.1999, vyhlášení výsledků 15.1.2000. Počet doručených návrhů projektů 122 a počet podporovaných projektů 47. Výše účelové podpory přidělená ve veřejné soutěži 128 232 tis. Kč.

Na projekty, které byly doporučeny k financování, byly v případě projektů za první a druhé kolo uzavřeny smlouvy mezi zadavatelem a nositelem, v případě projektů za třetí kolo byly finanční prostředky poskytnuty na základě Rozhodnutí v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.

Seznam přijatých i zamítnutých návrhů projektů byl zveřejněn na www stránkách MŠMT do jednoho týdne po ukončení výběrového řízení. Nositelé přijatých projektů současně obdrželi výzvu k uzavření smlouvy na řešení projektu. Smlouva na řešení projektu byla uzavřena na celou dobu řešení projektu, tj. nejdéle do 31. 12. 2003.

Celkový počet financovaných projektů v LI činil 62.

Graf č. 1 Rozložení nákladů programu LI (v. tisících Kč)

3. Popis, podstata, význam a proces programu „Informační infrastruktura výzkumu“ (1N)

Program „Informační infrastruktura výzkumu“ připravilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy s ohledem na § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje) jako návrh nového samostatného programu výzkumu a vývoje. Program realizuje cíle Národního programu výzkumu jako součást průřezového programu „Integrovaný výzkum“.

3.1. Národní program výzkumu ve vztahu k programu 1N

Ideově i náplní navazoval Národní program výzkumu na již zpracovaný návrh Národního programu orientovaného výzkumu a vývoje. Samotná příprava *Národního programu orientovaného výzkumu a vývoje* (dále jen NPOVaV) byla uložena usnesením vlády ze dne 5. ledna 2000 č. 16 o Národní politice výzkumu a vývoje České republiky. Cílem bylo odstranit tehdejší „nekoordinovanost“ v zavedených postupech přípravy programů výzkumu v působnosti jednotlivých správců rozpočtových kapitol a také zavedení moderního přístupu „technology foresight“² [KLUSACEK, 2001]. Příprava návrhu byla zadána formou veřejné zakázky v souladu s tehdejším zákonem č. 199/1994 Sb. (Zákon o zadávání veřejných zakázek). Nositelem se stalo *Technologické centrum Akademie věd ČR*, které spolupracovalo s Inženýrskou akademií ČR. Přípravy návrhu NPOVaV se účastnilo více než 500 odborníků z vysokých škol, výzkumných ústavů, podniků a dalších uživatelů výsledků výzkumu. Její součástí byla také podrobná SWOT analýza budoucích potřeb daných institucí za účelem zlepšení jejich konkurenceschopnosti. Výsledkem toho snažení byl návrh NPOVaV a systém jeho řízení, jež předložilo Technologické centrum AV ČR. V rámci přípravné fáze NPOVaV byla také ministrem MŠMT v prosinci roku 2000 jmenována *Koordinační rada pro přípravu NPOVaV*³, jakožto poradní orgán ministerstva. O výsledku veřejné zakázky a dalším postupu byl informován dne 27. února 2002 hospodářský výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Výbor ve svém usnesení č. 410, kromě jiného, doporučil Národní program orientovaného výzkumu a vývoje mezi rozpočtové priority budoucích fiskálních období.

² Metoda strategického plánování založená na prognostice technologického vývoje kvalifikovanými odborníky s daných oborů.

³ tato byla složena z náměstků ministrů zainteresovaných resortů, poslanců a senátorů včetně zástupců příslušných výborů Parlamentů ČR, dále pak představitelé hlavních zainteresovaných institucí, svaz ů a sdružení z oblasti výzkumu a výroby etc.

Paralelně probíhaly práce na přípravě zákona o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, pozdější Zákon č. 130/2002 Sb., jež nabyl účinnosti dnem 1. července 2002. Tento zákon a jeho prováděcí předpisy přinesly řadu změn do poskytování účelové podpory výzkumu a vývoje. Zákon zavedl místo pojmu Národní program orientovaného výzkumu a vývoje kratší pojem Národní program výzkumu. Změna názvu však již nezměnila věcnou ani systémovou podstatu připravovaného programu. V květnu 200 byl již hotový návrh NPOVaV předložen vládě, která jej projednala a usnesením č. 517 vzala na vědomí. Také pověřila ministra MŠMT a předsedu Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj, aby předložili do 31. prosince 2000 návrh Národního programu výzkumu (NPV).

Časový harmonogram a věcný rámec přípravy návrhu NPV byl ustanoven na pracovním jednání uskutečněném v červenci 2002 v Telči⁴. Plnění dohodnutých termínů bylo oddáleno v důsledku škod a komplikací jež nastaly díky záplavám v srpnu 2002.

Samotný NPV deklaroval orientaci na projekty směřující k aplikacím a průmyslovým nebo jiným praktickým realizacím. Návrh počítal ze značnou finanční podporou z veřejných zdrojů, ačkoli se přepokládal vstup soukromých prostředků. Míra státní podpory ku vloženým prostředkům od žadatele nebyla ve všech programech jednotného charakteru.

Jednou z podstatných změn NPV oproti návrhu NPOVaV je ustoupení od pojmu „spoluposkytovatel“. Plná odpovědnost za řízení i financování je tak přenesena na poskytovatelé.

NPV a jeho navrhované financování do 31. prosince 2005 byly schváleny s úpravami dle připomínek vlády Usnesením vlády České republiky ze dne 28. dubna 2003 č. 417. V tomto usnesení bylo také uvedeno, že v letech 2006-2009 nebude zahájeno řešení nových projektů. Vláda také uložila ministryni školství, mládeže a tělovýchovy, místopředsedovi vlády pro výzkum a vývoj, lidská práva a lidské zdroje a předsedovi Rady pro výzkum a vývoj připravit a do 28. února 2005 vládě předložit návrh Národního programu výzkumu II. Tento měl být zahájen od 1. ledna 2006 s tím, že práce na jeho přípravě budou zahájeny ihned a takovým způsobem, aby byl financován z rozpočtové kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dále pak byl tímto usnesením vydán pokyn zahájit příslušné veřejné soutěže dle ustanoveních NPV.

⁴ jednání se zúčastnili zástupci MŠMT, Rady pro výzkum a vývoj, MPO, MZe, MZd, MDS, MSP, Akademie věd ČR, Asociace výzkumných organizací a Technologického centra AV ČR

Informační infrastruktura výzkumu tvoří část Programů průřezových (PP), konkrétně části programu nazvané Integrovaný výzkum. Poskytovatelem finančních prostředků je u části projektů MŠMT a u části projektů AV ČR. Průběh financování během definovaného období viz. tabulka č. 1.

Tabulka č. 1 Předpokládané financování programu 1N dle NPV (v tisících Kč)

Poskytovatel	2004	2005	2006	2007	2008	2009	celkem
MŠMT	130	750	750	750	750	750	3880
AV ČR	0	102	130	190	220	240	882

3.2. Program Informační infrastruktura výzkumu

Cílem programu je zajistit kontinuitu informačních zdrojů pro výzkum financovaných z veřejných zdrojů a jejich náležitě aktualizování. Umožnit rozvoj informační infrastruktury výzkumu v procesu integrace pracovišť výzkumu a vývoje ČR do Evropského výzkumného prostoru. Zvýšit hospodárnost ve využívání veřejných prostředků na informační zdroje a infrastrukturu výzkumu [Rada pro vědu a výzkum. 2004, s. 1].

Program se stává ze tří podprogramů:

Podprogram Informační zdroje pro výzkum.

Tento poskytuje finanční prostředky na pořizování primárních a sekundárních informačních zdrojů a nákup licencí (s podmínkou dlouhodobého sdílení, společného využívání nebo veřejného zpřístupnění). Dále pak na pořizování, aktualizace, zajišťování provozu a popularizace nákladných velkoplošných či celoplošných elektronických zdrojů (multilicencí) pro tyto účely ustavenými konsorcií. Na zabezpečení zdrojových dat pro bibliometrii, integrovaný přístup ČR do databází informací pro hodnocení a porovnávání výsledků a úrovně výzkumu a vývoje v ČR se světem a na tvorbu nových informačních zdrojů pro výzkum.

Podprogram Infrastruktura výzkumu

Obsahem je především rozvoj výpočetní infrastruktury a datových skladů; rozvoje sítí, umožňujících koncovým uživatelům ve výzkumu a vývoji přístup k informačním zdrojům, výpočetním kapacitám a datovým skladům ve vysokorychlostním prostředí, rozvoje regionálních (super)počítačových a datových center a distribuovaných výpočetních systémů, vytváření a pořizování programových systémů pro náročné výpočty a aplikace (přednostně multilicence) a v neposlední řadě implementace nových technologií a služeb v oblasti infrastruktury výzkumu.

Podprogramu Zvýšení hospodárnosti ve využívání veřejných prostředků na informační zdroje a infrastrukturu výzkumu

V rámci něho bylo možné získat finanční prostředky na vytvoření, provoz a rozvoj centrálního portálu a udržování celorepublikové databáze informačních zdrojů pro výzkum a vývoj pořízených z veřejných prostředků, vytváření, provoz a rozvoj informačních meta-zdrojů a vzájemné propojování informačních portálů do hierarchického integrovaného systému pro efektivní vyhledávání informačních zdrojů a vědeckých informací, budování oborových informačních bran, retrospektivní digitalizace fondů a jejich zveřejňování formou souborných (oborově nebo druhově specializovaných) “on-line” katalogů, koordinace a optimalizace pořizování a zpřístupňování časopiseckých, knižních a elektronických fondů a standardizace elektronického zpracování informačních zdrojů.

K rozdělování finančních prostředků došlo na základě schválení návrhu projektu dle podmínek stanovených ve veřejné soutěži. Veřejná soutěž byla vyhlášena ve dvou kolech a byla v souladu s platnými právními předpisy.

3.2.1. Základní podmínky veřejné soutěže

Účelovou podporu z prostředků tohoto programu mohla získat organizační složka státu nebo územně správního celku a právnické osoby se sídlem na území České republiky, přičemž předmětem jejich činnosti musí být buď výzkum a vývoj, resp. systematické získávání, zpracovávání a zpřístupňování informačních zdrojů pro potřebu a využití v oblasti výzkumu, nebo činnost spojená s technickým a technologickým zabezpečením informační infrastruktury pro výzkum s tím, že tuto činnost uchazeč prokazatelně vykonává pro potřeby výzkumu. Tato činnost musela být uvedena ve zakladatelském dokumentu uchazeče. Mohlo se jednat o zřizovací nebo zakládací listinu, společenskou smlouvu či stanovy. Také mohla tato činnost vyplývat nebo být stanovena zákonem. Zřizovací dokument byl uchazeč povinen přiložit v kopii jako přílohu návrhu projektu. V případě, že uchazeč byl zřízen zvláštním zákonem, kopie dokumentu se k návrhu projektu nepřikládala, bylo však nutné v návrhu projektu uvést úplnou citaci tohoto zvláštního zákona.

V případě, že jeden návrh projektu předkládá současně více uchazečů, nebo v případě, že se na realizaci projektu budou podílet spolupříjemci, musí být součástí návrhu projektu návrh smlouvy mezi jednotlivými subjekty, která upravuje vzájemné vztahy mezi nimi, vymezuje

jejich podíl na řešení, vymezuje jejich majetkoprávní vztahy, případně upravuje užívací a vlastnická práva k výsledkům a jejich využití a zpřístupnění. Dále tato smlouva musí obsahovat návrh využití prostředků státního rozpočtu v jednotlivých letech řešení včetně termínů a způsobu jejího poskytování s ohledem na právní formu subjektů.

Každý uchazeč musel v návrhu prokázat způsobilost podle § 18 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje Z účelových prostředků programu mohly být podpořeny pouze projekty, v nichž byl uchazečem jednoznačně vymezen podprogram, a které jednoznačně naplňovaly cíle programu a vybraného podprogramu. Další podstatná podmínka stanovovala, že realizace projektu proběhne v období od 1.7.2004 do 31.12.2008. Písemná zpráva o výsledku realizace projektu, včetně vyúčtování finančních prostředků a závěrů oponentních řízení měla být poskytovateli předložena do 30 kalendářních dnů od ukončení čerpání přidělené účelové podpory, nejpozději tedy do 30.1.2009.

Důležité je zmínit, že ve vyhlášení bod 5.3 bylo jasně uvedeno, že na přidělení účelové podpory není právní nárok. [MŠMT, 2003c]

Výše účelové podpory a finanční podíl uchazeče (budoucího příjemce podpory) na vlastní realizaci projektu se podle typu výzkumné činnosti řídil zákonem č. 130/2002 Sb. (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), dále pak § 2 nařízení vlády č. 461/2002 Sb. a podmínkami tohoto programu. Účelová podpora mohla činit nejvýše 100% uznaných nákladů. V návrhu projektu musí být specifikovány všechny finanční zdroje, které uchazeč bude (či hodlá) užívat k finančnímu zabezpečení realizace projektu.

V případě, že uchazeč byl nositelem projektu programu „Informační zdroje pro výzkum a vývoj-LI“ v letech 2000-2003 a k jeho řešení byly vzneseny Radou programu LI vážné výhrady, odborný poradní orgán k tomuto faktu přihlédl při hodnocení nově podaného návrhu projektu takového uchazeče. Odborný poradní orgán má právo využít při hodnocení návrhů projektů jako pomocné výběrové kritérium stávající výsledky řešení projektů programu LI 2000-2003.

Vyjma podmínek závazných pro všechny podprogramy, vyhlášení veřejné soutěže definovalo ještě specifické podmínky, které bylo nutno splnit v rámci jednotlivých konkrétních podprogramu.

Podmínky a povinný obsah návrhů projektu podprogramu *Informační zdroje pro výzkum* byly následující. V případě, že se jedná o nákup informačních zdrojů, měl uchazeč z hlediska hospodárnosti a využití již vložených finančních prostředků respektovat kontinuitu klíčových informačních zdrojů. Dále pak kvalifikovaně zdůvodnit a doložit prokazatelnou potřebu zdroje/zdrojů, včetně vyjádření hlavních uživatelů či uživatelských skupin, kvalifikovaně zdůvodnit skutečnou hodnotu z hlediska kvality zdroje/zdrojů, jeho/jejich úplnosti, případných limitů zveřejňování informací, přístupnosti apod. V případě zdrojů, získaných podporou z veřejných prostředků z programu LI, doložit charakteristikou získaných zkušeností a poznatků včetně statistik využívání.

Pokud by se projekt ucházel o finanční prostředky na nákup licence pro přístup ke informačním zdrojům, uchazeč měl odpovědnost za dojednání takových licenčních podmínek na vybraný informační zdroj (nebo kombinaci zdrojů), které by zajistily možnost zpřístupnění co nejširšímu okruhu vědeckých a výzkumných pracovníků v rámci principiálních omezení producentů (zisková nebo nezisková sféra). Licence, sjednaná jako konsorciální pro konkrétní členy, by na základě dokladovaného požadavku měla umožnit v průběhu řešení projektu připojení dalších členů za předpokladu, že to nebude vyžadovat další náklady v rámci již daných finančních prostředků.

V návrhu licenční smlouvy bylo pak potřeba zohlednit/akcentovat:

- obsah a rozsah služeb zajišťovaných poskytovatelem licence;
- zda a jak jsou zajištěna práva na přístup k licencovanému zdroji po vypršení smlouvy;
- přístup a hloubku přístupu k „backfiles“;
- do jaké míry je umožněn vzdálený přístup oprávněným uživatelům;
- schopnost poskytovatele licence zajistit statistické údaje využívání zdroje⁵.

Pokud je smlouva uzavírána nikoliv s primárním vlastníkem intelektuálních práv ke zdroji⁶, ale se zprostředkovatelem, bylo třeba zajistit a doložit vyjádření vlastníka výše zmíněných práv o tom, že daný zprostředkovatel je jako jediný na území ČR oprávněn ke zprostředkování a uzavření smlouvy.

⁵ ve formátu ICOLC nebo COUNTER

⁶ producentem nebo vydavatelem či agregátorem

V případě, že licenční smlouva měla být uzavřena prostřednictvím zprostředkovatele, bylo třeba vymezit formu, obsah a metody jeho účasti. Vymezit předpokládaný podíl navrhovatele projektu na zpřístupňování, využívání, propagaci, popularizaci, školení uživatelů a dalších aktivitách z hlediska cílů programu a oprávněnosti a účelnosti vynaložení veřejných prostředků. Navrhovaný projekt musel obsahovat údaj s konkrétní cenovou a licenční nabídkou producenta nebo zprostředkovatele, a to tak, aby bylo možné její posouzení a případné porovnání s podobnými nabídkami. Úloha dodavatele informačních zdrojů měla být stanovena tak, aby měla pouze administrativní charakter.

V podmínkách programu bylo jasně definováno že, uchazeč je odpovědný za zajištění využívání a zpřístupnění informačního zdroje a za jeho aktualizaci po celou dobu trvání. Měl být schopen doložit zabezpečení odborných školení, poradenské a organizační podpory včetně účinné propagace zdroje, příp. dalších navazujících služeb, svou způsobilost pro plnění technologických předpokladů pro efektivní využití elektronických informačních zdrojů a technické, technologické, personální a případně prostorové vybavení pracovišť zodpovědných za zpřístupňování a využívání zdroje.

V návrhu již také měly být definované potřebné inovace stávajícího vybavení v případě, že je tato inovace buď součástí návrhu projektu nebo je samostatným projektem v rámci dalšího podprogramu, eventuálně jiného programu v rámci NPV či resortního výzkumného programu.

Případná konsorciální seskupení vytvářená v rámci projektu měla být tvořena především na základě:

- doložení konkrétního zájmu vědecké komunity, pro kterou jsou navrhované informační zdroje určeny,
- kontinuity dlouhodobého využívání navrhovaných informačních zdrojů,
- sdružování kapacit a prostředků a míře jejich využití pro získání, zpřístupňování a využívání navrhovaných informačních zdrojů.

Bude-li součástí návrhu projektu nákup multilicence, je povinností uchazeče ověřit dostupnost produktu v centralizovaných nabídkách (SIPVZ, Středisko multilicencí DZS) resortu školství mimo oblast výzkumu.

Návrhy projektů zaměřené na tvorbu nových informačních zdrojů pro výzkum by neměly žádat o podporu, jež by byla použita na proces publikování vlastních výsledků výzkumu⁷. Informační zdroje vytvořené na základě tohoto typu projektu by měly mít skutečně infrastrukturní charakter (tj. nikoliv lokální). Vytvořené zdroje dále budou kooperační, koordinované a sdílené co nejširší producentskou a uživatelskou komunitou, budou budovány a udržovány na základě platných standardů a jejich efektivita musí být garantována materiálně, technicky, organizačně i personálně.

Specifické podmínky podprogramu *Infrastruktura výzkumu* byly definovány následovně.

V případě návrhů rozsáhlých projektů podaných společně více institucemi bylo nutno doložit vzájemnou koordinaci potřeb a kroků, vedoucích k jejich naplnění. V případě návrhů projektů, jejichž hlavní součástí byl záměr poskytovat služby i jednotlivcům, týmům a institucím v oblasti výzkumu, které nejsou přímo zapojeny do řešení projektu, musela být doložena přesná specifikace a podmínky poskytování i využívání těchto služeb. Míra jejich sdílení bude významným prvkem hodnocení takových návrhů projektů. V případě investičně zaměřených návrhů projektů, podaných jedním uchazečem, bylo nutné jednoznačně vymezit infrastrukturní charakter projektu a způsob a míru využitelnosti výsledků realizace projektu dalšími subjekty z oblasti výzkumu.

V případě návrhů projektů, zaměřených na rozšíření výpočetní kapacity či diskových prostor měl být prokazatelně doložen významný nárůst proti současnému stavu v oblasti výzkumu v ČR. V případě návrhů projektů zaměřených na pořizování systémového a aplikačního programového vybavení se předpokládají projekty pokrývající komunitu uživatelů výzkumu bez ohledu na příslušnost jednotlivců ke konkrétním institucím. Navrhovatel měl být schopen doložit svou způsobilost ke koordinaci nákupu příslušného programového vybavení s plánovaným rozšířením výpočetních kapacit tak, aby bylo dosaženo maximálního efektu využitelnosti jak technického, tak i programového vybavení.

V případě návrhů projektů zaměřených na vlastní vývoj technologií a služeb musela být opět prokázána jejich potřeba, a také způsob a míra jejich začlenění do informační infrastruktury výzkumu. Tyto návrhy projektů mohou zahrnovat např. nové úložné a vyhledávací systémy pro ukládání a přístup k informačním zdrojům (např. pořizovaných v

⁷ knih, časopiseckých článků, zpráv apod.

rámci podprogramu 3.1.) nebo vývoj tzv. middleware pro rozsáhlé distribuované systémy (gridy).

Byl-li obsahem předkládaného návrhu projektu nákup technického nebo programového zabezpečení výpočetní infrastruktury pro výzkum, datových skladů nebo síťové infrastruktury, musel uchazeč s odkazem na konkrétní projekty výzkumu dokázat, že stávající výpočetní nebo komunikační infrastruktura k jejich řešení z kapacitních důvodů nepostačuje. Projekt musel být doplněn o konkrétní cenové nabídky a prohlášeními potenciálních řešitelů nejvýznamnějších projektů, které budou infrastrukturu používat.

Týkal-li se předkládaný návrh projektu vytvoření nového programového systému, musel uchazeč přiložit výsledky cenového průzkumu podobných, komerčně nabízených programových produktů, nebo uvést konkrétní důvody, proč komerčně nabízené produkty není možné použít. Bylo také nutné dodat prohlášení potenciálních uživatelů vytvářeného programového systému.

Byl-li obsahem předkládaného návrhu projektu nákup licence programového systému, musí uchazeč doložit cenovou a licenční nabídku a výsledky průzkumu jiných komerčně nabízených podobných programových produktů z hlediska jejich funkčnosti a ceny. Projekt musí být doložen prohlášeními potenciálních řešitelů nejvýznamnějších projektů, které budou programový systém používat.

Všechny návrhy projektů v rámci tohoto podprogramu měly za povinnost přiložit organizační i cenové podmínky, za nichž budou navrhovaná infrastruktura nebo programové vybavení přístupné: zaměstnancům uchazeče, zaměstnancům jiných právních subjektů, které sdružují finanční prostředky za účelem využití výsledků (podle ustanovení § 829 a násl. Občanského zákoníku) a případně dalším subjektům.

Všechny návrhy projektů v rámci tohoto podprogramu také měly zohlednit míru koordinace s rozvojem informační infrastruktury EU, zejména pak s ohledem na priority stanovené v rámci 6. rámcového programu EU.

Specifické podmínky podprogramu *Zvýšení hospodárnosti ve využívání veřejných prostředků na informační zdroje a infrastrukturu*. Návrhy projektů v rámci tohoto podprogramu měly být zaměřeny na vybudování nástrojů umožňujících pokud možno úplný přehled o existujících a dostupných informačních zdrojích pro oblast výzkumu, sloužící buď jako navigátor pro hledání sekundárních informačních zdrojů nebo zpřístupňující přímo primární informační zdroj koncovému uživateli v závislosti na jeho právech. Pro ostatní projekty pak platila povinnost⁸ poskytovat potřebné údaje o informačních zdrojích, získaných v rámci celého programu, vybraných projektů nebo podprogramu, jež by zabezpečovaly pokud možno úplný přehled o existujících a dostupných informačních zdrojích pro oblast výzkumu. Právě díky této funkci musel být v projektech tohoto druhu takový nástroj jasně specifikován. Šlo především o šíři a hloubku záběru, přehlednost a uživatelský komfort, rozsah zpřístupňovaných služeb a respektováním standardů a obecně přijatých zvyklostí.

Pro návrhy projektů zaměřených na vzájemné propojování informačních portálů do hierarchického integrovaného systému pro efektivní vyhledávání informačních zdrojů a informací pro oblast výzkumu musel uchazeč zdůvodnit a doložit:

- koordinaci tvorby, provozu a rozvoje informačních meta-zdrojů s ohledem na cíl jejich vzájemného propojování,
- jednoznačné vymezení gescí za budování informačních meta-zdrojů pro jednotlivé obory⁹
- volbu technologií prověřených při budování mezinárodních, národních, případně oborových meta-zdrojů a jejich vzájemném propojování,
- tvorbu konsorciálních seskupení s cílem získat přístup ke špičkovým, mezinárodně využívaným a rozvíjeným technologiím, včetně hlediska ekonomické efektivity; použití mezinárodních knihovnických i technických standardů s ohledem na nutnost integrace heterogenních informačních zdrojů různé povahy a možnost poskytování přidaných služeb.

⁸ tato povinnost byla dána doložkou ve smlouvě o poskytnutí účelové podpory

⁹ s ohledem na co nejúplnější pokrytí universa a zároveň omezení multiplicitních činností

V případě návrhů projektů, zaměřených na budování oborových informačních bran měl uchazeč respektovat a doložit spolupráci s vědeckými a výzkumnými pracovišti v ČR specializovanými na jednotlivé obory či případnou spolupráci s tvůrci zahraničních oborových bran orientovaných na stejné, resp. podobné obory. Dále bylo nutné uvést jednoznačné vymezení gesce za budování oborových informačních bran s ohledem na co neúplnější pokrytí oborů a zároveň omezení neúčelného překrývání jednotlivých oborových bran a zavázat se k důslednému dodržování jednotných standardů při budování oborových bran, založených na mezinárodních standardech.

U návrhů projektů, zaměřených na retrospektivní digitalizaci fondů a jejich zveřejňování formou souborných (oborově nebo druhově specializovaných) „on-line“ katalogů by měl uchazeč doložit nezbytnost, účelnost a efektivnost podpory digitalizace dokumentů z hlediska potřeb výzkumu. Dále pak bylo nutné již v návrhu zdůraznit, že projekt bude respektovat platné standardy, deklarované pro metadata, a bude se držet doporučených formátů pro obrazové soubory. V rámci projektu bude zajištěno zpřístupnění plného textu digitalizovaného dokumentu odborné veřejnosti způsobem, odpovídajícím jejím uživatelským potřebám. A v neposlední řadě bude probíhat bezprostřední předávání výsledných záznamů do Souborného katalogu ČR a odpovídajících oborových nebo jinak specializovaných souborných katalogů.

V případě návrhů projektů, zaměřených na koordinaci a optimalizaci pořizování a zpřístupňování časopiseckých, knižních a elektronických fondů pro potřeby výzkumu se předpokládá vytvoření a zveřejnění oborově orientovaného přehledu existujících fondů a strategie jejich budování s respektováním:

- optimalizace kooperace knihoven při budování fondů na základě oborové (příp. regionální) příslušnosti;
- snadné navigace místních i vzdálených uživatelů do relevantních knihoven;
- racionalizace meziknihovní výpůjční služby a mezinárodní meziknihovní výpůjční služby;
- porovnání skladby a kvality fondů oborově příbuzných knihoven na úrovni regionální, národní i mezinárodní.

Návrhy projektů, zaměřených na standardizaci zpracování elektronických informačních zdrojů pro oblast výzkumu bylo nezbytnou podmínkou jejich efektivního využívání aplikace jednotných standardů pro popis elektronických zdrojů včetně standardů mezinárodních. Předpokladem bylo, že projekt bude obsahovat popis jednotné metodiky zpracování a popisu elektronických zdrojů pro tyto oblasti:

- bibliografického popisu elektronických informačních zdrojů a aplikace bibliografických i autoritních formátů;
- opis zdrojů/dokumentů publikovaných v síťovém prostředí aplikace metadat podle standardu Dublin Core přímo ve zdroji;
- zápisu údajů v rámci bibliografického popisu a popisu elektronických zdrojů publikovaných v síti Internet – aplikace stávajících nástrojů;

Důležitým aspektem bylo dodržet vzájemnou propojitelnost použitých formátů a nástrojů pro popis elektronických zdrojů.

3.2.2. Závazné podmínky předložení návrhu projektu.

Povinnými náležitostmi předkládaného návrhu byly: označení programu a podprogramu nebo, v případě překrývání podprogramů, vyznačení nosného podprogramu; jednoznačné věcné vymezení aktivity, která má být předmětem podpory z účelových finančních prostředků tohoto programu; zdůvodnění potřeby této aktivity a její podpory z účelových finančních prostředků státního rozpočtu výzkumu a předpokládaný přínos výsledků a výstupů projektu; očekávané výsledky a výstupy projektu, které budou určeny ke zveřejnění; všechny finanční zdroje, ze kterých budou hrazeny výdaje vynakládané na řešení projektu, včetně uvedení výše finančního příspěvku na řešení projektu, názvu zdroje, přesné adresy, IČO, resp. čísla bankovního účtu poskytovatele finančních prostředků z tohoto zdroje.

Důraz byl také kladen na specifikaci a podrobné zdůvodnění jednotlivých položek veškerých finančních nákladů projektu, resp. podrobnou kalkulaci s komentářem k jednotlivým finančním položkám, včetně vymezení finančních položek a jejich výše, na něž by se měla vztahovat uchazečem požadovaná účelová podpora. Dále musela být přiložena kopie dokladů nebo prohlášení požadovaných k prokázání způsobilosti¹⁰, opatřené podpisem osoby vykonávající funkci statutárního orgánu uchazeče nebo podpisem člena či členů statutárního orgánu uchazeče, oprávněného či oprávněných jednat za statutární orgán jménem uchazeče a dále razítkem organizace.

Prohlášení uchazeče, opatřené podpisem osoby vykonávající funkci statutárního orgánu uchazeče nebo podpisem člena (popř. podpisy členů) statutárního orgánu uchazeče, oprávněného (popř. oprávněných) jednat za statutární orgán jménem uchazeče a razítkem organizace, že v návrhu projektu jsou uvedeny a pravdivě specifikovány všechny finanční zdroje vztahující se k předkládanému projektu. Dále že souhlasí se zpřístupněním závěrečné zprávy projektu veřejnosti prostřednictvím Státní technické knihovny v Praze a v případě, že budou zveřejňovány výsledky a výstupy projektu, se uchazeč zavazuje zveřejňovat současně i název programu, identifikační číslo dle CEP a název poskytovatele účelové podpory.

¹⁰ podle § 18 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje a jeho prováděcího předpisu a v souladu s nařízením vlády č. 461/2002 Sb. Jedná se například o oprávnění k činnostem spojených s projektem. Musí prokázat, že má vypořádaná splatné závazky ve vztahu ke státnímu rozpočtu, nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin či nebyl disciplinárně potrestán v souvislosti s činnostmi souvisejícími s náplní projektu, etc.

3.2.3. Způsob předkládání návrhů projektů.

Návrh projektu musel být vypracován v elektronické (digitální) podobě na formulářích speciálně vytvořených pro tuto veřejnou soutěž ve výzkumu a vývoji. Formuláře musí být vyplněny v souladu s vyhlášením veřejné soutěže a tedy splňovat následující podmínky.

Vypracovaný návrh musel být uložen na disketě 3,5", nebo na CD-ROM v souborech jako tabulková část (formát „*.xls“) a textová část (formát „*.rtf“, resp. „*.doc“) s výjimkou kopií firemních dokumentů v přílohách (zřizovací listina, živnostenský list, výpis z obchodního rejstříku, smlouva se subdodavatelem zařízení, objednávka zařízení apod.).

Název souborů (1N04.xls a 1N04.rtf, resp. 1N04.doc) po vyplnění formulářů musel zůstat zachován. Všechny části návrhu projektu měly být řádně označeny včetně příloh a formuláře seřazeny podle čísel. Každý návrh projektu bylo nutné poskytovateli předat celkem ve čtyřech vyhotoveních. Konkrétně se jednalo o 1 originál a jeho 2 úplné, nesešité a nevázané kopie včetně příloh v tištěné podobě a 1 digitální kopie uložená na disketě 3,5", nebo na CD-ROM.

Originál návrhu projektu musí být označen názvem „ORIGINÁL“ a obsahovat originální podpisy a razítka. Digitální forma se nesmí kromě uvedených příloh od tištěné podoby lišit.

Disketa/CD-ROM musí být označena štítkem obsahujícím viditelnou značku programu "1N04", název uchazeče (lze užít oficiální zkratky nebo akronymu), příjmení a e-mailovou adresu navrhovaného řešitele (pokud neexistuje elektronická adresa, pak uveďte telefonní spojení). Disketa/CD-ROM nesmí obsahovat jiné soubory než výše uvedené formuláře.

Kompletní návrh projektu musel být doručen v určené lhůtě (viz. kapitola) podatelně MŠMT v uzavřené obálce, výrazně označené značkou „1N04“.

3.3. Hodnocení návrhů projektů

Nedodržení kterékoliv z podmínek uvedených v kapitole 3.2.2. a 3.2.3. byla důvodem k nepřijetí návrhu projektu do veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji a jeho vyloučení z hodnocení pro nesplnění stanovených náležitostí.

Podané a přijaté návrhy byly posuzovány oponenty a odborným poradním orgánem poskytovatele (dále. posuzovatelé). Poradní orgán MŠMT byl ustaven Statutem [MŠMT, 2003b]. Členy jmenoval náměstek ministra MŠMT jménem ministra. Poradní orgán musel mít nejméně 5 členů a jeho úkolem bylo ustanovit ke každému návrhu minimálně dva oponenty, hodnotit návrhy projektů, spolupracovat s ministrem při kontrole plnění cílů schválených projektů etc.

Zařazeny do hodnocení odbornými posuzovateli mohou být pouze kompletní, věcně a finančně jednoznačně vymezené návrhy projektů, které jsou opatřeny razítkem uchazeče, podpisem osoby oprávněné jednat jménem uchazeče¹¹ a podpisem navrhovaného řešitele, a byly doručeny poskytovateli v soutěžní lhůtě v uzavřené obálce, výrazně označené značkou „1N04“. Nemohou být přijaty návrhy projektů těch uchazečů, kteří v minulých letech jako příjemci účelové nebo institucionální podpory ze státního rozpočtu na výzkum a vývoj nedostáli svým povinnostem vyplývajícím ze smlouvy nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory ze státního rozpočtu.

Při hodnocení návrhů projektů samozřejmě hrála roli kritéria definovaná v kapitole 3.2., tak jak byla specifikována pro jednotlivé podprogramy, pokud se návrh projektu týkal vícero podprogramů musel splňovat náležitosti všech vybraných.

Dále se hodnotila odborná úroveň předkládaného návrhu projektu; význam, potřebnost a užitečnost podpory projektu a jeho přínosu pro oblast výzkumu (organizaci uchazeče); adekvátnost předpokládaných finančních nákladů projektu, doložení a zdůvodnění všech položek celkových uznaných nákladů; výše finančního podílu uchazeče na realizaci projektu; oprávněnost uchazečem požadované výše účelové podpory ve vztahu k významu a předpokládaným výstupům projektu.

¹¹ zde se konkrétně jedná se o osoby vykonávající funkci statutárního orgánu uchazeče nebo jednatele tedy člena (popř. členy) statutárního orgánu uchazeče, oprávněného (popř. oprávněných) za statutární orgán jednat jménem uchazeče.

Významným hlediskem při hodnocení návrhu projektu bylo zabezpečení projektu uchazečem (příjemcem) z hlediska organizačního, finančního, materiálně technického a prostorového a celkové předpoklady efektivního užití požadované účelové podpory.

Na základě posouzení předložených návrhů projektů odborný poradní orgán sestavil výsledný návrh pořadí všech návrhů projektů ve veřejné soutěži a předloží ho současně s protokoly o hodnocení návrhů projektů poskytovateli. Poskytovatel rozhodne o konečném výběru návrhů projektů podle výše disponibilních prostředků pro jejich financování.

3.4. Průběh veřejné soutěže

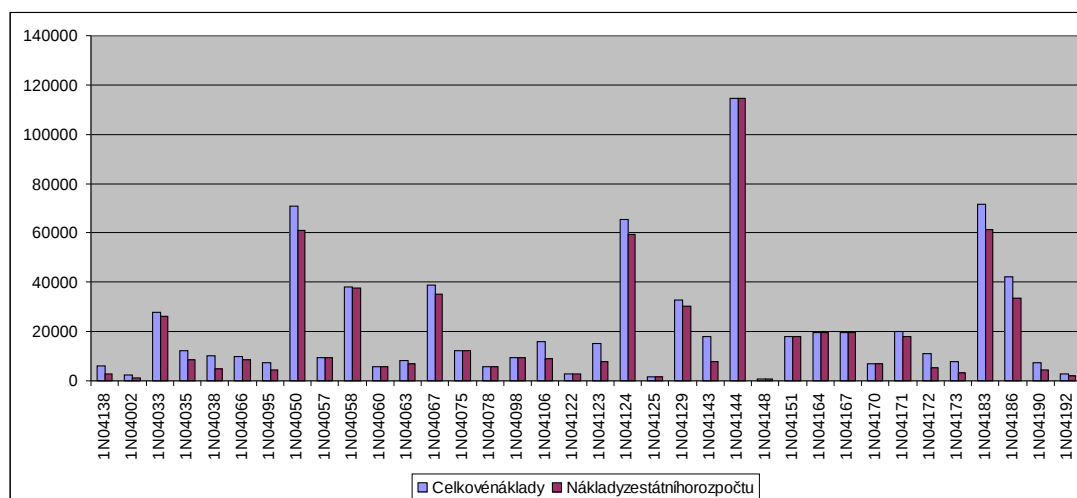
Veřejná soutěž probíhala ve dvou kolech.

První kolo veřejná soutěž byla vyhlášena 16. 7. 2003 a má kódové označení SMSM2004001N1. Projekty musely být odevzdány do 12 hodin dne 26. 9. 2003. Lhůta na hodnocení vypršela 30.11.2003. Výsledky byly oznámeny dopisem prvního náměstka ministra 12.12.2003. Soutěžilo se o 930 000 000 Kč výše přidělená v toto kole činila 255 554 000 Kč. Počet doručných projektů činil 99, k hodnocení bylo podstoupeno pouhých 35, tedy 64 nesplnilo náležitosti pro předložení návrhu či stránku formální náležitosti. Přidělené prostředky si rozdělilo pouhých 15 projektů.

Datum vyhlášení druhé veřejné soutěže s kódovým označením SMSM2004001N2 bylo 18. 2. 2004. Projekty musely být doručeny do 26. 3. 2004 do 12 hodin. Výsledky byly oznámeny stejným způsobem jako v předchozím kole. Hodnocení mohlo trvat do 21.5.2004. Soutěžilo se o 380 000 000 Kč. Počet doručných návrhů byl 97 počet hodnocených ovšem činil již pouhých 69. Tedy můžeme zkonstatovat, že celých 28 projektů nesplnilo formální náležitosti nebo správně nepředložilo návrh. Počet podporovaných projektů činil 21 a konečná výše přidělené podpory činila 378 532 000 Kč.

Celkem činí počet dotovaných projektu v rámci 1N 36.

Graf č. 2 Rozložení nákladů programu 1N (v. tisících Kč)

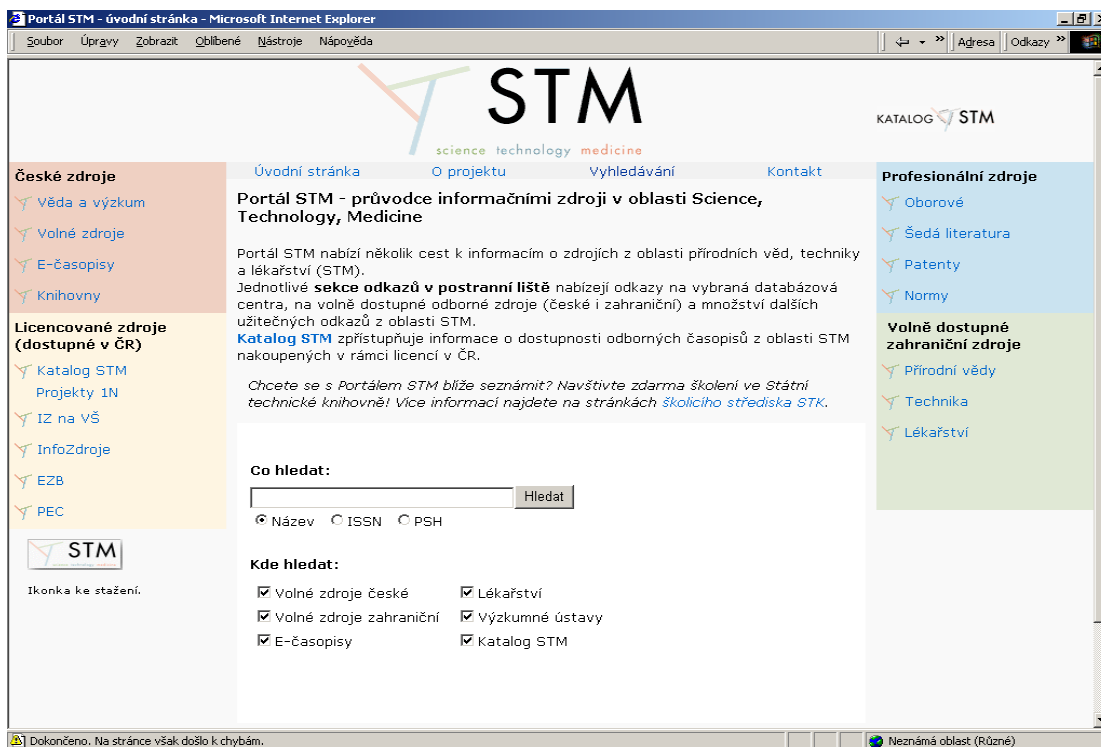
4. Popis vybraných projektů NK a STK

V následujících kapitolách této práce se budeme zabývat popisem čtyř vybraných projektů. Jak jsme zmínili již v úvodu pro výběr daných projektů byla použita tři podstatná kritéria. Prvním kritériem výběru bylo aby nositelem byla či je Státní technická knihovna v Praze nebo Národní knihovna ČR. Daný projekt musel mít dostupné statistické údaje o využitosti a týkal se pořízení či zprostředkování elektronických zdrojů.

4.1. LI01018 – Informační zdroje pro STM a nástroje pro jejich zpřístupňování

Tento projekt vznikl z iniciativy Státní technické knihovny v Praze. Návrh byl podán konsorciem 12 knihoven, přičemž STK Praha hrála zastřešující úlohu. Tvůrcům tohoto projektu šlo především o vytvoření prostředí umožňujícího účelné propojování zdrojů a dovolujícího tak uživateli od jedné nalezeného zdroje putovat po řetězci dalších zdrojů, které jsou s původně nalezeným nějakým způsobem svázány [SMETANOVA et al., 2002, s. 250].

Obrázek č. 1 Původní řešení úvodní stránky Portálu STM

4.1.1. Popis projektu

Po schválení záměru byla STK příjemcem a ostatní knihovny zastávaly pozici spolu-příjemce. Konkrétně se jednalo o tyto knihovny: Národní lékařská knihovna, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Moravská zemská knihovna v Brně, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, Vědecká knihovna v Olomouci, Vysoké učení technické v Brně, Technická univerzita v Liberci, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Ústav výpočetní techniky Masarykovi univerzity, Univerzitní knihovna Západočeské univerzity v Plzni, Univerzitní knihovna Univerzity Pardubice. Řešitelem projektu byl Ing. Martin Svoboda (ředitel STK v Praze).

Projekt byl přihlášen do třetího kola programu LI a byl jeden z 15 schválených projektů. Celková výše nákladů ze státního rozpočtu byla 13 863 000 Kč (viz. tabulka č. 2). Čerpání prostředků pak probíhalo ve třech letech jeho průběh taktéž zachycuje tabulka č. 2. Celkové náklady na řešení pak činily 19 412 000 Kč (tamtéž).

Tabulka č. 2 Náklady LI0101

Celkové náklady	19 412 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2001	5 408 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2002	7 220 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2003	6 784 tis. Kč
Náklady ze státního rozpočtu	13 863 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2001	3 757 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2002	5 395 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2003	4 711 tis. Kč

V databázi *CEP* pak byli cíle projektu LI01018 definovány takto: Projekt navazuje na koncept virtuální polytechnické knihovny řešené v rámci projektu LI00028 rozšířením o další členy a navázáním spolupráce s projektem LI00023 (*MEDVIK*). Nabídku elektronických informačních zdrojů VaV v oblasti STM doplňuje o časopisy vydavatelství AP a *Wiley*. Dále řeší informační portál, který umožní vytvoření terciární databáze dostupných síťových zdrojů a jejich zpřístupnění s využitím technologie *MetaLib/SFX* [Rada pro výzkum a vývoj, 2004a, s.1].

Samotní autoři pak definují za cíle projektu takto: obohatit nabídku licencovaných on-line zdrojů v ČR a usnadnit zpřístupnění pomocí vyhledávacího portálu; vyhledávací portál by měl zmapovat všechny licence on-line přístupných zdrojů v ČR (nakoupených z veřejných prostředků) a usnadnit jejich zpřístupnění při respektování jejich licenčních podmínek [ŠMILAUER, , 2001, s 237]. Tento projekt byl pověřen MŠMT ke archivaci a zpřístupnění závěrečných zpráv z projektů financovaných z účelových prostředků na podporu vědy a výzkumu poskytnutých právě tímto ministerstvem. Toto pověření také tvůrci použili v procesu sběru dat o licencích financovaných z programu LI.

Obrázek č. 2 Portál STM : úvodní stránka

STM
science technology medicine

PORTÁL STM

KATALOG STM

domácí stránka > o projektu > mapa stránek > kontakt >

VĚDA A VÝZKUM V ČR >

VOLNĚ DOSTUPNÉ ZDROJE >

LICENCOVANÉ ZDROJE >

PROFESIONÁLNÍ ZDROJE >

DALŠÍ SLUŽBY >

UŽITEČNÉ ODKAZY >

Co hledat:

Hledat

Název ISSN Obor

Kde hledat:

Volně zdroje české [i](#)

Volně zdroje zahraniční [i](#)

Výzkumné ústavy [i](#)

Katalog STM [i](#)

Copyright © 2005
Státní technická knihovna

Portál STM - průvodce informačními zdroji v oblasti STM (Science, Technology, Medicine - vědy, techniky a medicíny)

Portál STM nabízí řadu cest k informacím o zdrojích z oblasti přírodních a aplikovaných věd, techniky a lékařství.

Katalog STM
Databáze informací o tom, ve kterém licencovaném zdroji najdete požadovaný titul časopisu a za jakých podmínek jej můžete získat (např. které knihovny nebo jiné instituce zdroj zpřístupňují, jestli jsou dostupné plné texty nebo pouze abstrakta apod.). Jsou zde zpracovány licence nakoupené z projektů MŠMT (viz sekce [Věda a výzkum](#)) a další vybrané licence z oblasti přírodních věd, techniky a medicíny.

Věda a výzkum v ČR
Odkazy na informační zdroje z oblasti vědy a výzkumu v České republice.

Volně dostupné zdroje
Databáze vybraných elektronických informačních zdrojů (portály, časopisy, e-knihy, webové stránky organizací, encyklopedie, slovníky) z oboru přírodních a aplikovaných věd, techniky a medicíny. Všechny zdroje jsou volně dostupné on-line, pouze pro přístup k plným textům může být u některých zdrojů vyžadována bezplatná registrace.

Licencované zdroje
Odkazy na databáze, které z různých hledisek zpracovávají informace o dostupnosti a podmínkách přístupu k placeným licencovaným zdrojům v knihovnách a dalších institucích v České republice.

Profesionální zdroje
Přehled klíčových profesionálních elektronických informačních zdrojů z oblasti přírodních a aplikovaných věd, techniky, lékařství, norem, patentů a šedé literatury.

Další služby
Odkazy na jiné projekty poskytující podobné služby. Ty nabízejí informace o tištěných i elektronických informačních zdrojích, umožňují vyhledávání v nich a případně dodávání plných textů.

Užitečné odkazy
Odkazy, které tematicky souvisí s oblastí STM.

V rámci projektu LI01018 byla dojednána smlouva o konsorciální licenci umožňující přístup do elektronických verzí časopisů vydavatelství *J. Wiley & Sons* a *Academic Press* (AP). Multilicence *Wiley Interscience* (systém zpřístupňující publikace vydavatelství J. & Sons) rozšiřovala již existující bezplatný přístup do elektronických verzí časopisů *Wiley* nakupovaných STK a dalšími institucemi především o možnost přístupu pro další členy konsorcia. Licenční smlouva za konsorcium, tvořené STK a osmi dalšími institucemi (spolunositeli projektu), podepsaná koncem roku 2001, uzavřena pouze na léta 2002 – 2003. Současně byl zprovozněn testovací přístup pro členy konsorcia.

Multilicence pro přístup do kompletního seznamu elektronických verzí časopisů vydavatelství AP prostřednictvím služby *IDEAL* pro jedenáctičlenné konsorcium v čele s STK byla podepsána koncem roku 2001, v tomto případě navázalo rutinní využívání plynule na zkušební přístup uvolněný v průběhu srpna 2001. Smlouva garantuje rovněž přístup do „backfiles“ od roku 1993.

Obrázek č. 3 Katalogu STM: úvodní stránka

4.1.2. Popis řešení

Výsledné technické řešení projektu LI01018 může uživatel spatřit ve funkcích a obsahu Portálu STM a Katalogu STM. Snahou tvůrců bylo, aby uživatel vnímal toto řešení jako homogenní celek, byť v praxi jde o dvě funkčně propojená/é softwarová/é řešení/systémy. Jedná se o portál využívající prostředí Internetu postavený na značkovacím jazyce HTML a databáze postavené na databázovém systému Oracle. V rámci řešení se také měl uplatnit systém SFX.

Portál STM obsahuje tyto sekce: *Věda a výzkum v ČR*; *Volně dostupné zdroje*; *Licencované zdroje*; *Profesionální zdroje*; *Další služby*; *Užitečné odkazy*. V pravém horním rohu je odkaz na Katalog STM. V levém dolním rohu je pak umístěno vyhledávání, které umožňuje prohledat zároveň Portál STM a Katalog STM. Strukturu a grafické řešení současné úvodní stránky v můžeme vidět na obrázku č. 2.

Věda a výzkum v ČR obsahuje odkazy na informační zdroje z oblasti vědy a výzkumu v České republice. V této sekci je také přístup do databáze vybraných výzkumných ústavu se zaměřením vztahujícím se k oblasti STM. Dále pak odkazy na tato webovská sídla: *Akademie věd ČR*, *Portál Veda.cz*, *Portál Vyzkum.cz* a *stránky MŠMT*. Tato sekce také obsahuje informace o projektech 1N formou odkazu na Katalog STM.

Část s názvem *Volně dostupné zdroje* obsahuje databázi vybraných elektronických informačních zdrojů (portály, časopisy, e-knihy, webové stránky organizací, encyklopedie, slovníky) z oboru přírodních a aplikovaných věd, techniky a medicíny. Všechny zdroje jsou volně dostupné on-line, pouze pro přístup k plným textům může být u některých zdrojů vyžadována bezplatná registrace. Výběr informačních zdrojů je prováděn ručně na základě metodiky stanovené interním dokumentem *Metodika popisu elektronických informačních zdrojů a portálů SBIG v terciární databázi portálu STM*¹².

Licencované zdroje obsahují odkazy a informace o databázích, které z různých hledisek zpracovávají informace o dostupnosti a podmínkách přístupu k placeným licencovaným zdrojům v knihovnách a dalších institucích v České republice.

Profesionální zdroje zahrnují stručný přehled klíčových profesionálních elektronických informačních zdrojů z oblasti přírodních a aplikovaných věd, techniky, lékařství, norem, patentů a šedé literatury.

Další služby shromažďují odkazy na jiné projekty poskytující podobné služby. Konkrétně projekty nabízející informace o tištěných i elektronických informačních zdrojích, umožňují vyhledávání v nich a případně dodávání plných textů.

Poslední sekci jsou *Užitečné odkazy* jedná se o odkaz vedoucí na doménu

¹² Jedná se o interní dokument, jež popisuje metodiku hodnocení, podmínky výběru etc. Více viz. Státní technická knihovna. *Metodika popisu elektronických informačních zdrojů a portálů SBIG v terciární databázi portálu STM*. Dostupný na WWW <<http://www.stk.cz/li01018/CISStredova03.doc>>

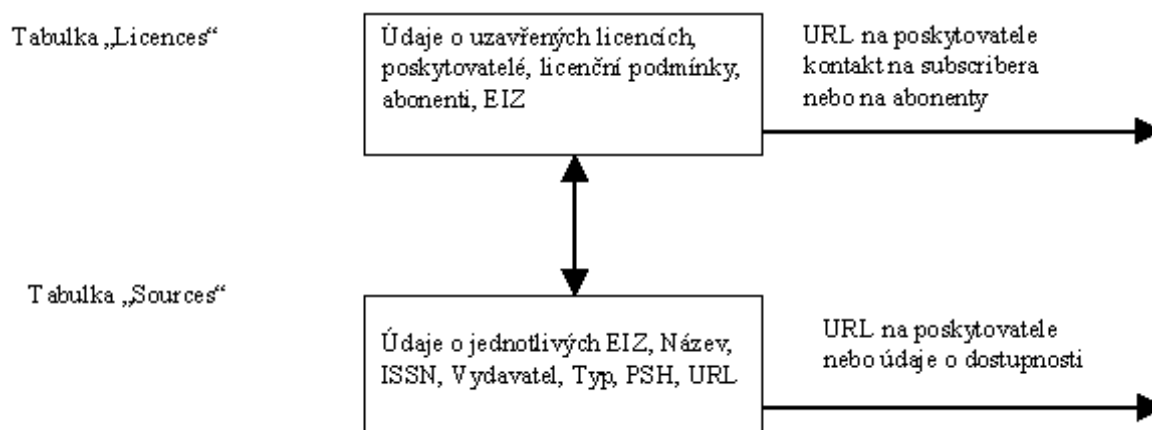
Ve stručnosti lze konstatovat, že **Katalog STM** je terciární databáze obsahující údaje o všech licencích na informační zdroje zakoupené v rámci programu LI a dalších licencí z oblasti přírodních věd, techniky a lékařství. Kromě údajů o zdrojích z projektu LI se do databáze vkládaly i informace o zdrojích nakoupených z projektu 1N. Umožňuje vyhledat tyto zdroje z jednoho místa a získat informaci o přístupu k nim. Pokud uživatel splňuje podmínky přístupu, tedy například je ke vstupu autorizován poskytovatelem na základě IP adresy a nebo přihlašovacími údaji, je propojen přímo do plného textu dokumentu (pokud to vzdálený systém umožňuje). Součástí katalogu jsou též údaje převzaté ze souborného katalogu VPK (viz. následující kapitola).

Sběr dat v rámci programu LI proběhl ve dvou kolech. První kolo probíhalo od 9.10. 2001 do 6.5. 2002, v něm byli osloveni řešitelé 62 projektů, tj. 54 různých řešitelů z 37 institucí. Sběr dat probíhal pomocí vyplnění příslušného dotazníku, zaslaného nejdříve v excelové podobě, později vystaveného na internetu.

V druhém kole bylo formou výše uvedeného dotazníku osloveno 180 vybraných institucí z ČR, které by mohly mít přístup k elektronickým informačním zdrojům z oblasti přírodních věd, techniky a lékařství. Dotazník s průvodním dopisem byl rozeslán 6.5. 2002, odpovědělo přibližně 60% respondentů, většinou však negativně.

Katalog je postaven na datovém modelu skládajícího se ze dvou základních tabulek. Jde o tabulku licencí (Licenses) a tabulku primárních zdrojů (Sources). Obě tabulky jsou propojeny vazbou přes číslo licence. Výsledkem je, že uživatel se může ze záznamu licence jedním klikem dostat na seznam zdrojů a stejně tak z konkrétního elektronického zdroje se může dostat na informace o licenci. Struktura dat v tabulce zdrojů vychází z prvků Dublin core. Konkrétní lokace elektronického zdroje se pak dá identifikovat díky odkazu na tzv. abonent link (viz. obrázek 4).

Obrázek č. 4 Schéma propojení tabulek licencí a zdrojů [ŠMILAUER, SMETANOVA, 2003, s. 2]

Abonent link vede uživatele mimo samotnou terciální databázi na místo kde jsou obsaženy konkrétní nositel a spolunositelé (tedy konkrétní instituce s přístupem k danému zdroj). Nejčastěji se jedná o stránky nositele či databázi *Infozdroje* provozovatele Albertiny data. K věcnému třídění elektronických dat v Katalogu STM je použito 72 vybraných hesel z PSH a vybraných hesel z MeSH.

Obrázek č. 5 Ukázka záznamu Licence

Licence

Poskytovatel/Vydavatel: EBSCO Publishing
Název: EBSCO - Business Source Complete
Zkrácený název: Business Source Complete
URL: <http://search.epnet.com/>
Nosič: Online
Nositel: Národní knihovna České republiky
Řešitel: Nová, Hana
E-mail řešitele: hana.nova@nkp.cz
Validita: 2004 - 2008
Retrospektiva: fulltext 1990 - současnost, články s abstrakty cca od r. 1985
Označení projektu: IN04129
Charakteristika: rozsáhlá sbírka obchodních a vědeckých časopisů od r.1990. Kromě odborných časopisů zahrnuje řadu dalších informační pramenů (knihy, případové studie, konferenční materiály, finanční data, průmyslové zprávy, investiční zprávy atd.).
Abonent link: <http://eifl.nkp.cz/>
Kontaktní osoba: Štátná, Petra <petra.statna@nkp.cz>
Poznámka: určení TYPU časopisů je orientační, možnosti přístupu se mohou měnit
Typ: Plnotextová databáze
Kontrola přístupu: celonárodní licence
Věcný profil: Ekonomické vědy, obchod
Statistické ukazatele: počet hitů, hledání, stažených stránek, zasláno e-mailem, měsíčně, na vyžádání častěji a podle jiných hledisek
Status: aktuální licence (2004 - 2008)
Zdroje: seznam

[Opravit záznam](#)

Záznam licence obsahuje tyto položky: *Poskytovatel/vydavatel*, *Název*, *Zkrácený název*, *URL*, *Nosič*, *Nositel*, *Řešitel*, *E-mail řešitele*, *Validita*, *Charakteristika*, *Abonent link*, *Kontaktní osoba*, *Typ*, *Kontrola přístupu*, *Věcné profil*, *Statistické ukazatele*, *Status*, *Zdroje* (grafické řešení viz. obrázek č. 6) Přibližme si více některé položky. Pole URL obsahuje odkaz vedoucí

na úvodní stránku nativního rozhraní poskytovatele či vydavatele. Nositel obsahuje informaci o tom jaká instituce je přímým nositelem této licence (tento pojem je převzat z pojmosloví používaném v projektech LI a následné 1N). Pole Řešitel a Kontaktní osoba obsahuje personální informace vztahující se k dané licenci. Validita je časový údaj vztahující se k časovému rozmezí v jakém byla daná licence pořízena. Status nese informaci, zde daná licence je aktuální či skončená. V poli Zdroje se uživateli vždy zobrazuje text „seznam“, jedná se o odkaz na seznam zdrojů obsažených pro tuto konkrétní licenci v Katalogu STM.

Obrázek č. 6 Ukázka záznamu Informačního zdroje

The screenshot shows the STM Catalog interface. At the top, there is a navigation bar with the text 'Portál STM' on the left and 'KATALOG STM' in the center. Below this, there are search options: 'Jednoduché vyhledávání', 'Pokročilé vyhledávání', 'Vyhledávání licencí', and 'Prohlížení', along with a 'Nápověda' link on the right. The main content area is titled 'Informační zdroj' and contains the following information:

- Název:** Able Laboratories SWOT Analysis
- Poskytovatel/Vydavatel:** Datamonitor Plc
- URL:** <http://search.ebscohost.com/direct.asp?db=bth&jid=%22B5C%22&scope=site>
- PSH:** ekonomické vědy
- Typ:** Časopis (plné texty článků)
- Nosič:** Online
- Poznámka:** listopad 2003-září 2004
- Instituce s přístupem:** <http://eifl.nkp.cz/kny.htm>
- Licence:** Národní knihovna České republiky - EBSCO - Business Source Complete

At the bottom of the record, there is a link 'Opravit záznam'.

Záznam informačního zdroje obsahuje tyto položky: *Název*, *eISSN*, *pISSN*, *Poskytovatel/vydavatel*, *URL*, *PSH*, *Typ*, *Nosič*, *Instituce s přístupem*, *Licence* (grafické řešení viz. obrázek č. 6). Přibližme si více některé položky. V poli *eISSN* je údaj o ISSN elektronické verze (má-li elektronická verze přiděleno vlastní ISSN), v poli *pISSN* je údaj o ISSN tištěné verze (písmenko p ve označení pole je převzato z anglického slovíčka print). Obsahem pole *URL* je přímý odkaz (tzv. direct link) na daný informační zdroj, skrze něj by se uživatel měl dostat do nativního rozhraní poskytovatele, pokud je: uživatel autorizován a typ Nosiče je online. Zda jde o abstrakt či plný text se uživatel doví v poli *Typ*. *Instituce s přístupem* obsahuje informaci shodnou s polem *Abonent link* v záznamu licence, tedy jedná se o odkaz na seznam institucí s přístupem k danému zdroji v rámci dané licence. Posledním polem je *Licence*, zde se zobrazuje název licence ve formátu záznamu v tabulce licencí (*Licences*), tento text je odkazem vedoucím na záznam dané licence. *Informace obsažené v poli Poskytovatel/Vydavatel*, *Nosič*, *Instituce s přístupem* (*Abonent link*) nejsou vedeny duplicitně v obou tabulkách, ale jsou do záznamu zdroje automaticky převedeny z tabulky licencí. Zvláštností *Katalogu STM* je zdánlivá duplicita záznamů konkrétních informačních zdrojů. Na tuto fakt bylo nutné přistoupit, pokud měl být zachován hlavní účel Katalogu a stávající

technické řešení.¹³ Počet záznamů Informačního zdroje je odvislý od počtu výskytů v licencích. Pokud je informační zdroj dostupný ve třech licencích, bude tabulka zdrojů (Sources) obsahovat tři záznamy, jež se budou lišit v položkách *Poskytovatel/Vydavatel*, *URL*, *Instituce s přístupem*, *Licence*.

Záznamy jednotlivých informačních zdrojů jsou také navázány na *SFX*.

Aktualizace dat probíhá jednou za půl roku poloautomaticky, a to s využitím databázového programu Access a programu Excel. Lidský faktor do aktualizace vstupuje především ve dvou rovinách. První rovinou je zpracování, sjednocení, kontrola a případné ruční doplnění aktualizovaných záznamů získaných od vydavatelů/poskytovatelů. Druhou rovinou je převod anglických údajů odběru apod. do českého jazyka a také věcné zařazení dle PSH.

Drobné opravy záznamů lze provádět manuálně přes opravný formulář přímo v databázi TB1. Uživatelé se sice u každého zobrazeného záznamu objevuje pole Opravit záznam, jedná se ovšem o formulář, jež je e-mailem automaticky odeslán odpovědnému pracovníkovi ke kontrole a případnému zpracování. Samotní uživatelé tak nemohou v žádném případě přímo ovlivňovat záznamy v databázi.

4.1.3. SWOT analýza

Silnou stránkou *Katalogu STM* je především jeho jedinečnost v rámci České republiky. Podobný charakter informací v stejném rozsahu, zdůrazněme především sledování dostupnosti až na úroveň jednotlivých konkrétních informačních zdrojů (rozumějme tím především elektronické publikace typu časopis či kniha).

Slabou stránkou *Portálu a Katalogu STM* můžeme spatřit především v tom, že tvorba technického řešení obou systémů probíhala na základě smlouvy o provedení práce. K daným řešením nebyl zajištěn dlouhodobý servis ani technická podpora. Slabou stránkou se také jeví nutnost vstupu lidského faktoru do aktualizacího procesu.

Příležitosti jistě tkví v propojení s technologií *SFX* a s možným překladem *Portálu STM* do anglického jazyka.

¹³ Tato práce nebude hodnotit, za by nebylo efektivnější zvolit takové technické řešení, které by umožňovalo jeden záznam informačního zdroje k němuž by bylo možné přiřadit všechny licence, ve kterých se daný zdroj nachází. Důvodem je nedostatek podkladů obsahující fakta, která vedla k strategickému rozhodnutí upřednostňující stávající řešení.

Ohrožení lze spatřit především ve stagnaci technického řešení. Díky novým informačním technologiím může být jedinečnost Katalogu STM ztracena. Dalším ohrožením funkčnosti Katalogu STM je laxní přístup jednotlivých Institucí k ohlašovací povinnosti.

Statistiky Portálu a Katalogu STM

Výsledky projekt byly v rámci programu LI hodnoceny jako vynikající s mezinárodním významem, projekt tak splnil cíle uvedené ve smlouvě o poskytnutí podpory.

Tabulka č. 3 Návštěvníci Portálu a Katalogu STM dle IP adres (%) [MORÁVKOVA, 2007]

Domény	Poskytovatelé	ostatní	VŠ	STK	Akademie věd.	Jiné věd. in.	Firmy
%	23	22	20	16	6	5	5

Tabulka č. 4 Využití Portálu a Katalogu STM (počty zobrazení) [MORÁVKOVA, 2007]

	Katalog STM	Portál STM	volné zdroje přírodní v.	volné zdroje technika	volné zdroje lékařství	volné zdroje v českém j.
Návštěvníci	2546,8	3953,2	245,8	252,8	59	311,6

4.2. LI200028 - Multifunkční centrum Virtuální polytechnické knihovny

Tento projekt vznikl z iniciativy Státní technické knihovny v Praze. Návrh byl podán koncem roku 1999, STK spolu s osmi spolu-nositeli. Těmi se stali konkrétně: České vysoké učení technické v Praze, Vysoké učení technické v Brně, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Univerzita Pardubice, západočeská univerzita v Plzni a technická univerzita v Liberci, Státní vědecká knihovna v Ostravě a Státní vědecká knihovna v Plzni.

Obrázek č. 7 Doména VPK : Homepage

VIRTUÁLNÍ POLYTECHNICKÁ KNIHOVNA

souborný katalog vstup pro registrované uživatele

Úvodní stránka Virtuální polytechnická knihovna (VPK)

Co to je VPK? **Co je VPK?**

Knihovní řád Virtuální polytechnická knihovna sjednocuje v [souborném katalogu VPK](#) periodika více než [50 českých knihoven](#), z nichž [39 knihoven](#) nabízí své fondy prostřednictvím VPK, ostatní knihovny nabízejí své služby prostřednictvím klasických meziknihovních služeb.

ceník služeb **Jaké služby VPK nabízí?**

Deklarace Prostřednictvím VPK lze získávat [kopie článků z časopisů](#) obsažených v souborném katalogu VPK, aniž byste museli fyzicky navštívit knihovnu, která časopis vlastní. Kopii totiž můžete obdržet elektronickou cestou ve formátu PDF, případně i formou klasické xerokopie zaslané poštou nebo faxem.

Nápověda Kopie článků z online časopisů jsou poskytovány v souladu s licenčními podmínkami pouze českým knihovnám z nekomerční sféry a individuálním registrovaným uživatelům, a to v tištěné podobě.

Smlouva pro fyzické osoby Z fondů spolupracujících knihoven lze získat kopie i z dalších dokumentů (jež v souborném katalogu VPK nejsou).

Smlouva pro právnické osoby VPK nabízí též [mezinárodní meziknihovní služby](#) – výpůjčky dokumentů a služby document delivery ze zahraničních knihoven a institucí.

Kontakt Službu [current contents](#) (zasílání kopií obsahů nově došlých čísel časopisů, elektronicky i klasicky) poskytuje ze zúčastněných knihoven [STK](#) a [UZPI](#).

Informace pro účastnické knihovny **Jak se stát uživatelem VPK?**

Uživatelé VPK se může stát fyzická osoba starší 18 let nebo osoba právnická, a to **po podpisu Smlouvy o užívání adresáře, tzv. uživatelského konta, na zabezpečeném serveru STK a o využívání služeb kooperačního systému Virtuální polytechnické knihovny (viz Smlouva pro fyzické osoby (PDF 73,5 kB) a Smlouva pro právnické osoby (PDF 77,9 kB))**. Po zaslání smlouvy do Státní technické knihovny, která je Servisním centrem VPK, je zájemci zřízeno tzv. [uživatelské konto](#) a poskytnut chráněný prostor na WWW serveru STK, jejichž prostřednictvím lze po složení minimální částky na konto VPK využívat služeb Virtuální polytechnické knihovny.

Více informací najdete v [Knihovním řádu VPK](#).

sc@vpk.cz © 2006 **Státní technická knihovna**

[Editovat](#)

4.2.1. Popis projektu

Cíle projektu byly v rámci řízení definovány takto: Projekt je veden snahou vytvořit podmínky pro koordinované zajištění zdrojové báze typu periodik v klasické i elektronické verzi z hlediska technického a přírodovědného VaV klíčové a na jejím základě a s využitím mezinárodních služeb typu document delivery poskytovat široký repertoár kvalitativně vyšších informačních služeb vč. meziknihovních, reprografických a digitálních. Pro tento účel je navrhováno vybudování kooperačního systému Virtuální polytechnické knihovny, pracujícího na základě multifunkčního centra informačních služeb, decentralizovaného, oborově a druhově specializovaného a koordinovaně vytvářeného fondu periodik, disponujícího příslušným informačním aparátem a vhodnou technikou a technologiemi. [Rada pro vědu a výzkum, 2004b, s. 1].

Tabulka č. 5 Náklady LI200028

Celkové náklady za celou dobu řešení	37 350 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2000	10 679 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2001	10 010 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2002	8 108 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2003	9 589 tis. Kč
Náklady ze státního rozpočtu za celou dobu řešení	22 969 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2000	6 869 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2001	5 185 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2002	5 357 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2003	5 558 tis. Kč

Projekt byl přihlášen do 1 kola programu LI a byl jeden z schválených projektů. Celková výše nákladů ze státního rozpočtu byla 22 969 000 Kč (viz. Tabulka č. 5). Čerpání prostředků pak probíhalo ve čtyřech letech. Jeho průběh zachycuje taktéž tabulka č. 5. Celkové náklady na řešení pak činily 37 350 000 Kč (tamtéž).

Ve své podstatě tento projekt plynule navazoval na již zprovozněný systém INVIK (Integrovaná virtuální knihovna STK ¹⁴). VPK byla vyhlášena tzv. Deklarací dne 28.3.200.

¹⁴ Integrovaná virtuální knihovna STK byla zprovozněna koncem roku 1997. Více informací například zde:

HALTMAROVÁ, Dagmar. Dva roky Integrované virtuální knihovny STK. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 2008-06-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/319>>. ISSN 1212-5075.

VOJTÁŠEK, Filip. Od elektronických kopií přes koordinovanou akvizici periodik zas k elektronickým kopiím? *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 7 [cit. 2008-06-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/3964>>. ISSN 1212-5075.

Deklarace VPK definuje jako „virtuální společenství knihoven bez právní subjektivity“ [Státní technická knihovna, 2001, s 1 (deklarace)]. Jejich společným cílem je radikální zvýšení dostupnosti informačních zdrojů místním i vzdáleným uživatelům (tamtéž). Tohoto ambiciózního cíle se snažili dosáhnout především virtuálním sjednocením fondů a nabízením jednotných reprografických služeb v rámci systému VPK.

Základní dokumenty tvoří: *Deklarace, Smlouva s účastníky, Smlouva o zřízení uživatelského konta, Pravidla VPK a dokumentace VP.*

4.2.2. Popis řešení

Virtuální polytechnická knihovna (dále jen VPK) je funkčním řešením projektu „Multifunkční centrum Virtuální polytechnické knihovny“, které uspělo v rámci veřejné soutěže programu LI.

Ústředním uzlem VPK je tzv. Servisní (multifunkční) centrum pro techniku a související přírodní vědy (dále jen Servisní centrum), jehož úlohu plní Státní technická knihovna. Zakládající členové VPK byli: Knihovny Českého vysokého učení technického v Praze, Technické univerzity v Liberci, Univerzity Pardubice, Vysoké školy chemicko-technologické v Praze, Vysokého učení technického v Brně a Západočeské univerzity v Plzni, Státní technická knihovna, Státní vědecká knihovna v Ostravě a Státní vědecká knihovna v Plzni.

Vstupní bod do systému VPK je umístěn v prostředí volného internetu a tvoří jej doména <http://www.vpk.cz/> (viz. Obrázek č 7). Základ VPK tvoří tři vzájemně propojené a plně kompatibilní složky: souborný katalog, prostor uživatelských kont s distribucí požadavků a systém pro komunikaci pracovišť. Služby poskytované VPK jsou v souladu s Knihovním řádem VPK a vyhláškou ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). Je nutno zdůraznit, že kopie článků z online časopisů jsou poskytovány v souladu s licenčními podmínkami, a to tedy pouze českým knihovnám z nekomerční sféry a individuálním registrovaným uživatelům, a to v tištěné podobě.

Účastníky systému VPK tvoří: Servisní centrum jako správce a provozovatel systému (SK VPK, uživatelských kont a systému pro komunikaci reprografických pracovišť) a zároveň jako účastnická knihovna; účastnické knihovny VPK (ve vztahu k systému SK VPK jsou jeho dodavateli a uživateli, ve vztahu k systému uživatelských kont a k systému pro komunikaci

pracovišť jsou jejich uživateli), jež tvoří dvě kategorie: s účastí omezenou na fondy a služby na bázi SK VPK a s účastí rozšířenou o nákup multilicencí pro přístup k elektronickým zdrojům. Skladbu účastnických knihoven mimo STK tvoří ještě: ústřední knihovny (NLK, ÚZPI, KNAV), dále knihovny VŠ, knihovny AV ČR, krajské knihovny, knihovny výzkumných ústavů a specializované knihovny.

Uživatelé systému VPK jsou fyzické či právnické osoby se smluvním vztahem ze STK jako Servisním centrem VPK

VPK nabízí též mezinárodní meziknihovní služby – výpůjčky dokumentů a služby *document delivery* ze zahraničních knihoven a institucí. Z fondů spolupracujících knihoven lze získat kopie i z dalších dokumentů, jež v souborném katalogu VPK nejsou.

Souborný katalog

Obrázek č. 8 Ukázka záznamu ze souborného katalogu

The screenshot shows a library catalog record with the following fields:

- Název:** ACM transactions on graphics
- Var. název:** Transactions on graphics
- Klíč. název:** ACM transactions on graphics
- Vydavatel:** New York : Association for Computing Machinery, 1982-
- ISSN:** 0730-0301
- Obor:** výpočetní technika vt - PSH
- Odběr:** ABA013 [i]: 1988-2008 / sign. R 13643
- Odběr:** BOD009 [i]: 1996-2006
- Odběr:** BOD030 [i]: 1991-2005
- Odběr:** PND003 [i]: 1994, 1996, 1998-1999, 2001

At the bottom right, there are links for SFX: JIB STK, SKC EZB STM STK MARC. The footer includes the date 'úterý 17.06.2008 22:01:51' and the copyright '© 2001-2008 Státní technická knihovna'. Navigation links at the bottom are: [Virtuální polytechnická knihovna] [Servisní centrum] [Souborný katalog]

Souborný katalog VPK je veřejně přístupný automatizovaný knihovní katalog. Obsah tvoří záznamy časopisů z fondů účastnických knihoven, tématicky zaměřených především na techniku a související přírodní vědy. Součástí katalogu jsou také informace o účastnických knihovnách (kontaktní údaje, rozsah a termíny služeb). Úplný záznam časopisu obsahuje: Název časopisu, Variantní názvy, Klíčový název, údaje o vydavateli, ISSN, předmětové zařazení dle PSH, záznam, a odběry (údaje o časovém rozpětí, vlastníkovy a případně zde může být zmíněna i signatura). Z pole odběru se přes odkaz (v testu se zobrazuje jako modré [i]) lze dostat do rozhraní databáze ADR provozované Národní knihovnou ČR katalogu s údaji o knihovnách vlastnících tento dokument včetně konkrétních parametrů služeb.

Z katalogového záznamu je možné přímo provést objednávku reprografických služeb. Kopii pak může uživatel získat elektronicky (ve formátu PDF), faxem či poštou. Krom jiného VPK také nabízí uživatelům mezinárodní meziknihovní služby a službu *current contents*, kterou však zatím poskytuje pouze STK a UZPI.

Kopie, doručované elektronickou cestou z fondů účastnických knihoven VPK, obdrží uživatel max. do 48 - 72 (96) hodin. Papírové kopie budou z fondů účastnických knihoven VPK odeslány do dvou pracovních dnů, uživatel by je měl obdržet cca do týdne. Papírové kopie mohou být uživateli doručeny i faxem, tuto službu však nemusí poskytovat každá knihovna. Při zaslání faxem se k ceně kopii připočítává "faxovné" podle platných tarifů.

Uživatelské konto

Jedná se o virtuální prostor na zabezpečeném serveru STK, který je označován pojmem „adresář“ [Státní technická knihovna, 2006c, s 1]. Do tohoto prostoru jsou pak doručovány jím objednané soubory, dostupné prostřednictvím speciální stránky v prostoru internetu (tzv. hlavní stránky uživatelského konta). Je potřeba zdůraznit, že kopie jsou poskytovány uživateli s tím, že je rozmnoží na papír nebo podobný podklad fotografickou a nebo podobnou technikou (např. tiskem) čistě pro jeho osobní potřebu ve smyslu § 30, 90 a 91 zákona c. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonu (autorský zákon). V rámci smlouvy je pak také definováno, že: ... „pokládá použití hesla za identifikaci uživatele ve smyslu § 40 odst. 4 Občanského zákoníku, resp. za jeho podpis“ [Státní technická knihovna, 2006c, s. 2]. V tomto smyslu je jeho poskytnutí další osobě uživatelem nepřipustné.

4.2.3. SWOT analýza

Silnou stránkou tohoto projektu je především, ve své době, novátorského využití potenciálu jakým disponuje virtuální prostředí pro služby typu DDS. Čtenář tak po zřízení svého konta mohl nejen objednávat a získávat, ale také uhradit své pohledávky bez osobního návštěvy zúčastněných knihoven. Také zajímavým počinem je jednotný katalog, kterým VPK disponuje.

Slabou stránku můžeme spatřit v laxním přístupu knihoven ve udržování správnosti informací v souborném katalogu. Nejčastěji se jedná o neukončení odběrů (jež se sami automaticky prodlužují pro každý nastávající rok) a duplicitu záznamů.

Ohrožením pro VPK by bylo zpřísnění legislativy v oblasti autorského práva a případně v oblasti poskytování informačních služeb (především se jedná o tvorbu elektronických kopií).

Příležitosti se pro VPK mohou otevírat v oblasti technologického vývoje. Velice přínosné by mohlo být vyhledávání, jež by umožňovalo u elektronických zdrojů v rámci tohoto systému provádět vyhledávání v plném textu.

Statistiky VPK

Tabulka č. 6 Vývoj počtů členských knihoven¹⁵

Rok	Knihovny celkem	Z toho knihovny poskytující DDS v el. podobě	čtenářská konta
2001	18	18	
2002	38	31	225
2003	45	30	298
2004	46	32	350
2005	47	39	440
2006	54	44	512

Projekt VPK byl v rámci LI hodnocen kladně, jeho předpokládané cíle uvedené ve smlouvě (rozhodnutí o poskytnutí podpory) byly splněny [Rada pro výzkum a vývoj, 2004b].

Rok	požadavky	PDF z STK
2002	6166	34491
2003	11144	
2004	14542	47952
2005	21336	55129
2006	27192	57177

Tabulka č. 7 Počet požadavků a vyhotovených PDF kopií¹⁶

¹⁵ Data byla zpracována dle Výročních zpráv STK z let 2001 - 2006

¹⁶ Data byla zpracována dle Výročních zpráv STK z let 2002 - 2006

4.3. LI200035 - EIFL Direct

Podle záznamů z databáze CEP je předmětem řešení projektu je umožnění přístupu do databází plných textů a abstraktů z odborných zahraničních periodik s využitím licenčních podmínek stanovených *Open Society Institute* v programu *Electronic Information For Library Direct* (zkrácený název *EIFL Direct*) [Rada pro vědu a výzkum, 2004c, s. 1].

4.3.1. Popis projektu

Tento projekt byl připraven v Národní knihovně a byl podán v roce 2000 do prvního kola programu LI, kde byl jedním z 31 financovaných. Doba řešení trvala čtyři roky celkové náklady činily 28 624 000 Kč a ze státního rozpočtu bylo hrazeno 25 873 000 Kč (viz. tabulka č. 8). V projektu nejsou zmiňováni žádní spolu-příjemci, byť jde o tzv. konsorcium.

Tabulka č. 8 Náklady projektu LI200035

Celkové náklady za celou dobu řešení	28 624 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2000	7 170 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2001	7 274 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2002	6 651 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2003	7 529 tis. Kč
Náklady ze státního rozpočtu za celou dobu řešení	25 873 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2000	6 580 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2001	6 580 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2002	5 852 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2003	6 861 tis. Kč

Samotný program *EIFL Direct* vznikl z iniciativy *Sorosovy nadace*, která chtěla zpřístupnit plné texty časopisů a dalších informačních zdrojů zemím střední a východní Evropy, Asie a Afriky. OSI (open Society Institute) tak vytvořila největší světové informační konsorcium čítající 39 zemí, které byly do projektu zařazeny. Z výběrového řízení na poskytovatel databází vyšla vítězně americká firma EBSCO Publishing, která nejlépe ze všech 7 účastníků nejužšího kola vyhovovala 25 požadovaným kritériím [ŠŤASTNÁ, 2000, s. 1]. EIFL Direct byl určen všem typům knihoven v účastnických zemích, od národních a univerzitních, přes lékařské až po veřejné. K 31. 3. 2001 bylo do něj zapojeno více než 2000 knihoven .

Vzhledem k tomu, že náklady na realizaci tohoto projektu byly hrazeny v rámci ze prostředků programu LI přístup do databází pro jednotlivé přihlášené knihovny zdarma, je

zajištěno proškolení knihovníků. Stanovené licenční podmínky, které se vztahují na non-profitní instituce, zahrnovaly: neomezený počet účastníků programu v rámci státu, neomezený počet uživatelů zúčastněných institucí, neomezený počet současně pracujících uživatelů, uživatelský servis a zaškolení pro knihovníky. K Projektu se i během jeho průběhu mohla připojit jakákoli knihovna nebo středisko vědeckých informací z sídlem v ČR.

4.3.2. Popis řešení

EIFL Direct se tematicky orientoval na oblast humanitních a společenských věd a medicíny. Tomu odpovídal i výběr databází. Jejich počet činil 8, konkrétně se jednalo o: *Academic Search Elite*, *Business Source Premier*, *MasterFILE Premier*, *Newspaper Source Plus*. Samostatný oddíl tvoří databáze *Comprehensive MEDLINE Plus Full-Text*. Všechny databáze kromě MEDLINE produkuje firma EBSCO, MEDLINE je nakupován jako celek od svého producenta, Národní lékařské knihovny USA..

Knihovny mohly obdržet vybrané databáze také 4x ročně na CD-ROM nebo DVD-ROM nebo využít možnosti online přístupu.

Jak již bylo zmíněno výše v rámci tohoto projektu byly zpřístupněny databáze poskytovatele EBSCO, jejichž rozsah tvořilo více než 3 300 plnotextových odborných periodik a 1 300 publikací a referenčních příruček především z oblasti společenských a humanitních věd a medicíny [PĚNKAVOVA, 2002]. Přibližme si blíže konkrétní databáze:

Academic Search Elite

- 1 200 titulů s plnými texty od r. 1990 z oblasti sociálních a společenských věd, vzdělávání
- 3 000 vědeckých časopisů s abstrakty

Business Source Premier

- 1 300 titulů s plnými texty od r. 1990 z oborů ekonomie, finance, management, účetnictví, mezinárodní obchod
- 2 000 odborných časopisů s abstrakty

MasterFILE Premier

- plné texty 1 810 všeobecných vědeckých titulů a časopisů z oblasti kultury, obchodu a zdravotnictví
- 2 780 periodik s abstrakty od r. 1984
- aktualizováno denně

Newspaper Source Plus

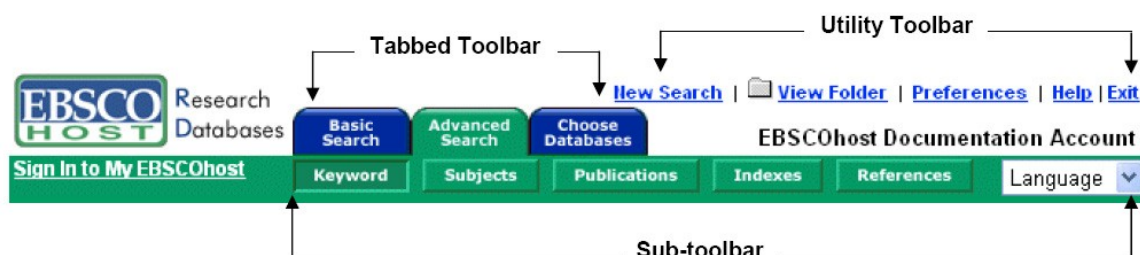
- více než 500 000 článků z převážně amerických deníků
- aktualizováno denně

Comprehensive MEDLINE Plus Full-Text

- plné texty 85 nejdůležitějších lékařských časopisů
- tituly doplněny abstrakty, k dispozici jsou citace v *Index Medicus*, *International Nursing Index* a *Index to Dental Literature*
- aktualizováno měsíčně

V rámci licenčních podmínek bylo zajištěno, že základní školení knihovníků pro práci s elektronickými informačními zdroji poskytne producent databáze zdarma, dále licenční podmínky zajišťovaly uživatelský servis, a to také zdarma. V průběhu trvání projektu připravila firma EBSCO osm školení. Dalších 24 školení zorganizovala řešitelka projektu (PhDr. Hana Nová). Tato se odehrála jak na půdě Národní knihovny, tak ve vybraných krajských knihovnách a knihovnách vysokých škol. Celkem, dle dostupných údajů, bylo proškoleny 476 pracovníků knihoven a informačních institucí [NOVÁ, 2004]. Zaregistrované knihovny měly prostor ke vzájemné komunikaci a předávání zkušeností v elektronické konferenci EIFL.

Obrázek č. 9 Ukázka lišty EBSCO stav z roku 2003 [EBSCO, 2003]

Grafické řešení horní navigační lišty viz. obrázek číslo 9. Uživatelům byl klasicky umožněno jednoduché (*Basic Search*) a pokročilé vyhledávání (*Advanced Search*), včetně možnosti zobrazení historie vyhledávání. Systém taktéž zvládal booleovské operátory a vybrané proximitní operátory¹⁷. Dále bylo možné v systému provádět tzv. zkracování¹⁸ a nahrazování jednoho znaků¹⁹. Uživatel se mohl také rozhodnout vyhledávat dle klíčových slov (*Keyword*). V průběhu práce bylo možné volit konkrétní databázi s níž bude uživatel pracovat (*Chose Databases*). Dalšími nabízenými možnostmi bylo listovat v seznamu publikací (*Publications*) a seznamu předmětových hesel (*Subjects*).

K dispozici byla také virtuální schránka s možností ukládání dokumentů přístupná skrze ikonku ukaž schránku (*View Folder*) a další jiné funkce (např. volbu jazyka a pod.)

Vedle databází byl zúčastněným knihovnám k dispozici tzv. administrativní modul ADMIN. Knihovna zde mohla sledovat především „své“ statistiky přístupů a využívání jednotlivých databází podle různých kritérií (např. počet přístupů z jednotlivých počítačů, počet rešerší, pořadí nejvyužívanějších titulů - to vše ve zvoleném časovém období atd.). Dále zde mohou být vytvářeny různé uživatelské profily nebo upravovány sbírky titulů pro vyhledávání apod. Funkce modulu ADMIN jsou účinným nástrojem, který umožňuje knihovnám s databázemi aktivně pracovat podle potřeb svých čtenářů a uživatelů.

4.3.3. SWOT analýza

Silnou stránkou EIFL Direct bylo kvalitní informačního zabezpečení, tj. on-line přístup, k velkému množství odborných a populárně naučných časopisů. Dalším kladným aspektem bylo

¹⁷ Konkrétně se jednalo o near(N), within(W)

¹⁸ znakem hvězdičky „*“

¹⁹ pomocí znaku otazníku „?“

zvýšení „informační gramotnosti“ - rozumějme tím, že sami knihovníci a jejich prostřednictvím snad i čtenáři a uživatelé se naučili pracovat s elektronickými informačními zdroji, byli seznámeni s vyhledáváním v databázích a osvojili si základní rešeršní techniky následné poskytování knihovnicko-informačních služeb (viz. pořádání školení).

Jako slabá stránka se jeví nedostatečná informační infrastruktura českých knihoven ve stavu v jakém se na začátku 21. století nacházela. Především jde o nedostatečnou technickou vybavenost knihoven a nedostatek přístupových bodů k prostředí internetu. Dále zmiňme nedostatečnou informační gramotnosti uživatelů, a nedostatek zkušeností s prací s elektronickými informačními zdroji.

Příležitosti může spatřovat především v předpokládaném růstu poptávky informačních zdrojů v elektronické podobě ze strany uživatelů. Dále pak v postupném zlepšování technického vybavení díky různým grantovým projektům

Rizikem se může stát vstup jiných poskytovatelů elektronických databází do našeho regionu. Dalším možným rizikovým faktorem může být nedostatečný zájem ze strany uživatelů.

Tabulka č. 9 Statistiky projektu LI200035 [ŠŤASTNÁ, 2004]

Souhrnná statistika - podle počtu rešerší	2001	2002	20003	1/2 2004
VŠ knihovny	65 507	97 553	145 952	103 857
Knihovny AV ČR a výzkumných ústavů	4862	7573	11 405	11 954
Krajské knihovny	6941	13501	18 239	11 559
Lékařské knihovny	10574	13180	36 806	17 420
Veřejné knihovny	3260	3829	3 100	1 109
Knihovny muzeí, galerií a archivů	360	588	773	160
Státní správa	88	100	316	76
Ostatní	39601	14561	18 712	13 602
Celkem	133194	152887	255306	159737

Tabulka č. 10 Četnost hledání ve vybraných databázích pro rozmezí let (200-2003) [NOVÁ, 2004]

Název databáze	Provedená hledání	Zobrazené abstrakty	Zobrazené plnotextové články	Zobrazené PDF články
Academic Search Elite /				
Academic Search Premier	190 528	242 494	156 929	73 240
Business Source Premier	76 492	98 392	64 076	22 481
MasterFILE Premier	65 094	43 545	29 477	3 497
Newspaper Source	36 955	32 141	31 925	33
Grand Total	369 069	416 572	282 407	99 251

4.4. Projekt 1N04129 - Databáze EBSCO

Projekt Databáze EBSCO - zdroj vědeckých informací pro humanitní a společenské obory byl schválen v druhém kole grantového programu 1N a jeho financování je zajištěno na roky 2004 - 2008. Nositelem je Národní knihovna a projekt nedefinuje žádné spolunositele. Řešitelem je opět PhDr. Hana Nová. Účelem projektu je zajistit pokračování konsorciálního přístupu do databází firmy EBSCO, a tím zachovat možnost získávání nejaktuálnějších odborných informací především z humanitních a společenských věd.

4.4.1. Popis projektu

Předmětem řešení projektu, dle definice databáze CEP, je zajištění pokračování multilicenčního přístupu do plnotextových databází odborných zahraničních periodik fy EBSCO [Rada pro výzkum a vývoj, 2008a, s. 1]. Iniciativa navazuje na již proběhlý projekt EIFL Direct (LI200035).

Licenční podmínky přístupu a využívání databází zůstávají stejné jako v projektu předchozím (viz. kapitola 4.3.).

Tabulka č. 11 Náklady 1N04129

Celkové náklady za celou dobu řešení	32 690 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2004	3 816 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2005	7 092 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2006	7 107 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše celkových nákladů v roce 2007	7 252 tis. Kč
Přídělená výše celkových nákladů v roce 2008	7 423 tis. Kč
Náklady ze státního rozpočtu za celou dobu řešení	30 143 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2004	3 423 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2005	6 563 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2006	6 568 tis. Kč
Skutečně čerpaná výše účelové podpory v roce 2007	6 709 tis. Kč
Přídělená výše účelové podpory v roce 2008	6 880 tis. Kč

Zájem o účast v projektu v souladu s podmínkami grantového programu projevilo 49 knihoven. Jedná se o 19 vysokoškolských knihoven, knihovny Akademie věd ČR, velké odborné knihovny, knihovny menších výzkumných ústavů a krajské knihovny. Avšak i ostatní knihovny, které se zaregistrovaly v projektu předchozím, mohou - na základě dopisu Paula Donovana, ředitele evropské sekce firmy EBSCO - i nadále databáze využívat. Dle

propagačních materiálu se jedná o souhrn vědeckých multidisciplinárních plnotextových databází vytvořených speciálně pro akademické instituce, jež obsahují řadu recenzovaných časopisů, které nejsou dostupné v jiné podobné databázi. Licenční podmínky přístupu a využívání databází jsou stejné jako v projektu předchozím, tj. přístup do databází včetně archivů a dalšího rozšíření o nové tituly a retrospektivního doplnění plných textů tak, jak budou postupně přidávány; současně s přístupem online mohou knihovny dostávat databáze na CD-ROM nebo DVD-ROM a po skončení trvání smlouvy zpřístupňovat databáze v lokální síti; pro MVS je dovoleno používat pouze tištěné kopie článků; je dovolen vzdálený přístup pro uživatele přes proxy servery.

4. 3. 2. Popis řešení

Projekt zahrnuje přístup do dvou nejdůležitějších databází fy EBSCO - *Academic Search Premier* a *Business Source Premier*. Dále nabízí jako bonus přístup do dalších databází a to: *MasterFILE Premier*, *Newspaper Source*, *Regional Business News*, *Communication & Mass Media Complete*, *American Humanities Index* a *ERIC*.

Academic Source Complete

Tématicky je databáze zaměřena na obory z oblasti společenských a přírodních věd: antropologie, astronomie, biologie, chemie, elektroinženýrství, etnologie, farmacie, fyzika, geografie, geologie, hudba, matematika, potravinářství, právo, psychologie, religionistika a teologie, stavební inženýrství, veterinářství, zoologie atd.

Obsahuje 5.500 plnotextových titulů (včetně 4.600 recenzovaných). Počty titulů s abstraktem 9.500. Další prameny zahrnují 10.000 monografií, zpráv, konferenčních materiálů atd.

Retrospektiva u vybraných titulů dostupnost archivu k prvnímu vydanému číslu

Obrázek č. 10 EBSCOhost :vyhledávání

The screenshot displays the EBSCOhost search interface. At the top, there is a navigation bar with links for 'Keyword', 'Subjects', 'Publications', 'Images', and 'More'. The search bar contains the text 'Academic Search Complete, ...' and a 'Choose Databases' link. Below the search bar, there are three input fields for search terms, each with a dropdown menu for 'Select a Field (optional)'. The interface includes a 'Search' button and a 'Clear' button. A 'STATE TECHNICAL LIBRARY' logo is visible in the top right corner. Below the search bar, there are links for 'Advanced Search', 'Visual Search', 'Search History/Alerts', and 'Preferences'. The 'Search Options' section is highlighted in green and contains several settings:

- Search modes:** Radio buttons for 'Boolean/Phrase' (selected), 'Find all my search terms', 'Find any of my search terms', and 'SmartText Searching' (with a 'Hint' link).
- Apply related words:** A checkbox that is currently unchecked.
- Also search within the full text of the articles:** A checkbox that is currently unchecked.
- Limit your results:** A section with various filters:
 - Full Text:** A checkbox that is currently unchecked.
 - Scholarly (Peer Reviewed) Journals:** A checkbox that is currently unchecked.
 - Language:** A dropdown menu with options: 'All', 'Dutch', 'English', and 'French'.
 - References Available:** A checkbox that is currently unchecked.
 - Published Date from:** A date range selector with 'Month' and 'Year' dropdowns and input fields.
 - Publication:** An empty text input field.
 - Number of Pages:** A dropdown menu with 'All' selected and an empty text input field.
 - Cover Story:** A checkbox that is currently unchecked.
 - Articles With Images:** A dropdown menu with options: 'All', 'PDF', 'Text with Graphic', and 'All'.

At the bottom of the 'Search Options' section, there is a link for 'Special limiters for Academic Search Complete'.

Business Source Complete

Vědecká obchodní databáze zpřístupňující bibliografické a plnotextové informace. Kromě odborných časopisů zahrnuje řadu dalších informačních pramenů (knihy, případové studie, konferenční materiály, finanční data, průmyslové zprávy, investiční zprávy atd.). Tematické zaměření tvoří obory z oblasti obchodu: ekonomie, finance, management, účetnictví či mezinárodní obchod. Počty titulů v plném textu činí 3.100 časopisů (včetně 1.600 recenzovaných). Počty titulů ve formě abstraktu je 4.000 (včetně 2.200 recenzovaných). Další prameny obsahují 25.000 monografií, konferenčních materiálů, studií, zpráv atd.

Referenčním zdrojem je Company Profiles (faktografická databáze ekonomických profilů firem) a Thesaurus, odborný tezaurus z oblasti obchodu. Retrospektiva u vybraných titulů dostupnost archivu k prvnímu vydanému číslu. Databázi je možné prohledávat také v novém rozhraní Business Searching Interface.

Newspaper Source

Databáze poskytuje přístup k plným textům z vybraných amerických novin, mezinárodních deníků, zpráv zpravodajských agentur, novinových rubrik a dalších zdrojů a abstrakty z národních deníků. Počty titulů z 240 amerických regionálních deníků výběrově 32

mezinárodních deníků v plném textu, dále pak texty z 19 zpravodajských agentur, přepisy 35 rozhlasových a televizních zpravodajských relací. Retrospektiva obsahuje tituly k roku 1997.

MasterFILE Premier

Databáze vytvořená speciálně pro potřeby veřejných knihoven, zaměřená především na obecně zájmové tituly časopisů, ale také na oblast obchodu, zdraví a kultury.

Tematické zaměření jsou obecné informace referenčního charakteru, obchod, vzdělávání, zdraví, multikulturní otázky. Počty titulů obsahující plný text tvoří přes 1.700 časopisů, 470 referenčních knih, 84.000 biografií, 100.000 původních dokumentů (typu prohlášení, projevů apod.), 270.000 fotografií, map a vlajek v dílčí databázi Image. Databáze obsahuje abstrakty přes 2.600 časopisů.

U některých zdrojů sahá retrospektiva až k roku 1975.

Regional Business News

Databáze mapuje všechny městské i venkovské oblasti na území USA. Databáze je aktualizována denně. Tematické zaměření obchod a politika. Uživatel zde může najít plné texty z více jak 280 obchodních časopisů, novin, zpravodajských agentur a blogů. Retrospektiva sahá u vybraných titulů do roku 1985.

ERIC

Známa databáze zaměřená na oblast vzdělávání, vytvářena americkým *Educational Resource Information Centre*. Její obsah tvoří citace a abstrakty z více než 1.000 časopisů z oblasti vzdělávání, rovněž plné texty více než 2.200 přehledů či souhrnů společně s odkazy na další informace, plný text je také dostupný u článků, které jsou rovněž uvedeny v databázi *Academic Search Premier* (odkaz *Linked Full Text*). Přídavnou službu tvoří dodávka plného textu prostřednictvím služby EDRC (odkaz *Full Text from EDRC*) není hrazena v rámci licence.

Databáze je aktualizována čtvrtletně.

Pro neformální konsorcium knihoven jsou připraveny nové webové stránky projektu a zůstává zachována elektronická konference. Také budou pokračovat školení k využívání databází především se zaměřením na konečné uživatele - vědecko-výzkumné pracovníky a studenty doktorandského studia. Bude připravena aktualizovaná příručka pro vyhledávání a další materiály jak prezentační, tak informační, podporující práci s databázemi. Stejně tak budou i nadále zpracovávány a zveřejňovány statistiky využívání databází. O průběhu řešení

projektu bude odborná veřejnost informována prostřednictvím knihovnického a odborného tisku, na seminářích a konferencích.

4.4.3. SWOT analýza

Silnou stránkou systému EBSCO je jistě jeho silná servisní podpora a také inovační snahy. Současné rozhraní bylo vyvinuto na základě spolupráce s knihovnickou veřejností. Další silnou stránkou tohoto systému je jeho vzrůstající obsah recenzovaných časopisů.

Jako slabá stránka se jeví se může paradoxně jevit právě velký obsah systému.

Příležitosti může být trvalá servisní podpora a inovace ze strany společnosti EBSCO.

Rizikem se může stát vrůstající duplicita obsahu EBSCO (jako agregátora) s databázemi pořízených v ČR přímo od vydavatelů např. *Springel LINK*, *Science Direct* a jiní.

Tabulka č. 12 Statistiky EBSCO [ŠŤASTNÁ, 2007]

Souhrnná statistika - podle počtu rešerší	2004	2005	2006	2007	1/2 2008
VŠ knihovny	78 651	267 300	380 597	462 954	327 746
Odborné knihovny	11 807	39 807	55 640	55 733	36 056
Krajské knihovny	8 465	31 473	40 014	34 341	17 355
Městské knihovny	3 599	7 326	7 667	6 789	2 027
Knihovny muzeí, galerií a archívů	367	1 352	2 044	1 969	887
Lékařské knihovny	6 821	21 935	12 554	7 272	4 785
Výzkumné ústavy	9 185	27 527	31 532	26 607	20 097
Ostatní knihovny	4 827	11 678	6 338	8 576	6 381
Celkem	125726	408 398	538392	606248	415334

Tabulka č. 13 Statistiky plných textů EBSCO [ŠŤASTNÁ, 2007]

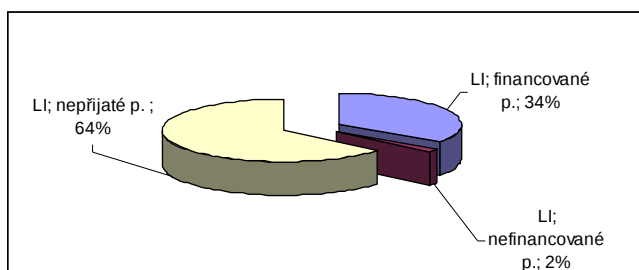
	2005	2006	2007
1) Počet zobrazených plných textů v Academic Search Premier	105400	107979	179801
2) Počet zobrazených plných textů v Business Source Premier	20060	16643	19270

5. Analýza programů LI a 1N a vybraných projektů

5.1 Programy LI a 1N vzájemné srovnání

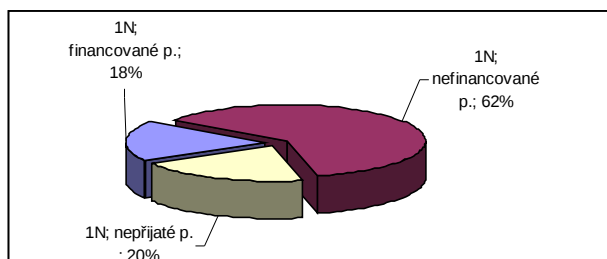
V programu LI bylo financováno 62 projektů z 180 (součet tří kol tedy 79, 48 a 53). Uspěl tedy každý třetí projekt. Pro nesplnění formálních náležitostí neprošlo 115 (27, 13, 13). V rámci něj bylo řešeno celkem 31 neukončených projektů. Předpokládaná účelové prostředky na ně měli dosáhnou celkem výše 303 374. Řádně ukončených²⁰ projektů 60 s celkovými vynaloženými účelovými prostředky ve výši 604 784. Přičemž u těchto všech projektů byla také zákonem stanovená povinnost dodání výsledků řešení do RIV.

Graf č. 3 Rozložení úspěšnosti návrhů projektů LI (v procentech)

V programu 1N bylo financováno 36 projektů z 196 (součet obou kol tedy 99 a 97). Uspělo tedy pouze zhruba 18% návrhů. Téměř 47 % (27, 13) návrhů projektu nesplnilo náležitosti formální či předložení projektu. Z 36 projektů bylo 18 zaměřených na elektronické zdroje, ovšem těchto osmnáct zabíralo největší podíl financí (cca 79%).

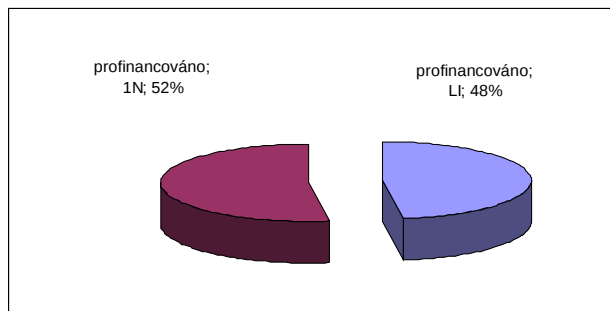
Graf č. 4 Rozložení úspěšnosti návrhů projektů 1N (v procentech)

²⁰ za řádně ukončený projekt byl považován takový projekt, který měl ve smlouvě o přidělení dotace VaV uveden rok 200 až 2003, který byl skutečně ukončen a v hodnocení výsledků řešení tohoto projektu je uvedeno „uspěl“ nebo „uspěl s vynikajícími výsledky“.

Oproti projektu LI v 1N se velice zvýšily nároky nejen na obsahovou náplň jednotlivých projektů (viz kapitola 2.1.1. a kapitola 3.2.1.). Zároveň můžeme pozorovat snížení počtu návrhu, které byly z procesu hodnocení vyloučeny z formálních důvodů a navýšení návrhů projektu , které neprošly v rámci hodnocení či oponentury viz Graf 3. a 4. Celkový objem vynaložených prostředků pro oba programy převýšil jednu miliardu, s toho více jak polovina prostředků byla použita na projekty programu 1N viz. Graf 5.

Graf č. 5 Porovnání výše financování pro oba programy (vyjádřeno v procentech)

Mohli bychom tedy konstatovat, že objem finančních prostředků poskytnutých na projekty v programu 1N byla větší. Také celkový objem finančních prostředků pro 1N byl o pár procent vyšší. Nicméně musíme na tomto místě zvážit, zda reálná hodnota vynaložených prostředků opravdu byla pro druhý program vyšší. V první řadě by se do této hodnoty promítne míra inflace ve sledovaném období viz. tabulka č 14.

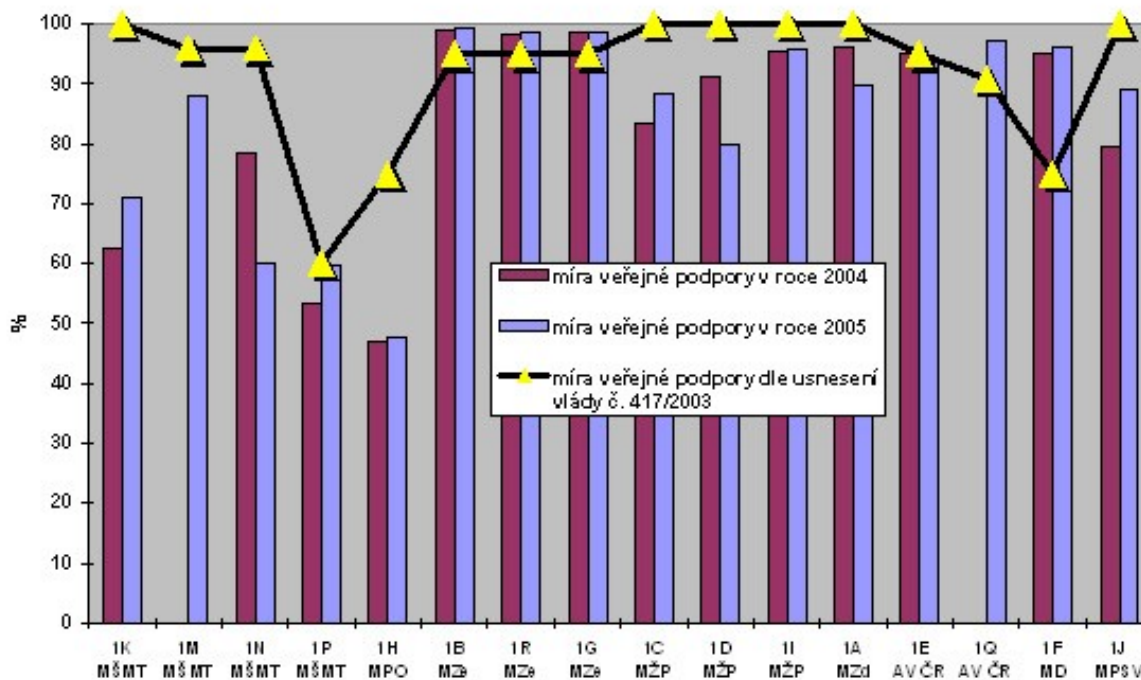
Tabulka č. 14 Vývoj inflace ve sledovaném období [Český statistický úřad, 2008]

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
3,9	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8

5.2. Programy 1N a jeho postavení v rámci NPV I.

Na Grafu č. 6 můžeme pozorovat míru veřejné podpory vypočítanou z poměru výdajů z veřejných prostředků a celkových výdajů schválených usnesením vlády č. 417/2003. Porovnáním míry veřejné podpory v návrhu NPV I a ve skutečném programu je možné poměrně přesně odhadnout, jak se předpokládaný rozsah spolufinancování výzkumu v rámci tohoto národního programu podařilo splnit. Je zřejmé, že především do částí NPV I řízených MPO, MŽP, MPSV a MŠMT se investovalo více ze soukromých zdrojů, než se původně očekávalo. Na grafu č. 6 vidíme, že do programu 1N v letech 2004 a 2005 neplynulo tolik finančních prostředků kolik bylo původně zamýšleno.

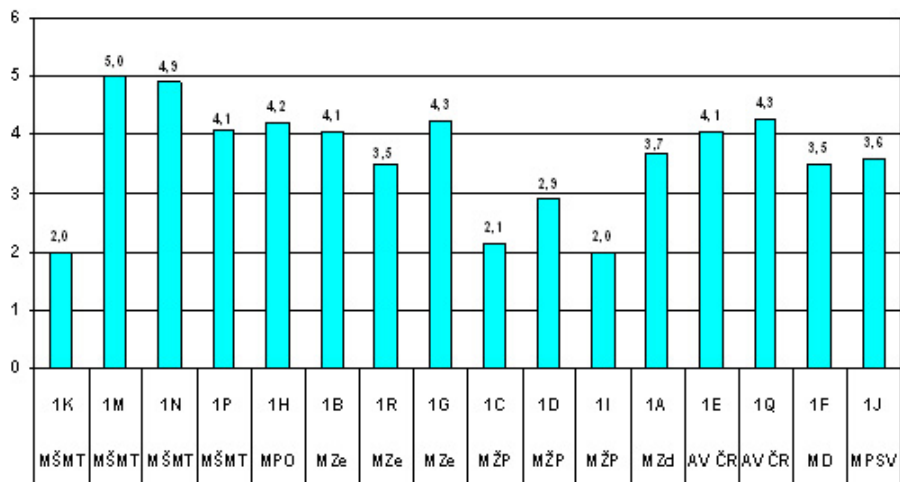
Graf č. 6 Procentuální míra finanční podpory v programech NPV [MŠMT, 2006, s. 13]

Problém ve financování také vyvolalo zvýšení DPH v květnu roku 2004. Od tohoto data jsou elektronické zdroje (nehlédě zda dostupné online či z DC_Romu) zatíženy 19% sazbou DPH. Elektronické informační zdroje se totiž zahrnují do tzv. elektronických služeb, které paragraf 10, odst. 8, písm. a) definuje takto: "dodání webových stránek (website supply), hostitelství webových stránek (web-hosting), vzdálená údržba programového vybavení, dodání programů a jejich aktualizace, dodání prezentace, textů a informací, včetně vytvoření dostupné databáze, dodání hudby, filmů a her, včetně hazardních her, a dodání politických, kulturních, uměleckých, sportovních, vědeckých a zábavních vysílání, dodání výuky na dálku; za

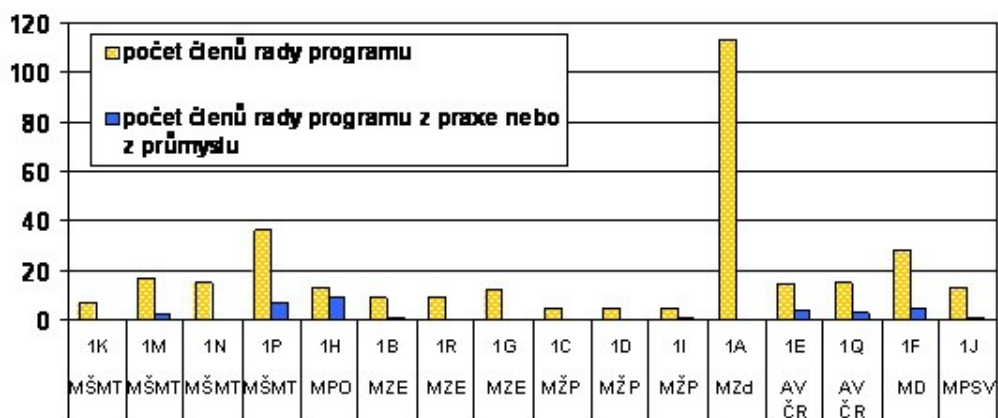
poskytnutí elektronické služby se nepovažuje komunikace přes elektronickou poštu mezi osobou, která službu poskytuje a osobou, které je služba poskytována". Současně platí, že do zboží podléhající snížené sazbě DPH byly zařazeny také "knihy, brožury, noviny a časopisy, kde reklama nepřesahuje 50 % plochy, obrázková alba, obrázkové knihy, předlohy ke kreslení a pro děti, hudebniny tištěné či rukopisné, kartografické výrobky všech druhů včetně atlasů, nástěnných map, topografických plánů a globusů, kromě tiskovin plně nebo podstatně určených k reklamě".

Graf č. 7 Průměrná délka projektů v NPVI (roky) [MŠMT, 2006, s. 11]

Program 1N se v délce trvání financovaných projektů blížil nejvyšší hranici v kontextu NPV I. Průměrná délka projektů v 1N dosahovala 4,9 desetin roku. Délka projektů v rámci celého NPV I se pohybovala většinou mezi 4-4,5 roky. Nejdéle se řeší projekty v rámci programu Výzkumná centra (1M), a to v průměru 5 let, nejkratší průměrnou hodnotu projektů měly programy 1I a 1K (2 roky). Vzájemné porovnání můžeme sledovat na Grafu č. 7.

Graf č. 8 Zastoupení členů poradních orgánů [MŠMT, 2006, s. 5]

Prvním problémem bylo v rámci struktury NPV I složení členů poradních orgánů pro vyhlášené programy. Realizace opatření 13 v přístupu České republiky k dokumentu *Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu* COM (2003) 226, a k dalším dokumentům Evropské unie pro oblast výzkumu a vývoje, schváleném usnesením vlády č. 513/2004, vyžaduje zastoupení průmyslových a jiných odborných skupin v poradních orgánech na úrovni poskytovatele. Program 1N tyto podmínky nesplňoval, neb celkem v poradním orgánu bylo 20 členů, ale ani jeden z nich nebyl z praxe či z průmyslu.

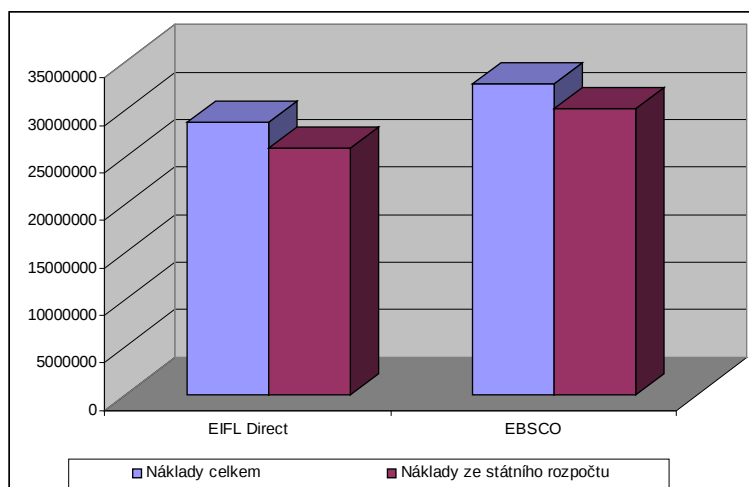
5.3. Užiténá hodnota vložených prostředků na vybraných projektech NK ČR a STK.

Statistická data o využívání elektronických informačních zdrojů jsou naprosto nezbytnou zpětnou vazbou jak pro obhájení využití vynakládaných finančních prostředků, tak...???.Mají také výpovědní hodnotu jak pro strategické plánování budoucí akviziční strategie, tak pro možnost objektivního posuzování informačních potřeb a skutečného využití zdrojů. Na získané hodnoty statistických ukazatelů mohou knihovny reagovat např. zkvalitněním informační výchovy uživatelů, individuálními konzultacemi, lepší propagací a reklamou. Koncoví uživatelé, i z řad špičkových vědců, mohou projevit tendenci volit nejjednodušší formou práce s elektronickými informačními zdroji a neuvědomují si, že tak nezískají zdaleka všechny informace, které by dokázal z daného zdroje vytěžit informační profesionál. V této podkapitole se pokusíme prezentovat jaké informace lze získat z objektivního posouzení statistických hodnot kvantitativního rázu.

5.3.1. LI200035 a 1N04129

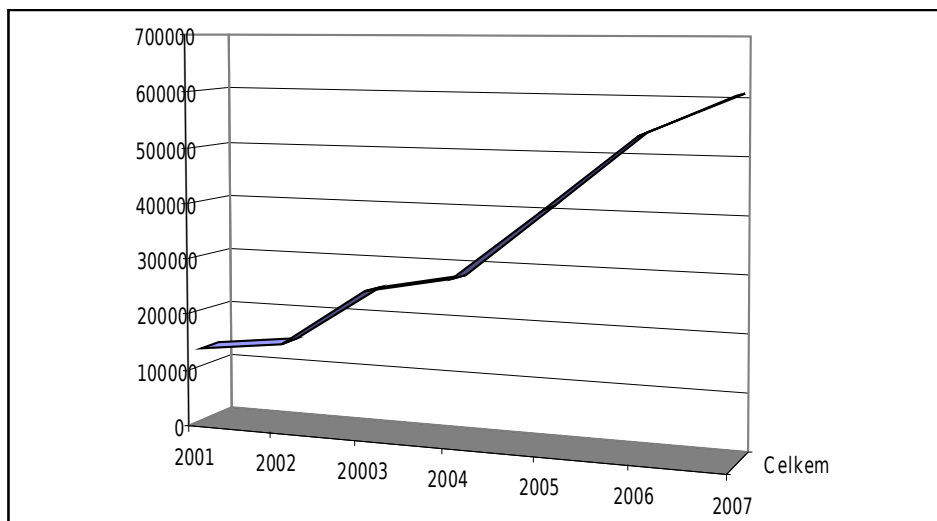
V rámci této podkapitoly provedeme bližší srovnání projektů LI200035 a 1N04129. Připomeňme, že se jedná o projekt EIFL Direct (Zpřístupňované v systému firmy EBSCO) a projekt Databáze EBSCO. Ve sledovaném období došlo k velkému posunu v technickém řešení systému zpřístupňující informační zdroje v plném textu. Přibily nové funkce a možnosti vyhledávání jakožto nové elektronické služby (viz. kapitola 4.3.)

Graf č. 9 Rozložení nákladů LI200035 a 1N04129 (v tis. Kč)

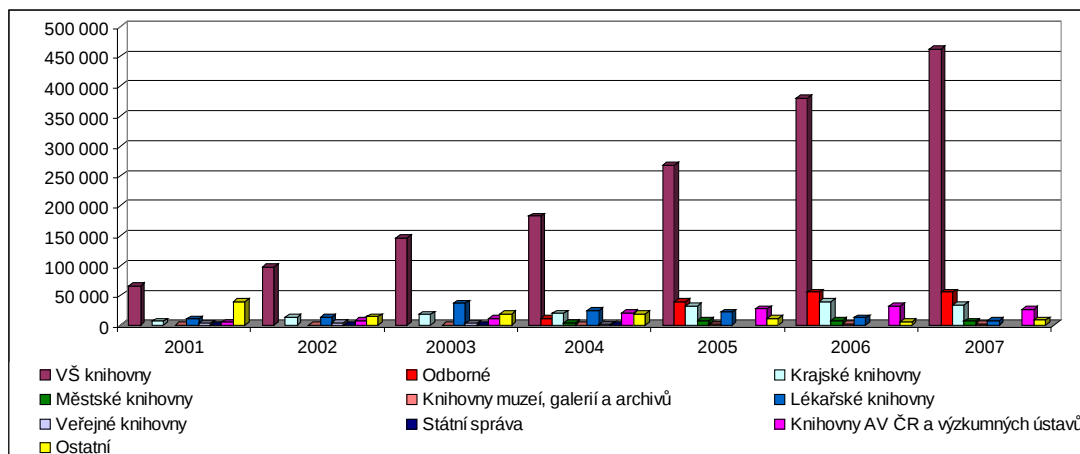
V grafu č. 9 můžeme jasně vidět, že finanční nároky na projekt v programu 1N stouply, výše vynaložených prostředků ze státního rozpočtu vůči celkovým nákladům zůstala v obou projektech proporcionálně stejná (tedy cca 90%).

Graf č. 10 Průběh využívání databází firmy EBSCO z programů LI a 1N (v hodnotách rešerší)

Vzhledem k tomu, že v rámci těchto dvou projektů byla zachována obsahová kontinuita, můžeme si dovolit provést vyhodnocení vytížení obou elektronických zdrojů v jednotné časové řadě. Tím se nejlépe prokáže, jaký vliv má delší časový horizont na chování uživatelů. Graf č. 10 sleduje křivku v celém časovém horizontu, tedy odráží data o počtu rešerší obou projektů. Došlo k výraznému nárůstu v řádů statisíců. Ovšem je potřeba konstatovat, že strmost křivky se výrazně zvětšila v období trvání projektů 1N04129.

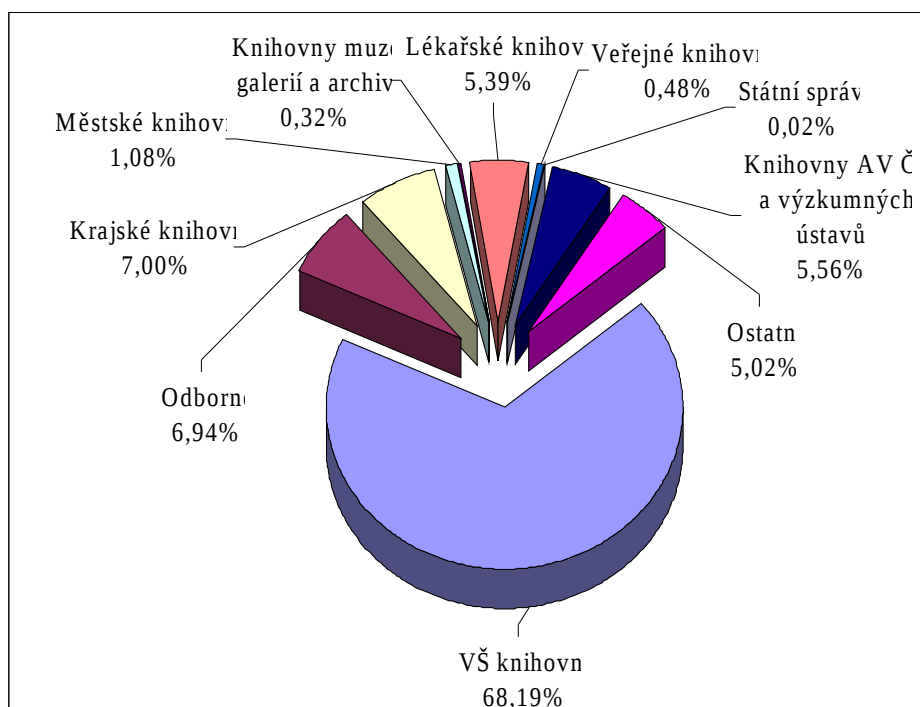
Graf č. 11 Využití zdrojů ve sledovaném období z hlediska typu knihoven

V prvním kroku naší analýzy jsme se dívali na fakta o využití systému z hlediska objemového, tedy z hlediska kvantity. Pokud již máme tyto data, mělo by nás také zajímat jakým způsobem je profilován z hlediska typu uživatele. Podívejme se na srovnání míry, kterou se podílely na využívání jednotlivé typy knihoven. Můžeme konstatovat, že v součtu dat z obou projektů se v časovém horizontu sledovaného období největším zastoupením podílela na využívání skupina knihoven Vysokých škol viz. Graf č 11. Knihovny vysokých škol měly také nejvyšší a nejvíce kontinuální míru nárůstu ve sledovaném období jak můžeme sledovat v Grafu č .11.

Jak vidíme na Grafu č 11. ve druhém období do profilu uživatelů přibyly knihovny odborné, městské a knihovny muzeí galerií a archivů, které se byly zapojeny až do projektů programu 1N. Oproti tomu zmizely knihovny státní správy, jež se do projektu, který navazoval na LI nezapojily.

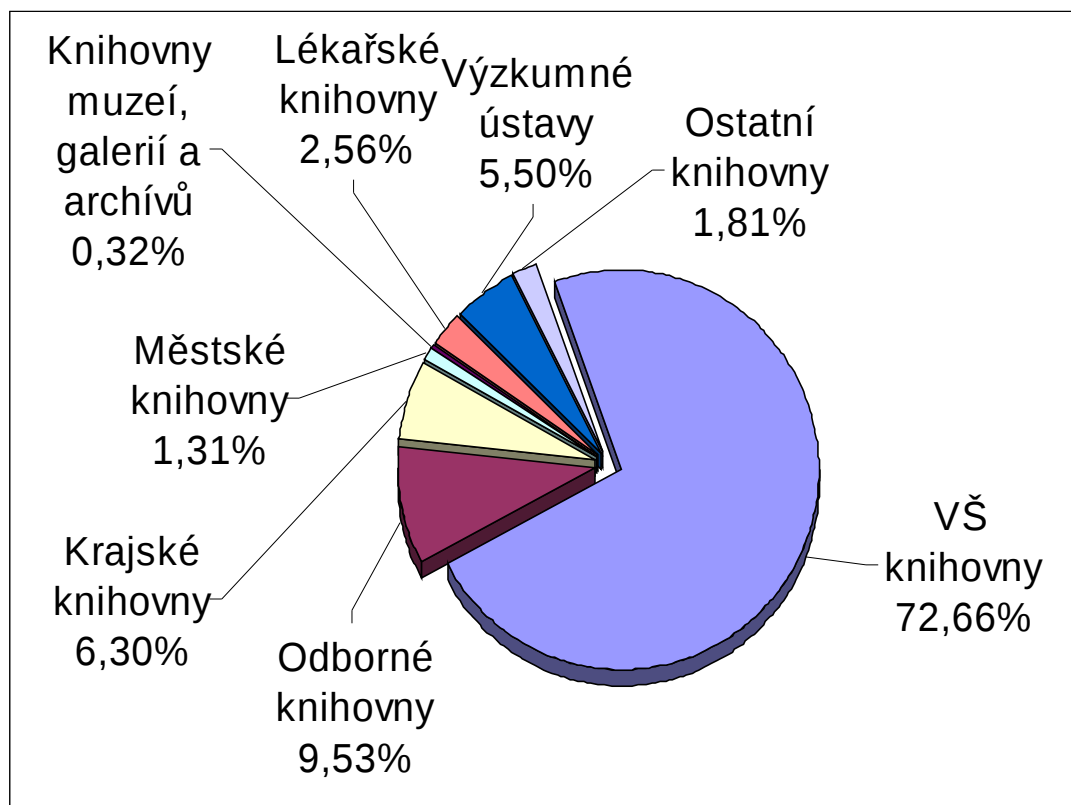
Graf č. 12 Celkový poměr využití dle typu knihoven (procentuální vyjádření)

Pokud bychom se podívali na typy knihoven podrobněji, tedy především v procentuální míře využívání v součtu všech sledovaných let, vypadalo by rozložení využívání obou zdrojů těmito uživateli dle Grafu č 12. Tedy největší měrou se v obou projektech ve sledovaném období sedmi let podílely knihovny vysokých škol (a to konkrétně cca 68%).

Pokud bychom se zaměřili pouze na projekt projektu 1N a sečetli instituce jež mají svým zaměřením nejbližší k vědě a výzkumu (sem zařadíme knihovny VŠ, odborné knihovny, Knihovny AV ČR a výzkumných ústavů) činilo by procento, jak můžeme pozorovat na grafu č.13, více jak 87%. Můžeme tedy konstatovat, že byly naplněni cíle tohoto programu a na jeho užití se největší měrou podílely instituce zaměřené na vědu a výzkum.

Graf č. 13 Projekt 1N04129 : poměr využití dle typu knihoven (procentuální vyjádření)

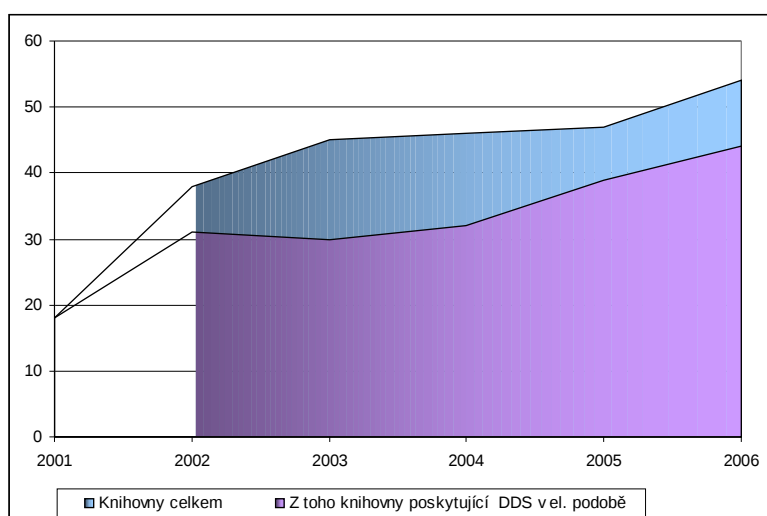

Ve sledovaném období se zlepšila jak grafická podoba databáze, tak funkčnost. Velkou měrou vzrostl objem plných textů a abstraktů jež databáze nabízí. Na jednu stranu to zvyšuje její oblibu u uživatelů, ale také může přinášet riziko nepřehlednosti či zahlcení uživatele dokumenty, jež jsou sice relevantní, avšak neobsahují pertinentní informace. Oproti LI přibýly nové funkce.

5.3.2. LI01018 a LI200028

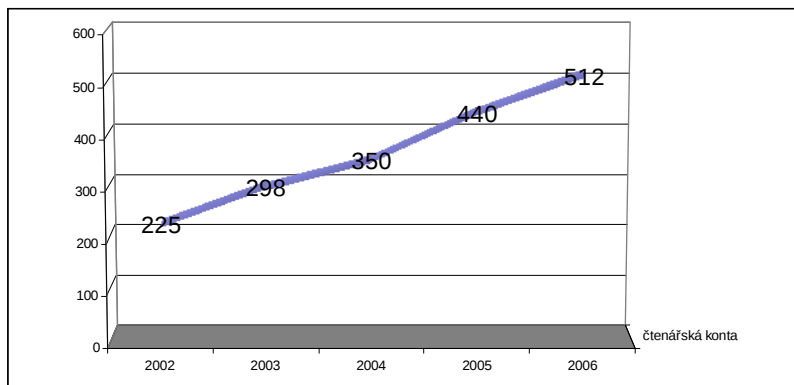
Bohužel pro tyto projekty jsou dostupná data pouze omezeně. Na oba projekty velice volně navazoval projekt 1N04124, který v podstatě z poskytnutých prostředků umožnil zpřístupnění článkových databází, jež byly mimo jiné také zpřístupňovány díky technickým řešením z předchozích projektů. Z tohoto projektu ovšem nejsou v současnou chvíli dostupná konkrétní data, a proto budeme vycházet ze statistik tohoto období, dostupných ze stále funkčních výsledků z předchozích projektů.

Graf č. 14 Zastoupení knihoven ve VPK (LI200028)

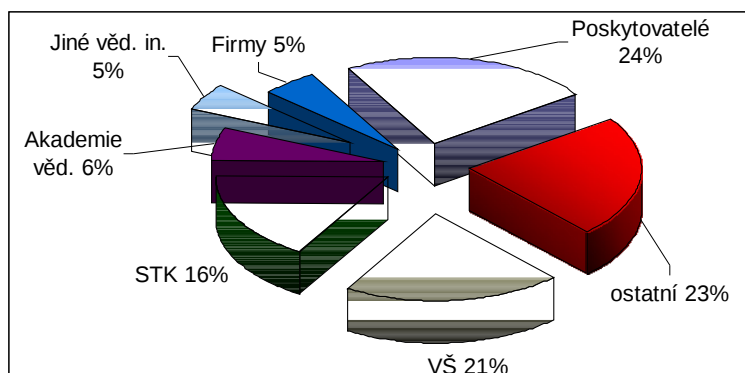
Od roku 2001, kdy byl projekt LI200028 (VPK) uveden do provozu, až do roku 2006 se počet uživatelských kont překročil dvojnásobek (viz graf č. 15). Můžeme tedy konstatovat, že existuje zájem o tento typ služby ze strany uživatelů. Faktický počet kont není veliký, nicméně zvážíme-li, že služba je určena pro úzce vyhraněný okruh uživatelů a některá konta patří institucím (v rámci nichž jsou využívána koncovými uživateli), jeví se tento počet v jiném světle. O efektivnosti celého projektu také vypovídá vrůstající počet knihoven podílejících se na VPK. Ten vzrostl na trojnásobek původních účastnických knihoven z roku 2001 (viz. graf č. 14).

Graf č. 15 Počet uživatelských kont ve VPK

V případě projektu LI200028 nejsou bohužel přístupná data z nichž by bylo možné konkrétně analyzovat rozložení kont dle typu uživatele.

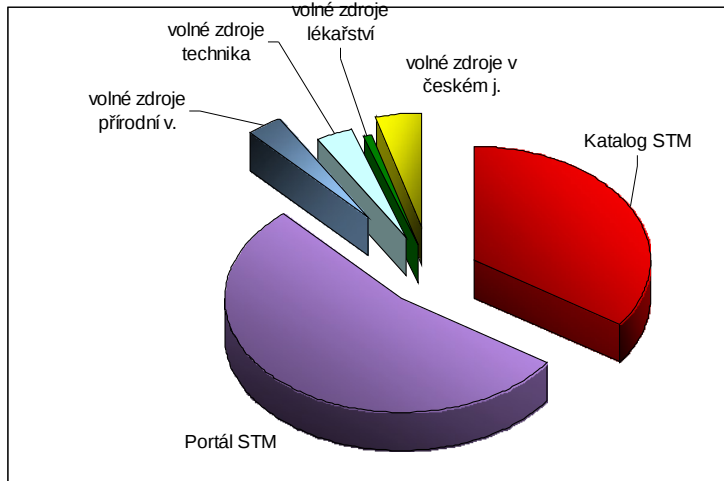
Graf č. 16 Složení uživatelů Portálu STM a Katalogu STM dle domén uživatelů (průměrná hodnota z druhého pololetí roku 2007)

Druhý projekt již tuto analýzu umožňuje. Jedná se o data získaná z logů serveru systému (respektive domény <http://www.portalstm.cz/>). Jak vidíme na Grafu č. 16 z 48 procent se na využívání podílí odborné instituce (Jiné vědecké instituce, Akademie věd, STK, VŠ). Bohužel značnou část tvoří přístup od institucí poskytujících internetové připojení tzv. providerů. V této skupině bohužel není možné zhodnotit profil konkrétního koncového uživatele. Položka ostatních pak povětšinou zahrnuje IP adresy uživatelů, jež nejdou vztáhnout ke konkrétní instituci, a tak určit jejich totožnost.

Další zajímavou informací nám poskytuje graf č. 17, na něm můžeme pozorovat rozložení návštěv jednotlivých sekcí technického řešení projektu LI01018. Jak vidíme, nejvíce uživatelů navštívilo portál STM, druhou položkou s největší hodnotou je Katalog STM. Malé procento celkové hodnoty pak zabírají jednotlivé malé databáze volných zdrojů (kde největší část uživatelů zavítalo do volných zdrojů v českém jazyce).

Graf č. 17 Rozložení využití jednotlivých sekcí Portálu STM a Katalogu STM

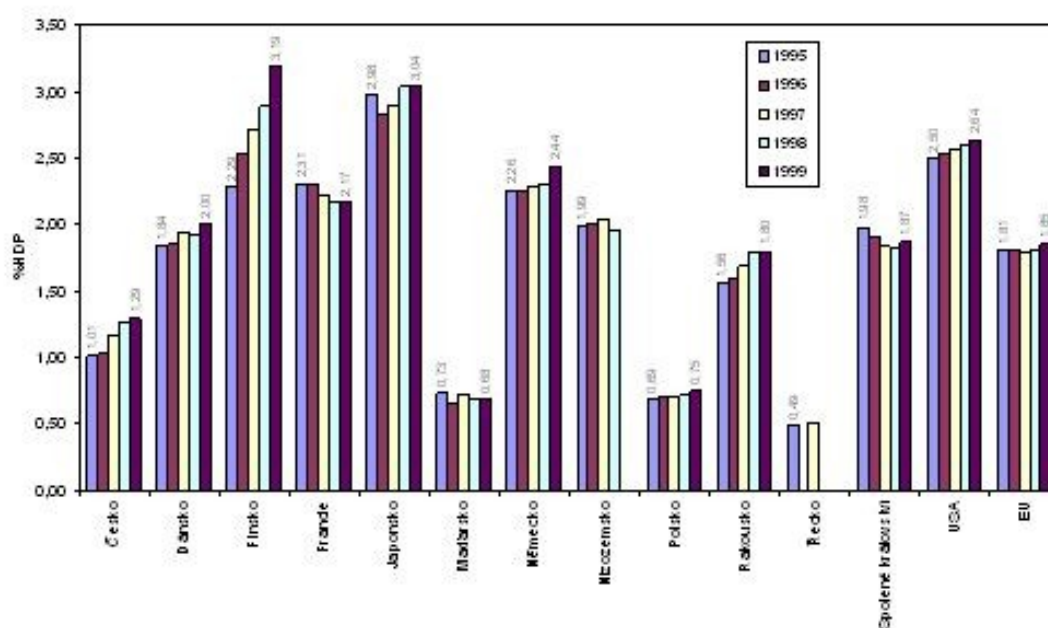

Celkově lze říci, že návštěvnost Katalogu a Portálu jistou dobu stoupala, avšak v závěru sledovaného období začínala stagnovat. Může se na tom podílet nedostatek inovací v daných systémech v daném období.

5.4. Věda a výzkum v ČR v sledovaném prostředí

Technologická síla každé země závisí na účinnosti národního systému inovací. Inovační aktivity vycházejí z patentově chráněných vynálezů, které mají na trhu vyšší konkurenceschopnost než nechráněná řešení, ať už při přímé realizaci, nebo jako licenční nabídka.

Graf č. 18 Financování VaV z HDP (%) v letech 1995 – 1999 [Úřad vlády, 1999, s. 2]

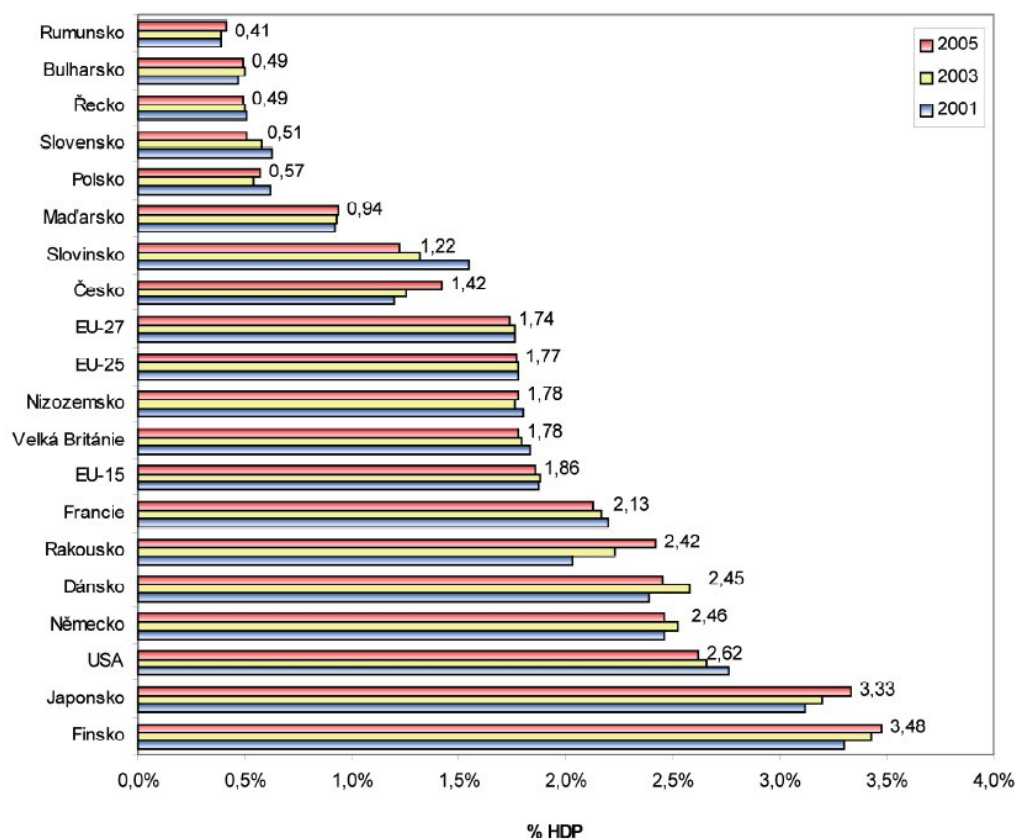

Vyspělé země průměrně vydávají na VaV 2-3 % HDP, zejména v zájmu udržení konkurenceschopnosti. Méně vyspělé členské země OECD vydávají i méně jak 1 %. V zemích EU na rozdíl od ČR hraje významnou roli i nepřímá podpora VaV (úlevy daňové apod.). V bývalém Československu došlo po roce 1989 ke strmému poklesu výdajů na VaV (v roce 1991 byly přepočtené výdaje pro ČR 2,03 % HDP). Tento pokles v ČR pokračoval mírněji až do roku 1995, potom výdaje na VaV začaly pomalu vzrůstat. Ve sledovaném období (2000 – 2007) začal v Česku trend zvyšování celkových nákladů na VaV, také díky nové politice podpory výzkumu a vývoje. To můžeme pozorovat na grafech č. 18 a 19. Česká republika reagovala zakomponováním podpory vědy a výzkumu do vlastních sektorových i regionálních strategických dokumentů. Základním koncepčním strategickým dokumentem je v tomto směru Národní politika výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004 - 2008. Dále byl vytvořen související dokument s názvem Národní inovační politika České republiky na léta 2005 - 2010, která podobným způsobem vytyčuje základní koncepci státní politiky podporující tvorbu

inovací jako hlavní výstup výzkumu a vývoje. Třetím zásadním celostátním dokumentem je Národní lisabonský program 2005 – 2008.

Výše veřejné podpory v peněžních jednotkách ve sledovaném období, s výjimkou roku 2002, relativně roste. Bohužel příspěvkovým organizacím a organizačním složkám státu z toho plynou nejmenší podíly. Stále více financí je vkládáno do podpory vědy a výzkumu na Vysokých školách případně do AV ČR. Dynamicky roste užití účelových prostředků (granty a dotace) na vysokých školách (veřejných, státních i soukromých) a u právnických a fyzických osob [Úřad vlády, 2007, s. 35].

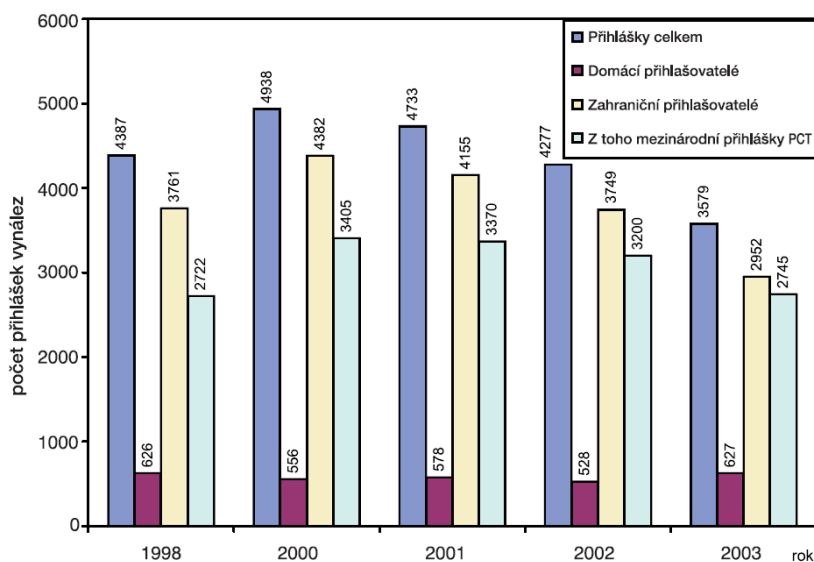
Graf č. 19 Financování VaV z HDP (%) v letech 2001 – 2005 [Úřad vlády, 2007, s. 10]

5.4.1. Hodnocení výsledů vědy a výzkumu ve sledovaném období

Na grafu č. 20 vidíme rozložení výsledků výzkumu a vývoje z hlediska přihlášek vynálezů. Jedná se o celkový počet výsledků evidovaný v RIV v letech 1999 až 2000, bez ohledu na to, zda u nich existuje vazba na ukončené projekty či nikoliv, členěný podle kategorií příjemců a druhu výsledku. Ve srovnání s rokem 1998 lze konstatovat, že se stav v přihlašování českých vynálezů se nezměnil. Rozdíly v počtech přihlášek vynálezů za jednotlivá léta byly stále malé. Platilo, že produkce nových vynálezů je v Česku na velmi nízké úrovni. Zřejmě dozníval vliv transformace jak průmyslových, tak resortních výzkumných a vývojových organizací.

Graf č. 20 Počet přihlášek vynálezů (1998 – 2003) [Úřad vlády, 20003]

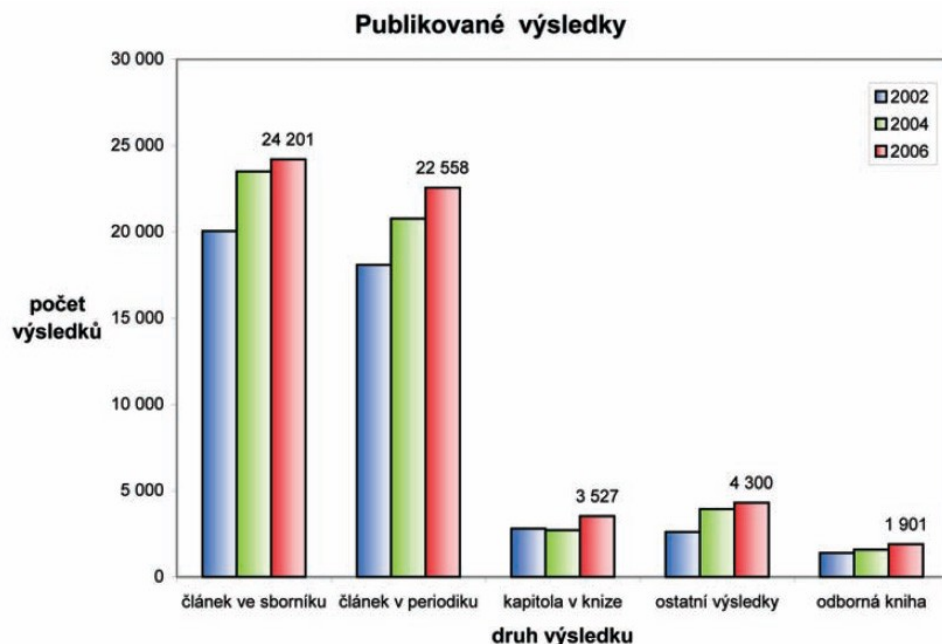

V roce 2006 se začal snižovat počet přihlášek podaných národní cestou od zahraničních přihlašovatelů oproti tomu čeští přihlašovatelé mírně narůstají [Úřad vlády, 2007, s. 89]. Ovšem to je také dané také vstupem ČR do Evropské unie, stále více patentů je podáváno u EPO s určením Česka jako země, ve které chtějí získat ochranu evropským patentem. Česká republika má velice málo patentových přihlášek podaných do EPO (v roce 2005 to bylo pouhých osm) [Úřad vlády, 2007, s. 92]. Obecně lze říci, že ve sledovaném období se počet patentových přihlášek z regionu České republiky výrazně nezměnil.

Z našeho hlediska jsou ovšem zajímavější výsledky v publikovaných dílech z naší provenience. Tedy jedná o výsledky výzkumu a vývoje typu publikovaného článku v odborném periodiku, článku ve sborníku etc.

V letech 2002 až 2006 změna v zastoupení jednotlivých druhů výsledků v jednotlivých letech (tj. u článků v odborném periodiku, článků ve sborníku a u odborných knih) není výrazná. Významnější nárůst lze pozorovat u článků v odborných periodících a ve sbornících.

Graf č. 21 Publikované výsledky vědy a výzkumu 2002 - 2006 [Rada pro výzkum a vývoj, 2007, s. 61]

Údaje o publikační činnosti jsou už ovšem poněkud optimističtější, jak můžeme vidět na tab. č. 15. Ústavy Akademie věd ČR mají v období let 2002 – 2006 nejvyšší počet svých výsledků v kategorii článek v odborném periodiku. Vysoké školy pak nejvyššího počtu výsledků dosahují v kategorii článek ve sborníku.

Tabulka č. 15 Publikované výsledky VaV dle institucí

	Akademie věd ČR	Vysoké školy	Resortní ústavy	Ostatní právnické a fyzické osoby
článek ve sborníku	15 565	86 541	7 537	3 492
článek v periodiku	30 314	57 206	12 504	2 584
kapitola v knize	5 265	7 682	1 525	230
odborná kniha	1 973	4 472	1 200	348
prototyp, uplatněná metodika, funkční vzorek, autorizovaný software, užitečný vzor	200	553	310	319
patent	140	218	73	152
poloprovoz, ověřená technologie, odrůda, plemeno	131	306	329	900
ostatní výsledky	1 809	12 470	2 911	1 979

5.6. Efektivní využívání el. zdrojů

Na efektivní využívání elektronických zdrojů má vliv mnoho dílčích i komplexních faktorů. V této práci se zmiňme jen o několika základních.

5.6.1. Technické zázemí a forma zpřístupňování

Jen okrajově se zmiňme o technickém zázemí. Je samozřejmé, že pro efektivní zpřístupňování je potřeba mít kvalitní technické vybavení s výkonnými procesory, dostatečně rychlé připojení k prostředí internetu (jde-li o online zdroje) etc. Knihovny by také měly zvážit komfort svých uživatelů a nabízet například možnosti připojení pomocí technologií wi-fi, a nebo přístup ke knihovnímu fondu v elektronické podobě pomocí tzv. vzdálených přístupů (tj. přes proxy servery apod.). Zde ovšem nastupuje problematika licenčních podmínek, jak zpřístupňování zdrojů tímto způsobem upravují.

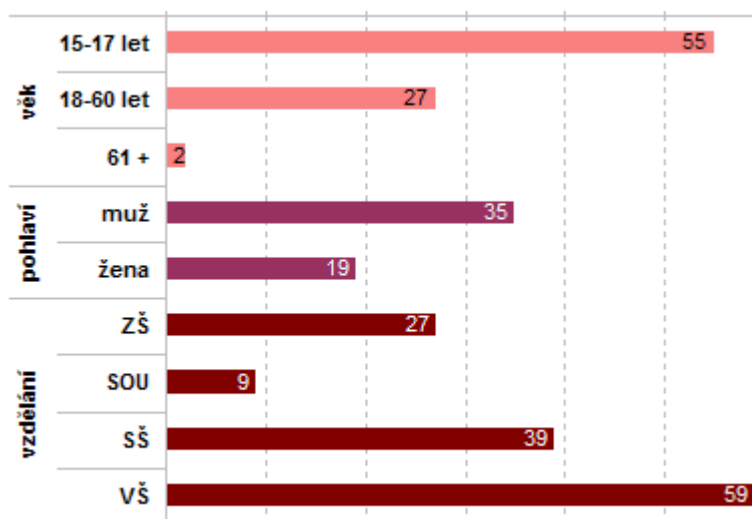
Dalším aspektem je samotná prezentace a zpřístupňování zdrojů. Především je to značná nepřehlednost vyplývající z nabídky většího počtu dílčích databázových služeb, z nichž každá s vlastním uživatelským rozhraní. Knihovny by mohly pro nenáročného uživatele zvolit jednotící rozhraní pro přístup a vyhledávání ve svých elektronických zdrojích (například využitím komerčních systému např. vyhledávač Metalib či Serials Solutions 360 Suite).

Druhou významnou slabinou jsou paradoxně podstatně větší rešeršní možnosti e-zdrojů. Ty vycházejí z tradičního požadavku informačních specialistů, že výsledkem kvalitní rešerše je relativně malý počet vysoce relevantních/pertinentních záznamů. Aby byl tento požadavek splněn, jsou uživatelská rozhraní e-zdrojů poměrně složitá, čímž se stávají pro uživatele méně přehlednými. Dnešním trendem jsou vyhledávání co možná jednoduché typu typickým příkladem je vyhledávání velice oblíbeného *Googlu*. Tato společnost také nabízí ve své službě *Google Scholar* propojení znalostní báze SFX a umožňuje tak uživateli pohybovat se ve elektronickém fondu knihovny ve známém rozhraní (viz. Příloha 3).

5.6.2. Informační gramotnost obyvatelstva, počítačová gramotnost a infrastruktura

Informační a komunikační technologie bezpochyby obohacují a zefektivňují využití elektronických informačních zdrojů. *Informační gramotnost* je zastřešujícím pojmem a skládá se z gramotnosti *funkční* a *počítačové*. Mimo jiné se jí rozumí schopnost rozeznat potřebu informace, umět ji vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. *Počítačová gramotnost* je tedy jedním z předpokladů či podmínek dosažení dobré informační gramotnosti. Představuje jednoduše schopnost používat informační a komunikační technologie ke své práci. Počítačově gramotný člověk zvládá pracovat s využívaným programovým vybavením, komunikovat prostřednictvím internetu a využívat ho k vyhledávání a zpracovávání informací. Je také schopný využívat dalších možností a služeb, které mu tyto technologie nabízejí její rozložení v české populaci v roce 2005 můžeme sledovat na grafu č. 22.

Graf č. 22 Počítačová gramotnost české populace (%) ; 2005 [Český statistický úřad, 2007 , s. 1]

Zmiňme zde některé obecně platná celonárodní fakta. Počítačová, ale i informační gramotnost v letech 2000 až 2007 výrazně stoupla. Schopnost uživatelů zacházet s informacemi v elektronické podobě se stává s jedním ze základních předpokladů pracovního procesu. Pro naši analýzu je ovšem podstatné, zda sledovaný kladný trend se týká i práce s elektronickými dokumenty typu články či kniha.

Podle dat z Českého statistického úřadu, je prostředí internetu využíváno pro prohlížení on-line novin a časopisů ze 42,9%, hned po vyhledávání informací o cestování (50,1%) či o zboží a službách (71,7%) [Český statistický úřad, 2007, s. 67]. Musíme ovšem počítat s tím, že

větší část z tohoto procenta budou zabírat populární (či tzv. denní tisk) e-časopisy (jako je i-dnes, apod.). Přesto je to signálem, že zájem o elektronické publikace konstantně vzrůstá. Můžeme tak předpokládat, že uživatelé budou stále více navyklí zacházet s tímto formátem a typem zprostředkování informace a v budoucnu budou vítat možnost obdobně získávat informace i z prostředí knihoven. O využívání prostředí internetu v oblasti získávání publikací může jistě svědčit i fakt, že v roce 2006 z celkového objemu zboží nakoupeného elektronicky celých 31% představovaly knihy, časopisy a učebnice [Český statistický úřad, 2007, s. 69].

Jistě nemusíme zdůrazňovat, že knihovny jako typ institucí, které hrají významnou roli při zajišťování informační gramotnosti mohou její míru nejen sami ovlivňovat, ale jsou zpětně její mírou omezovány. Tato míra totiž určuje potřeby jejich uživatelů. Zvláště v případě využitelnosti elektronických zdrojů hraje význačnou úlohu. Rozhoduje, zda se uživatel raději obrátí na tradiční nosiče informace, nebo bude vyžadovat elektronickou formu. V ideálním případě by si měla být knihovna vědoma míry informační a počítačové gramotnosti svých uživatelů a sama ji účelně ovlivňovat²¹. To bohužel není běžnou praxí. Bylo by jistě vhodné doporučit, aby v případě analýzy možné budoucí akviziční strategie knihovny v rámci svého strategického plánování zvážili informační a počítačovou gramotnost vlastních uživatelů. Pokud knihovna nemá prostředky na to provést analýzu sama, měla by alespoň dle informací o vzdělání, věku a pohlaví uživatele zvážit jejich možnou gramotnost dle údajů Českého statistického úřadu (viz. výše).

Pokud knihovna s uživateli u níž předpokládáme nízkou informační gramotnost, se přesto rozhodne pro nákup elektronických zdrojů, měla by v rámci efektivního využívání těchto zdrojů, zvážit kvalitní metody propagace, zajistit kvalitní školení či personál, jež bude schopen uživatelům pomoci v orientaci s novým typem zdrojů a nosičů.

²¹ více o informační gramotnosti ve vztahu ke knihovnám můžeme najít například zde: Dombrovská, M. aj. Knihovny jako typ institucí, které hrají významnou roli při zajišťování informační gramotnosti. *Národní knihovna : knihovnická revue* [online]. Rok 2004, roč. 15, č. 1, s. 7-18 [cit. 2008-08-19] Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/nkkr0401/0401007.html>>. ISSN 1214-0678.

5.6.3. Sledování údajů o využívání el. zdrojů a propagace

Rozhodně nelze tvrdit, že by se knihovny nesnažily propagovat svou existenci a své služby. Z vnějšího pohledu je však často chybí konzistentnost a efektivní cílení těchto snah, promyšlená celková strategie propagace.

V tomto případě, umožňují-li to personální a technické zdroje, lze kombinovat zároveň propagaci a analýzu zájmu uživatelů. Výhodou tohoto postupu je, že po analýze zájmu uživatelů můžeme propagaci lépe zacílit a zefektivnit tak její účinnost. *Kvantitativní výzkum*²² můžeme provést analýzou statistických údajů o přístupu, např. z logu našeho serveru, či v případě zkušebního přístupu z dodaných dat ze statistik systému. Zde bychom měli sledovat především hodnotu celkových přístupů ve sledovaném období, jejich průběh v sledovaném období, průměrnou hodnotu přístupů a střední hodnotu přístupů (tzv. medián). Také by bylo vhodné se simultánně pokusit o *kvalitativní výzkum*²³ (doporučit bychom mohli výzkumy využívajícího škálová hodnocení), například formou dotazníku, ankety či poněkud náročnější formu řízených rozhovorů (jejich proveditelnost ve velké míře závisí na charakteru instituce a uživatelů).

Všechny metody kvalitativního výzkumu lze také považovat za formu propagace (tedy upozorňují uživatele na existenci dané věci). Kombinací obou metod můžeme také sledovat do jaké míry zájem uživatelů pro fázi kvalitativně stoupl a po jakou dobu se nárůst udržel. Pokud dojde k následnému radikálnímu poklesu, můžeme předpokládat, že nabízený informační zdroj dlouhodobý uživatelský zájem nezbudil. Pro obě metody (jak kvalitativní, tak kvantitativní) je optimální delší časový horizont, který bude pokrývat jak frekventovaná období, tak klidovější období provozu knihovny.

V této práci bychom měli podtrhnout fakt, že knihovna se nemusí v propagaci elektronických zdrojů omezovat pouze na již nakoupené publikace. Lze využít možnosti zkušebních přístupů, ale také přístupů pro osoby z institucí bez předplatného. Dnes se otevírá možnost vstupu do mnoha informačních zdrojů v omezeném režimu (povětšinou v režimu zpřístupňující

²² Jedná se o metodu standardizovaného vědeckého výzkumu, který popisuje jevy pomocí proměnných (znaků), které jsou sestrojeny tak, aby měřily určité vlastnosti. Výsledky takových měření jsou pak zpracovány a interpretovány, například s využitím statistiky.

²³ V sociálních vědách pojem kvalitativní výzkum označuje výzkum, který se zaměřuje na to, jak jednotlivci a skupiny nahlízejí, chápou a interpretují svět. Jsou upřednostňovány otevřené a nestrukturované výzkumné plány, analýza vychází z velkého množství informací o malém počtu jedinců. Převažuje zájem o reálné celky, interakce mezi aktéry a individuální osudy. Úkolem kvalitativního výzkumu je vytvoření holistického obrazu zkoumaného předmětu, zachycení toho, jak účastníci procesů situace interpretují a zachycení interpretací těchto interpretací.

katalogové záznamy). Uživatelé se tak mohou seznámit nejen s prostředím systému, ze širší nabídky zdrojů a pod.

Pro ukázkou zmiňme jen některé:

- Science Direct (http://info.sciencedirect.com/using/access/guest_user/)
- Springer Link (<http://www.springerlink.com/home/main.mpx>)
- Inter Science <http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/home/>

6. Závěr

Náplní této práce bylo analyzovat a vyhodnotit přínos programů LI a 1N Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Analýza byla provedena pro časový horizont let 2000 až 2007.

Dotační programy zastávají významnou úlohu v navyšování rozpočtu knihoven. Přínos obou programů tedy můžeme hodnotit kladně. Nepříjemným faktem je, že klesl počet financovaných záměrů o 43 (tj. snížil se o více jak polovinu). Také kontinuita projektů nebyla zachována optimálně. Zvážíme-li ovšem rapidní nárůst inflace, které jsme mohli ve sledovaném období pozorovat (viz. Tabulka č. 14 průběh inflace 2000-2007), zvýšení sazby DPH pro oblast elektronických služeb (ačkoliv dopad zvýšení DPH v konečném důsledku nebyl tak vysoký, a to i díky posilování koruny, jež jsme v posledních několika letech svědkem), můžeme konstatovat, že nominální hodnota vynaložených prostředků měla spíše klesající charakter. A tedy je velice pravděpodobné, že stejně štedré a pozitivní iniciativy v dotační politice pro vědu a výzkum přístupné i pro veřejné knihovny nemůžeme pravděpodobně ze strany České republiky očekávat.

Přínos pro vývoj knihovní praxe a zavedení nových technologií můžeme spatřit především na projektech obsahujících tzv. celoplošné či „konsorciální“ licence, projekty obsahující dodávání dokumentů či podporující zpřístupňování plných textů.

Díky projektům s celoplošnou licencí k přístupu k databázím mají všechny knihovny (akademické, odborné, veřejné, školní, muzejní atd.) stejné možnosti a mohou poskytovat stejně kvalitní služby. Dostávají se tak zároveň na srovnatelnou úroveň se zahraničními knihovnami ve vyspělých zemích. Mezinárodní licence je velice lákavá, ale je nutné si uvědomit že finančně výhodná může být jen v takové situaci, kdy je dojednána na základě dobré znalosti skutečných potřeb daného zdroje a správného odhadu možností uplatnění tohoto informačního zdroje na trhu daného regionu (státu). O služby DDS založených na moderních technologiích, zvláště v případě dokumentů typu článku, je zájem nejen ze strany uživatelů, ale také ze strany knihoven a odborné veřejnosti. Tyto služby ovšem narážejí na omezení stanovená legislativou ČR, především novelizovaným autorským zákonem.

Závěrem lze říci, že díky programům LI a 1N byl umožněn přísun finančních prostředků na zajištění informačního zázemí, zavedení nových technologií a zpřístupnění mnoha hodnotných informačních zdrojů. Pro veřejné knihovny, jako NK či STK, by bylo prakticky nemožné

pořídít stejně kvalitní zdroje či zprovoznit stejné služby v realizovaném rozsahu bez přímé podpory z obou projektů. Při srovnání vybraných projektů v pozorovaném období došlo k mnohonásobnému nárůstu zájmu uživatelů. Svou úlohu tu jistě sehrál zájem uživatelů (především z vysokých škol, jak bylo prokázáno v předchozí analýze), ale na tomto faktu se také podílely i jiné faktory. Především nárůst a rozvoj informační infrastruktury, tedy nárůst uživatelů s přístupem k moderním informačním technologiím, s vlastním připojením k síti a také jejich zvyšující se počítačová gramotnost apod. Dále pak dozajista hrálo roli lepší technické vybavením knihoven a zlepšování služeb v rámci probíhajících řešení.

Také můžeme konstatovat, že ve sledovaných hodnotách vědy a výzkumu ČR (tj. publikační činnost a počty přihlášených patentů) jsme nezaznamenali příliš velkou expanzi.

Z důvodů konstatovaných výše je vhodné doporučit veřejným knihovnám se obracet ke zdroji finančních prostředků z fondů EU. Efektivnímu využívání účelově poskytnutých dotací v rámci by také zásadně prospělo zavedení určitých marketingových metod využívané v komerční sféře. Především by měla knihovna flexibilněji reagovat na potřeby a požadavky uživatelů a provádět důslednější propagaci zdrojů.

Tato práce splnila cíle stanovené v zadání. Přínosem této práce je analytický přístup založený na konkrétních hodnotách vynaložených finančních prostředků a užitné hodnoty, dále pak analýza v delším časovém horizontu. Pro hlubší pochopení problematiky efektivního využití poskytnuté finanční podpory by jistě bylo více než přínosné provést analýzy pro všechny uskutečněné projekty a jejich řešení, respektive alespoň pro takový počet, jenž by byl statisticky významný.

Bibliografie

Asociace knihoven vysokých škol ČR. 2003. *Důvodová zpráva k otázkám strategie zpřístupňování elektronických informačních zdrojů pro oblast výzkumu a vývoje* [online]. 2003– [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.akvs.cz/pdf/eiz-02.pdf>>.

BALVÍNOVÁ, Alena; LUKÁŠOVÁ, Radka; SOUKUP, Jan. 2007. Využívání elektronických informačních zdrojů v oblasti přírodních věd z projektu 1N04186. *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 8 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4277>>. ISSN 1212-5075.

BAYER, Jan. 2003. Licence a konsorcia. In *Moderní informační a komunikační technologie v knihovnictví 2003*. vyd. 1. Praha : Státní technická knihovna, 2003. 13-19 s.

BOHÁČEK, Martin. 2001. Licenční smlouvy ve vztahu ke knihovnám. In *Národní Knihovna*, roč. 12, č. 4 (2001) s. 242-265

BUŽGOVÁ, Bohdana; ŠVASTOVÁ, Zuzana. 2000. Virtuální polytechnická knihovna. *Ikaros* [online]. 2000, roč. 4, č. 5 [cit. 2008-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/583>>. ISSN 1212-5075.

Česko. 2000b. Zákon ze dne 12. května 2000 č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským. In *Sbírka zákonů, česká republika*. 2000, částka 36 s 1658-1685. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb036-00.pdf>>.

Česko. 2000. Zákon ze dne 27. června 2000 č. 218 o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In *Sb.zákonů*. 2000, částka 65 s. 1637 - 1642.

Česko. 2000a. Zákon ze dne 27. června 2000 č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

Česko. 2001. Zákon ze dne 29. června 2001 č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In *Sbírka*

zákonů, česká republika. 2001, částka 98 s. 5683-5688. Dostupný také z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb098-01.pdf>>.

Česko. 2001a. Zákon ze dne 9. srpna 2001 č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů. In Sbírka zákonů, česká republika. 2001, částka 122 s. 7264-7276. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb122-01.pdf>>.

Česko. 2002. Zákon ze dne 12. dubna 2002 č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje). In Sbírka zákonů České republiky. 2002, částka 56, s. 3181 – 3204. Dostupný také z WWW : <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb056-02.pdf>>

Česko. 2004. Zákon ze dne 26. prosince 2004 č. 1/2005 Sb., o rozpočtovém určení daní. In Sbírka zákonů, česká republika. 2001, částka 1 s. 1-6. Dostupný také z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2005/sb001-05.pdf>>.

Česko. 2006. Zákon ze dne 24. května 2006 č. 341/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In Sbírka zákonů, česká republika. 2006, částka 105 s. 4334. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb105-06.pdf>>.

Česko. Vláda. 1999. Usnesení vlády České republiky ze dne 31. května 1999 č. 525 k návrhu státní informační politiky.

Česko. Vláda. 2001. Usnesení vlády České republiky ze dne 7. února 2001 č. 114. Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy. In Sbírka zákonů, česká republika. 2001, částka 45 s. 2953-2975. Dostupný také z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb045-01.pdf>>.

Česko. Vláda. 2002. Nařízení vlády ze dne 25 září č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů. In Sbírka zákonů, česká republika. 2002, částka 160 s. 8506-8513. Dostupný také z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb160-02.pdf>>.

Česko. Vláda. 2002a. Nařízení vlády ze dne 25. září 2002 č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji. In Sběrka zákonů, česká republika. 2002, částka 160 s. 8498-8505. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb160-02.pdf>>.

Česko. Vláda. 2002b. Nařízení vlády ze dne 29. května č. 288/ 2002, kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven. In Sběrka zákonů, česká republika. 2002, částka 105 s. 6114-6117. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb105-02.pdf>>.

Česko. Vláda. 2004. Usnesení vlády České republiky ze dne 24. března 2004 č. 265/2004 Sb. o Státní informační a komunikační politice. In Sběrka zákonů, česká republika. 2004, částka 86 s. 5615-5618. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2004/sb086-04.pdf>>.

Česko. Vláda. 2004a. Usnesení vlády České republiky ze dne 7. července 2004 č. 679 o koncepci rozvoje knihoven v České republice na léta 2004- 2010. In Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí. 2004, roč. 2, částka 4, s. 212.

Česko. Vláda. 2004b. Usnesení vlády České republiky ze dne 7. ledna 2004 č. 5. Národní politika výzkumu a vývoje ČR na léta 2004-2010. In Sběrka zákonů, česká republika. 2001, částka 45 s. 2953-2975. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb045-01.pdf>>.

Český statistický úřad. 2007. *Informační společnost v číslech* [online]. Vyd. 1. Praha : Český statistický úřad, 2007 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_spolecnost_v_cislech_2007/\\$File/infospol2007kv.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_spolecnost_v_cislech_2007/$File/infospol2007kv.pdf)>.

Český statistický úřad. 2008. *Míra inflace*. [online]. Praha : Český statistický úřad, 2008, 11.08.2008 [cit. 2008-08-11]. Dostupný na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>

Ebsco. 2003. *EBSCOhost User Guide*. 2003 Dostupný také na WWW: <http://www.ebscoweb.com/uploads/CustSupport/UserDocumentation/ebs_2065.pdf>

Ikaros, redakce. 2003. Program LI znamenal průlom ve financování informačních zdrojů.

Ikaros [online]. 2003, roč. 7, č. 8 [cit. 2007-05-03]. Dostupný na WWW:

<<http://www.ikaros.cz/node/1456>>. ISSN 1212-5075.

Ikaros, redakce. 2004. Druhé kolo 1N s otazníky kolem DPH vyhlášeno. *Ikaros* [online]. 2004,

roč. 8, č. 3 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1582>>. ISSN

1212-5075.

Ikaros, redakce. 2004a. ProQuest v druhém kole 1N neuspěl. *Ikaros* [online]. 2004, roč. 8, č. 7

[cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1732>>. ISSN 1212-5075.

Ikaros, redakce. 2005. Projekty 1N letos dostaly dotaci 132 milionů. *Ikaros* [online]. 2005, roč.

9, č. 5 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1893>>. ISSN 1212-

5075.

Ikaros, redakce. 2003a. V grantovém programu 1N není povinná finanční spoluúčast. *Ikaros*

[online]. 2003, roč. 7, č. 8 [cit. 2008-07-07]. Dostupný na WWW:

<<http://www.ikaros.cz/node/1457>>. ISSN 1212-5075.

KAREN, Vladimír. 2007. Využití e-zdrojů – cesty schůdné a cesty trnité [online]. In

Automatizace knihovnických procesů 2007 (AKP 2007), 11. ročník semináře, Liberec, 16.-17.

5. 2007 [cit. 2008-08-01]. Dostupný také na WWW: <[http://www.akvs.cz/akp-2007/07-](http://www.akvs.cz/akp-2007/07-karen.pdf)

karen.pdf>.

KLUSACEK, Karel. 2001. Technology Foresight In The Czech Republic. [online]. 2001- [cit.

2007-05-03]. Dostupný na WWW:

<http://www.tc.cz/dokums_raw/ijfipczechforesightfinal_1194274515.pdf>.

KUBÍKOVÁ, Věra. 2001. Informační zdroje pro výzkum a vývoj 2000-2003. Konference

Inforum. [online]. 2001 [cit. 2007-05-03]. Dostupný na WWW:

<<http://www.inforum.cz/inforum2001/prispevky/kubikova.htm>>.

MŠMT. 1999. Vyhlášení veřejné soutěže na program výzkumu a vývoje podle zákona č.

130/2002 Sb. s názvem „INFORMAČNÍ INFRASTRUKTURA VÝZKUMU“.

MORÁVKOVÁ, Andrea. 200. *Statistiky Portálu a Katalogu STM*. [s.l.] :[s.n.] 2007, s. 2.

Interní materiál

MŠMT. 2001. Program LI : "Informační zdroje pro výzkum a vývoj" [online]. Vyd. 1. Praha : MŠMT, 2001, 2006- [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/VedaAVyzkum/ProgramyVaV31/LI/programLI.htm>>.

MŠMT. 2003. *Projekty řešené v rámci programu 1N* [online]. Vyd. 1. Praha : MŠMT, 2006, 2006- [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/VedaAVyzkum/ProgramyVaV31/1N/1Nresene.htm>>.

MŠMT. 2003a. *J e d n a c í ř á d pro hodnocení návrhů projektů programu „Informační infrastruktura výzkumu“* [online]. Vyd. 1. Praha : MŠMT, 2003, 2006- [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/VedaAVyzkum/ProgramyVaV31/1N/1NJednaciRad.htm>>.

MŠMT. 2003b. *S t a t u t odborného poradního orgánu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro hodnocení návrhů projektů programu „Informační infrastruktura výzkumu“* [online]. Vyd. 1. Praha : MŠMT, 2003, 2006- [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/VedaAVyzkum/ProgramyVaV31/1N/1NStatut.htm>>.

MŠMT. 2003c. *Vyhlášení veřejné soutěže na program výzkumu a vývoje podle zákona č. 130/2002 Sb. s názvem „Informační infrastruktura výzkumu“* [online]. Vyd. 1. Praha : MŠMT, 2003, 2006- [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/VedaAVyzkum/ProgramyVaV31/1N/1NVyhlaseni.htm>>.

MŠMT. 2006. *Zpráva o dosavadním průběhu Národního programu výzkumu I (za roky 2004-2005)* [online]. Vyd. 1. Praha : MŠMT, 2006, 21.11.2006 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.msmt.cz/vyzkum/zprava-o-dosavadnim-prubehu-narodniho-programu-vyzkumu-i>>.

Národní knihovna České republiky. 2000. *Výroční zpráva 2000* [online]. Vyd. 1. Praha :
Národní knihovna České republiky, c2001 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW:
<http://www.nkp.cz/vyrocní_zpravy/2000/obsah.htm>.

Národní knihovna České republiky. 2001. *Výroční zpráva 2001* [online]. Vyd. 1. Praha :
Národní knihovna České republiky, c2002 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW:
<http://www.nkp.cz/vyrocní_zpravy/2001/vz2001.htm>.

Národní knihovna České republiky. 2002. *Výroční zpráva 2002* [online]. Vyd. 1. Praha :
Národní knihovna České republiky, c2003 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW:
<http://www.nkp.cz/vyrocní_zpravy/2002/vz2002.htm>.

Národní knihovna České republiky. 2003. *Výroční zpráva 2003* [online]. Vyd. 1. Praha :
Národní knihovna České republiky, c2004 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW:
<http://www.nkp.cz/vyrocní_zpravy/2003/index.htm>. ISBN 80-7050-445-5.

Národní knihovna České republiky. 2004. *Výroční zpráva 2004* [online]. Vyd. 1. Praha :
Národní knihovna České republiky, c2004 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW:
<<http://www.klementinum.cz/files/vz2004.pdf>>. ISBN 80-7050-462-5.

Národní knihovna České republiky. 2005. *Výroční zpráva 2005* [online]. Vyd. 1. Praha :
Národní knihovna České republiky, c2006 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW:
<<http://www.klementinum.cz/files/vz2005.pdf>>. ISBN 80-7050-488-9.

Národní knihovna České republiky. 2006. *Výroční zpráva 2006* [online]. Vyd. 1. Praha :
Národní knihovna České republiky, c2007 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW:
<<http://www.klementinum.cz/files/vz2006.pdf>>. ISBN 978-80-7050-525-0.

Národní knihovna České republiky. 2007. *Výroční zpráva 2007* [online]. Vyd. 1. Praha :
Národní knihovna České republiky, c2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW:
<http://www.nkp.cz/files/kniha_pro_web_patek.pdf>. ISBN 978-80-7050-544-1; ISSN 1211-
8699.

Národní knihovna. 2000. *Informace pro knihovny* [online]. Redakce PhDr. Vít Richter. Praha :
Národní knihovna, 11.2. 2000 [cit. 2008-06-20] Informace pro knihovny. Dostupný z WWW:
<http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=08_Spo/Informace11.htm>.

NOVÁ, Hana. 2001. Konsorcium eIFL Direct - co nového. *Ikaros* [online]. 2001, roč. 5, č. 10 [cit. 2008-07-26]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/830>>. ISSN 1212-5075.

NOVÁ, Hana. 2004. Databáze EBSCO díky podpoře z programu 1N přístupná do roku 2008. *Ikaros* [online]. 2004, roč. 8, č. 8 [cit. 2008-07-27]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1740>>. ISSN 1212-5075.

NOVÁ, Hana. 2004a. Program eIFL Direct v českých knihovnách v letech 2000–2003. *Národní knihovna : knihovnická revue* [online]. 2004, roč. 15, č. 2, s. 92-95 [cit. 2008-07-26]. Dostupný na WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/Nkkr0402/0402092.html>>. ISSN 1214-0678.

NOVÁ, Hana. 2006. Přístup k elektronickým informačním zdrojům v knihovnách ČR. *ItLib* [online]. 2006, roč. 10, č. 3, s. 9-13. Přístup z WWW: <<http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib063/nova.htm>>. ISSN 1335-793X.

NOVÁ, Hana. 9. mezinárodní konference knihovnických konsorcií. *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 11 [cit. 2008-07-27]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4394>>. ISSN 1212-5075.

PĚNKAVOVÁ, Petra. 2002. *Národní licence pro přístup do databází firmy EBSCO v projektu eIFL Direct* [online]. Praha : Národní knihovna, 26.4.2002 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <http://eifl.nkp.cz/stary_web/eifl.htm>

Rada pro výzkum a vývoj. 2000. *Informační systém výzkumu a vývoje : Programy ve výzkumu a vývoji (PGM)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2000 [cit. 2008-06-10]. Program LB. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/programmeDetail.do?rowId=LB>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2004. *Informační systém výzkumu a vývoje : Programy ve výzkumu a vývoji (PGM)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Program LI : Informační zdroje pro výzkum a vývoj (2000 – 2003). Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/programmeDetail.do?rowId=LI>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2004a. *Informační systém výzkumu a vývoje : Projekty výzkumu a vývoje (CEP)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Projekt LI01018. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/projectDetail.do?rowId=LI01018>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2004b. *Informační systém výzkumu a vývoje : Projekty výzkumu a vývoje (CEP)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Projekt LI200028. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/projectDetail.do?rowId=LI200028>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2004c. *Informační systém výzkumu a vývoje : Projekty výzkumu a vývoje (CEP)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Projekt LI200035. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/projectDetail.do?rowId=LI200035> >.

Rada pro výzkum a vývoj. 2008. *Informační systém výzkumu a vývoje : Programy ve výzkumu a vývoji (PGM)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Program 1N - Informační infrastruktura výzkumu (Národní program výzkumu) (2004-2009). Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/programmeDetail.do;jsessionid=3D79733C648DCD93A9F9F62E4BE2FE71?rowId=1N>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2008a. *Informační systém výzkumu a vývoje : Projekty výzkumu a vývoje (CEP)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Projekt 1N04129. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/projectDetail.do?rowId=1N04129>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2008c. *Informační systém výzkumu a vývoje : Veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji (VES)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Veřejná soutěž SMSM0031006. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/tenderDetail.do?rowId=SMSM0031006>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2008b. *Informační systém výzkumu a vývoje : Veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji (VES)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Veřejná soutěž SMSM200131001. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/tenderDetail.do?rowId=SMSM200131001>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2008d. *Informační systém výzkumu a vývoje : Programy ve výzkumu a vývoji (PGM)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/prepareProgrammeForm.do>>.

Rada pro výzkum a vývoj. 2008e. *Informační systém výzkumu a vývoje : Výsledky výzkumu a vývoje (RIV)* [online databáze]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/prepareResultForm.do>>.

Rada pro výzkum a vývoj. *Výzkum a vývoj v České republice* [online]. Praha: Rada pro výzkum a vývoj [cit. 2008-07-16] Dostupný z WWW: <<http://www.vyzkum.cz/>>

SMETANOVÁ, Dana; STŘEDOVÁ, Alena; SVOBODA, Martin aj. Portál STM. 2002. *Národní knihovna : knihovnické revue* [online]. 2002, č. 4, s. 250–261 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://full.nkp.cz/nkkkr/NKKR0204/0204250.html>>. ISSN 1214-0678.

Státní technická knihovna. 2002. *Výroční zpráva Státní technické knihovny 2002* [online]. PhDr. Miloslava Rupešová. Vyd. 1. Praha : Státní technická knihovna, c2003, 2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <http://www.stk.cz/vz_stk-2002.pdf>. ISBN 80-86504-08-5.

Státní technická knihovna. 2003. *Výroční zpráva Státní technické knihovny 2003* [online]. PhDr. Miloslava Rupešová. Vyd. 1. Praha : Státní technická knihovna, c2004, 2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <http://www.stk.cz/vz_2003.pdf>. ISBN 80-86504-13-1.

Státní technická knihovna. 2004. *Výroční zpráva Státní technické knihovny 2004* [online]. PhDr. Miloslava Rupešová. Vyd. 1. Praha : Státní technická knihovna, c2005, 2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <http://www.stk.cz/vz_2004.pdf>. ISBN 80-86504-14-X.

Státní technická knihovna. 2005. *Výroční zpráva Státní technické knihovny 2005* [online]. PhDr. Miloslava Rupešová. Vyd. 1. Praha : Státní technická knihovna, c2006, 2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <http://www.stk.cz/vz_2005.pdf>.

Státní technická knihovna. 2006. *Virtuální polytechnická knihovna* [online]. Praha : Státní technická knihovna, c2006 , 2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.vpk.cz/>>.

Státní technická knihovna. 2006. *Výroční zpráva Státní technické knihovny 2006* [online]. Vyd. 1. Praha : Státní technická knihovna, c2007, 2008 [cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <http://www.stk.cz/vz_2006.pdf>. ISBN 80-86504-16-6.

Státní technická knihovna. 2006a. *Virtuální polytechnická knihovna* [online]. Praha : Státní technická knihovna, c2006 , 2008 [cit. 2008-06-10]. Co je VPK? Dostupný z WWW: <<http://www.vpk.cz/projekt.htm>>.

Státní technická knihovna. 2006b. *Virtuální polytechnická knihovna* [online]. Praha : Státní technická knihovna, c2006 , 2008 [cit. 2008-06-10]. Deklarace. Dostupný z WWW: <http://www.vpk.cz/dekl_img.htm>.

Státní technická knihovna. 2006c. *Virtuální polytechnická knihovna* [online]. Praha : Státní technická knihovna, c2006 , 2008 [cit. 2008-06-10]. Smlouva pro fyzické osoby. Dostupný z WWW: <<http://www.vpk.cz/sml-fyz.pdf>>.

Státní technická knihovna. *Portál STM : průvodce informačními zdroji v oblasti STM* [online]. 2005-[cit. 2008-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.portalstm.cz/>>.

ŠMILAUER, Bohdan. 2001. Portál STM. In *Knihovny současnosti 2001*. Sborník z 9. konference, konané ve dnech 11.–13. září 2001 v Seči u Chrudimi. Sdružení knihoven ČR : Brno, 2001. 325 s. ISBN 80-86249-14-X

ŠMILAUER, Bohdan; SMETANOVÁ, Dana. 2003. Licence a konsorcia. In *Moderní informační a komunikační technologie v knihovnictví 2003*. vyd. 1. Praha : Státní technická knihovna, 2003. 53-58 s.

ŠŤASTNÁ, Petra. 2000. EIFL Direct v České republice. *Ikaros* [online]. 2000, roč. 4, č. 9 [cit. 2008-07-26]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/654>>. ISSN 1212-5075.

Úřad vlády. 1999. Rada pro výzkum a vývoj. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 1999* [online]. Vyd. 1. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 1999 - [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=888>>.

Úřad vlády. 2002. Rada pro výzkum a vývoj. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2002* [online]. Vyd. 1. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2002 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=885>>.

Úřad vlády. 2003. Rada pro výzkum a vývoj. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2003* [online]. Vyd. 1. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2003 - [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=882>>.

Úřad vlády. 2004. Rada pro výzkum a vývoj. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2004* [online]. Vyd. 1. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2004 - [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=11525>>.

Úřad vlády. 2005. Rada pro výzkum a vývoj. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2005* [online]. Vyd. 1. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2005 - [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=15278>>.

Úřad vlády. 2007. Rada pro výzkum a vývoj. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2007* [online]. Vyd. 1. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2007 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.vyzkum.cz/storage/att/C7C22EEBC6170759EE5EA60279292A94/Anal%c3%bdza%202007%20red.pdf>>. ISBN 978-80-87041-31-4.

Úřad vlády. 2008. Rada pro výzkum a vývoj. *Předkládací zpráva* [online]. Vyd. 1. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, 2007 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <http://www.vyzkum.cz/storage/att/2AC072A125D19F00757B5E3C733ED0C6/npv_pz.pdf>.

VOCHOZKOVÁ, H.. 2000. EIFL Direct. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. Brno : UVT MU, 2000, roč. X, č. 4, s. 9-12. [cit. 2008-07-26]. Dostupný na WWW: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/182.html>>. ISSN 1212-0901

VOJTÁŠEK, Filip. 2004. Elektronické informační zdroje s DPH ve výši 19 procent. *Ikaros* [online]. 2004, roč. 8, č. 5 [cit. 2008-08-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1620>>. ISSN 1212-5075.

Seznam zkratek

1N	Informační infrastruktura výzkumu
AP	Academic Press
AV ČR	Akademie věd České republiky
ČR	České republika
INVIK	Integrovaná virtuální knihovna
KAV	Knihovny akademie věd
LI	Program Informační zdroje pro výzkum a vývoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
NK ČR	Národní knihovna České republiky
NPOVaV	Národního programu orientovaného výzkumu a vývoj
NPV I	Národní program výzkumu fáze I.
NPV	Národní program výzkumu
OSI	Open Society Intitute
STK	Státní technická knihovna
STM	Science, Technology, Medicine
VaV	výzkum a vývoj
VPK	Virtuální polytechnická knihovna

Seznam vyobrazení

Seznam grafů

Seznam tabulek

Seznam příloh

Příloha č. 1 Struktura Národního programu výzkumu I

Příloha č. 2 Ukázka pokynů pro závěrečné zprávy 1N

Příloha č. 3 Ukázka propojení SFX z Katalogem STM

Příloha č. 1 Struktura Národního programu výzkumu I

Tematické programy (TP)	Podprogramy	kód v CEP	poskytovatel
1. Kvalita života (TP1)	1. Zdraví obyvatel (TP1-DP1)	1A	Ministerstvo zdravotnictví
	2. Kvalitní a bezpečná výživa (TP1-DP2)	1B	Ministerstvo zemědělství
	3. Krajina a sídla budoucnosti (TP1-DP3) *	1C	Ministerstvo životního prostředí
	4. Životní prostředí a ochrana přírodních zdrojů (TP1-DP4)	1D	
2. Informační společnost (TP2)	1. Inteligentní systémy pro rozhodování, řízení a diagnostiku (TP2-DP1)	1E	Akademie věd České republiky
	2. Management informací a znalostí (TP2-DP2)		
	3. Komunikační infrastruktura a technologie (DP2-TP3)		
	4. Počítačové modelování a návrh systémů a procesů (TP2-DP4)		
3. Konkurenceschopnost při udržitelném rozvoji (TP3)	1. Bezpečná a ekonomická doprava (TP3-DP2)	1F	Ministerstvo dopravy
	2. Využití přírodních zdrojů (TP3-DP6)	1G	Ministerstvo zemědělství
	3. Výrobní procesy a systémy (TP3-DP1)	1H **	Ministerstvo průmyslu a obchodu (POKROK)
	4. Stavby a konstrukce (TP3-DP3)		
	5. Nové materiály (TP3-DP4)		
	6. Nastupující technologie (TP3-DP5)		
4. Energie pro ekonomiku a společnost (TP4)	1. Bezpečná a efektivní jaderná energetika (TP4-DP1)	1I	Ministerstvo životního prostředí
	2. Energetické i neenergetické využití uhlí a uhlíkatých surovin (TP4-DP2)		
	3. Racionální využití energie a obnovitelné energetické zdroje (TP4-DP3)		
5. Moderní společnost a její proměny (TP5)	1. Výkonově orientovaná, bezpečná, evropsky integrovaná společnost a její mezinárodní vazby (TP5-DP1)	1J	Ministerstvo práce a sociálních věcí
	2. Sociální soudržnost, sociální diference a národní identita (TP5-DP2)		
Průřezové programy (PP)			
1. Lidské zdroje pro výzkum (PP1)	1. Podpora začínajících pracovníků výzkumu a vývoje (PP1-DP1)	1K	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
	2. Lidské zdroje pro výzkum (PP1-DP2). Podprogram nebyl realizován	1L	
2. Integrovaný výzkum	1. Výzkumná centra (PP2-DP1)	1M	Akademie věd České republiky
	2. Informační infrastruktura výzkumu (PP2-DP2)	1N	
	3. Podpora projektů cíleného výzkumu (PP2-DP3)	1Q	
3. Regionální a mezinárodní spolupráce ve výzkumu	1. Regionální spolupráce (PP3-DP1)	1P	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
	2. Programy mezinárodní spolupráce (PP3-DP2)		

* MZe vypsalo veřejnou soutěž pro zemědělskou tematickou oblast v této části programu (1R).

** 1H je část NPV I propojující dva programy (TP3 a TP 2). Pro další práci a grafická znázornění bude s tímto segmentem NPV I nakládáno jako s podprogramem. Obdobně budou ve zprávě prezentovány a zpracovány i programy 1E, 1J a 1P.

Příloha č. 2 Ukázka pokynů pro závěrečné zprávy 1N

Vážené řešitelky, vážení řešitelé,

blíží se konec řešení Vašich projektů programu 1N. Tak jako každoročně v případě průběžných zpráv jsou pro Vás i tentokrát připraveny tabulky, do kterých zpracujete své závěrečné zprávy a vyúčtování řešení projektů programu 1N. I pro tento rok zůstává „v provozu“ podoba formulářů, kterou znáte z let minulých, jen se mění obsah některých částí, vzhledem k tomu, že jde o zprávu závěrečnou.

- 1) **Za rok 2008** nebude poskytovatel vyžadovat samostatné zpracování průběžné zprávy, ale pouze zprávy závěrečné, obsahující i informaci o posledním roku řešení..
- 2) Příjemce povinen v souladu s čl. 7, odst. 5 a 6 smlouvy o poskytnutí podpory, uzavřené mezi příjemcem a poskytovatelem, zorganizovat závěrečné oponentní řízení., kterých by se měly prezenčně účastnit nejen 2 oponenti, ale také i zástupci poskytovatele (člen odborného poradního orgánu – zpravodaj Vašeho projektu, popř. tajemník).
- 3) Informace k průběhu oponentního řízení a formuláře pro zpracování závěrečné zprávy, vyúčtování, posudků oponentů i zápis z oponentního řízení najdete [zde](#).
- 4) VV souboru .rtf je připraven formulář pro textovou část závěrečné zprávy (1N_zz08), kde část **F3 A** se týká Průběžné zprávy o realizaci projektu za rok 2008 a část **F3 D** se týká kalkulace/vyúčtování uznaných nákladů za rok 2008. **Pozor** – příjemce provádí souhrnné vyúčtování i prostředků spolupříjemců ! Poslední stránka je určena pro podpisy a razítko. Pokud nastaly během roku 2008 **jakékoliv změny** v řešení projektu, případně s dopadem na uznané náklady, uveďte jejich **zdůvodnění a soulad s cíli** stanovenými pro r. 2008 v návrhu projektu, případně včetně kopie či odkazu na souhlas poskytovatele s provedenou změnou. V případě změn, které by nastaly během roku 2008 postupujte v souladu s § 4 nařízení vlády č.461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků (viz také smlouva o poskytnutí podpory na projekt, čl.10 odst.2).
- 5) V souboru .xls (1N_zzfin08) je připraven sešit s listy „F AB“, „F C“ a „F D“. Na listě „F AB“ nezapomeňte vyplnit vložený řádek G02, tj. zařazení subjektu podle jeho právní formy. Údaj je podstatný pro automatický výpočet položky OS6 části A1. V případě potřeby rozšířit list F C o další řádky se obraťte na Mgr. Arnolda Santuse - santus@msmt.cz.
- 6) Věnujte pozornost souladu položek kalkulace v tabulkách .xls a na formuláři F3 D. V této souvislosti i souladu s částkami uvedenými pro rok 2008 v tabulce čl.4 smlouvy, zejména pokud byly (ze strany poskytovatele) upraveny ve vztahu k částkám, uvedeným v návrhu projektu.
- 7) O zúčtování finančních vztahů budou **příjemci** účelové podpory včas informováni. Základním právním dokumentem pro tuto oblast je vyhláška Ministerstva financí č. 52/2008 Sb., zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem.
- 8) Požadovanou dokumentaci zašlete v termínech stanovených výše uvedenou smlouvou na adresu Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor programů výzkumu a vývoje, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1, k rukám Ing. Jany Hakenové.

Kopie této informace je rozesílána současně elektronickou poštou všem řešitelům a na vědomí i členům odborného poradního orgánu poskytovatele.

V Praze dne 3.6.2008.

Příloha č. 3

The screenshot displays a web browser window with the URL `http://as.stk.cz:7777/tbjspl/zdroje.jsp`. The page title is "Katalog STM" and the main header features the "KATALOG STM" logo with a circular diagram containing the words "science", "technology", and "education". Below the header, there are navigation links: "Jednoduché vyhledávání", "Pokročilé vyhledávání", "Vyhledávání licencí", "Prohlášení", and "Nápověda".

The main content area is titled "Informační zdroje 1-10/10". It lists several entries for "Acta archaeologica":

- Acta archaeologica**
eISSN: 1600-0390; pISSN: 0065-101X; Blackwell Publishing; Typ: Časopis (plné texty článků); Nosič: Online; Licence: Suweco CZ, s.r.o. - Blackwell Publishing - STM/HSS; [SFX@STK](#)
- Acta archaeologica**
pISSN: 0065-101X; Ejnar Munksgaard; Typ: Časopis (plné texty článků); Nosič: služba dodávání dokumentů; Licence: Státní technická knihovna - Virtuální polytechnická knihovna; [SFX@STK](#)
- Acta archaeologica**
eISSN: 1600-0390; pISSN: 0065-101X; Blackwell Publishing; Typ: Časopis (plné texty článků); Nosič: Online; Licence: Suweco CZ, s.r.o. - Blackwell Publishing - HSS (humanities and social science); [SFX@STK](#)
- Acta Archaeologica**

The browser address bar shows a search query: `http://sfx.stk.cz:3210/sfxicl3?SID=STK:STM?genre=journal&issn=0065-101X&title=Acta+Archaeologica`. The page content includes a red banner for "STÁTNÍ TECHNICKÁ KNIHOVNA" with the SFX logo and the text "Nabídka služeb pro tento záznam". Below this, there is a "Detaily: Acta archaeologica [0065-101X]" section with a "Základní služby" tab. Under "Získání plného textu online", it mentions "Plný text prostřednictvím EBSCOhost Academic Search Complete" and provides search fields for "Rok:", "Ročník:", "Číslo:", and "Počet strán: strana:" with a "GO" button. A note states "Available from 2001. Most recent 1 year(s) not available." There is also a "Další služby" section with a checked checkbox.

At the bottom of the page, there is a logo for the National Technical Library of the Czech Republic and the text: "SFX server je provozován Státní technickou knihovnou v Praze. Přečtěte si prosím [pravidla přístupu k licencovaným on-line zdrojům](#)." Below this, it says "© 2005 SFX by Ex Libris Inc. CrossRef Enabled".

The browser's taskbar at the bottom shows several open files: "Knihovny současnosti", "gd-latest-win32.zip", and "marwin.txt". The system tray includes a "Vyčistit" button.